

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

**ORDU İLİ FATSA İLÇESİ TIĞ OYALARI VE
OYALARLA YENİ TASARIMLAR**

GÜLDEN TULKAR

EL SANATLARI ANASANAT DALI

MAYIS 2019

**ORDU İLİ FATSA İLÇESİ TIĞ OYALARI VE OYALARLA YENİ
TASARIMLAR**

Gülden TULKAR

DANIŞMAN Dr. Öğretim Üyesi Hülya Serpil ORTAÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EL SANATLARI ANASANAT DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

MAYIS 2019

..... tarafından hazırlanan “.....”
.....” adlı tez çalışması
aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Gazi Üniversitesi
..... Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ
olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hülya Serpil Ortaç

Anabilim Dalı, Üniversite Adı

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Başkan :

Anabilim Dalı, Üniversite Adı

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Üye :

Anabilim Dalı, Üniversite Adı

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Tez Savunma Tarihi:/...../.....

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Unvanı Adı SOYADI
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Gülden Tulkar

ORDU İLİ FATSA İLÇESİ TIĞ OYALARI VE OYALARLA YENİ
TASARIMLAR

(Yüksek Lisans Tezi)

Güliden TULKAR

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Mayıs 2019

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Ordu ili Fatsa ilçesinde yapılmakta olan tığ oyalı ürünlerini inceleyerek teknik, renk motif ve kullanım yerlerini belirleyerek yeni tasarımlar ile ürünler hazırlamaktır.

Bu amaç doğrultusunda tığ oyalarının yapımında kullanılan araç- gereç özellikleri, teknikleri, kullanım alanları, renk, motif ve kompozisyon özellikleri, yapan bireylerin özellikleri, geçmiş ve günümüz arasındaki farkları incelenmiş ve yeni tasarımlar yapılmıştır. Yörede ulaşılan 100 adet ürün incelenmiş olup 40 adet ürün örneklem olarak seçilmiştir. Seçilen ürünlerin fotoğraflarıyla birlikte bilgi formları düzenlenmiştir. Araştırmanın alt amaçlarına ait verileri toplamak için soruluk 26 anket hazırlanmış, hazırlanan anket örneklem olarak seçilen 25 kişiye uygulanmıştır. Tığ oyalarına ait elde edilen verilerin frekansları ve yüzde dağılım çizelgeleri yapılarak yorumlanmıştır. Ayrıca örneklem olarak seçilen ürünlerin bazı özelliklerinin bilgi formlarından yararlanılarak verileri alınıp frekansları ve yüzde dağılım tabloları düzenlenmiştir. Ordu ili Fatsa ilçesinde tığ oyalarının çember (yemeni) olarak kullanıldığı görülmüştür. İplik olarak naylon ipliğin tercih edildiği görülmektedir. Yöredeki tığ oyalarında en çok zincir ve örümcek tekniğinin beyaz ve yeşil rengin bitkisel bezemenin tercih edildiği tespit edilmiştir. Ayrıca yörede kullanılan oyalarda genellikle doğadan ve eşyadan esinlenerek yapılan motiflerin kullanıldığı bunların bir kısmının isimlerinin karanfil, küpeli vb. olduğu yapılan araştırmalar sonucunda tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre tığ oyalarının geliştirilmesi ve farklı alanlarda kullanımının artırılmasına yönelik önerilerde bulunularak yeni tasarımlar ve uygulamaları yapılmıştır.

Bilim Kodu :
Anahtar Kelimeler : El Sanatları, Oya, Tığ Oyası, Örucülük
Sayfa Adedi :146
Danışman : Dr. Öğretim Üyesi Hülya Serpil Ortaç

CROCHET LACES AND NEW DESIGNS OF ORDU PROVINCE FATSA
DISTRICT

(Master's Thesis)

Gülden TULKAR

GAZI UNIVERSITY
INSTITUTE OF FINE ARTS

May 2019

ABSTRACT

The aim of this study is to prepare the products with new designs by determining the technical, color motifs and usage places by examining the crocheted products in the town of Fatsa in Ordu province.

For this purpose, the equipment properties, techniques, areas of use, color, motif and composition properties, characteristics of individuals, the differences between past and present, and new designs were made. 100 products were examined in the region and 40 products were selected as samples. Information forms with photos of selected products are arranged. In order to collect data related to the sub-objectives of the study, 26 questionnaires were prepared and the surveyed questionnaire was applied to 25 people selected as sample. The frequencies and percentage distribution tables of the data obtained from crochet flocks were interpreted. In addition, some of the properties of the selected products are taken from the information forms and their frequencies and percentage distribution tables are arranged. In Fatsa district of Ordu province, it is seen that crochet stalks are used as hoop (yemeni). It is seen that nylon yarn is preferred as a yarn. It has been determined that the white and green color of herbal decoration is the most preferred chain and spider technique in crochet trimmings in the region. In addition, carvings, earrings and so on. as a result of the research has been determined. According to these results, new designs and applications have been made by making suggestions for the development of croissants and increasing their use in different fields.

Science Code :
Key words : Handicraft, Needlework, Crochet Stone, Knitting
Number of Page : 146
Adviser : Lecturer Dr. Hülya Serpil ORTAÇ

TEŞEKKÜR

Çalıőmalarım boyunca değerli yardım ve katkılarıyla beni yönlendiren, kıymetli deneyimlerinden yararlandığım danıőmanım Yrd. Doç. Dr. Hülya Serpil Ortaç' a, maddi manevi desteklerini esirgemeyen canım aileme ve arkadaşlarıma ve en önemlisi tezimi oluőturmama yardımcı olan Fatsa halkına teőekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
TEŞEKKÜR.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ	x
RESİMLERİN LİSTESİ.....	xii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Araştırmanın Sayıltıları	4
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.6. Anahtar Kelimeler	4
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1.Ordu İli Hakkında Bilgi.....	5
2.1.1. Ordu ilinin tarihçesi	5
2.1.2. Ordu İlinin Kültürel Özellikleri ve El Sanatları	6
2.2. Ordu İli Fatsa İlçesi Hakkında Bilgi.....	7
2.2.1. Fatsa İlçe' sinin Tarihçesi	7
2.2.2. Yörenin Ekonomik Yapısı.....	8
2.6.3. Yörenin El Sanatları.....	8
2.3. El Sanatlarının Tanımı.....	10
2.3.1. El Sanatlarının Tarihçesi	10
2.3.2. El Sanatlarının Sınıflandırılması	12
2.4. İlgili Araştırmalar	47

3. YÖNTEM.....	51
3.1. Araştırmanın Modeli	51
3.2. Evren ve Örneklem.....	51
3.3. Verilerin Toplanması.....	51
3.4. Verilerin Analizi.....	51
4. BULGULAR VE YORUM.....	53
4.1. Anketten Elde Edilen Bilgiler	53
4.1.1. Bireylerin demografik özellikleri	53
4.1.2. Ordu İli Fatsa ilçesinde tığ oyacılığı ile uğraşan bireylerin genel özellikleri.....	55
4.1.3. Fatsa ilçesinde tığ oyelerının yapılma amaçları ve kullanım alanları	58
4.1.4. Fatsa ilçesi tığ oyelerında kullanılan gereç ve tekniklerin özellikleri.....	62
4.1.5. Fatsa ilçesi tığ oyelerında kullanılan renk, motif ve kompozisyon özellikleri.....	66
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	73
5.1. Sonuç	73
5.2. Öneriler.....	74
KAYNAKÇA.....	77
EKLER.....	81
Ek-1. Bilgi Formları.....	83
Ek 2. Tasarımlar	123
Ek 3. Tasarım Uygulamaları	142
ÖZGEÇMİŞ.....	145

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge 4.1.	Tığ oyalarıyla uğraşan bireylerin yaş durumlarının dağılımı	53
Çizelge 4.2.	Tığ oyaları ile uğraşan bireylerin medeni durumlarının dağılımı	54
Çizelge 4.3.	Tığ oyalarıyla uğraşan bireylerin öğrenim durumlarının dağılımı	54
Çizelge 4.4.	Tığ oyalarıyla uğraşan bireylerin uğraşı alanlarının dağılımı	55
Çizelge 4.5.	Tığ oyası ile uğraşan bireylerin oya yapmayı nereden öğrendiklerinin dağılımı	55
Çizelge 4.6.	Tığ oyası yapan bireylerin kaç yaşında öğrendiklerinin dağılımı	56
Çizelge 4.7.	Tığ oyalarıyla uğraşan bireylerin oya yapmayı ne kadar sürede öğrendiklerinin dağılımı	57
Çizelge 4.8.	Bireylerin tığ oyasını kaç yıldan beridir yaptığını gösteren dağılım	58
Çizelge 4.9.	Tığ oyaları ile uğraşan bireylerin oya yapımındaki amaçlarının dağılımları	58
Çizelge 4.10.	Tığ oyası ile uğraşan bireylerin ürünlerini hangi mevsimlerde yaptıklarının dağılımı	59
Çizelge 4.11.	Bireylerin tığ oyasını uyguladıkları ürün çeşitlerinin dağılımı	60
Çizelge 4.12.	Bireylerin oya modellerinin nereden elde ettiklerinin dağılımı	60
Çizelge 4.13.	Ordu İli Fatsa ilçesinde tığ oyacılığı ile uğraşan bireylerin tığ oyasını ne kadar zamanda yaptığının dağılımı	61
Çizelge 4.14.	Bireylerin Tığ Oyalarında Kullandıkları Renklerin Dağılımı	62
Çizelge 4.15.	Tığ Oyası Ürünlerde Kullanılan İplik Çeşitlerinin Dağılımı	63
Çizelge 4.16.	Bireylerin tığ oyalarda en çok kullandıkları tekniklerin dağılımı	63
Çizelge 4.17.	Bireylerin oyalarda bitiminde iplik uçlarını temizleme yöntemlerinin dağılımı	64
Çizelge 4.18.	Ordu ili Fatsa ilçesinde tığ oyacılığı ile uğraşan bireylerin ürünlerini kullanıma hazırlarken kola kullanma durumunun dağılımı	65
Çizelge 4.19.	Tığ oyacılığı ile uğraşan bireylerin kullandıkları kola çeşitlerinin dağılımı	65

Çizelge 4.20. Tıg oyacılığı yapan bireylerin tıg oyasını ütüleme çeşitlerinin dağılımı.....	66
Çizelge 4.21. Tıg oyası ürünlerde kullanılan bezeme konularının dağılımı.....	67
Çizelge 4.22. Tıg oyalarda tespit edilen kompozisyon çeşitlerinin dağılımı.....	67
Çizelge 4.23. Bireylerin tıg oyalı ürünleri temizleme yöntemlerine göre dağılımı.....	68
Çizelge 4.24. Ordu ili Fatsa ilçesi tıg oyalarıyla uğraşan bireylerin ürünlerinin muhafaza şekillerinin dağılımı	69
Çizelge 4.25. Bilgi formlarından elde edilen verilere göre tıg oyasında kullanılan iplik renklerinin dağılımı	69
Çizelge 4.26. Bilgi formlarından elde edilen verilere göre tıg oyalarda yörede verilen isimlerin sayısal dağılımı.....	71

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim 2.1. Ordu ili Boztepe	5
Resim 2.2. Ordu İli Fatsa ilçesi	7
Resim 2.3.Ordu ili Fatsa ilçesi çember sandıkları	18
Resim 2.4.Ordu ili Fatsa ilçesi tığ oyası örneği	19
Resim 2.5.Ordu ili Fatsa ilçesi iğne oyası örneği	20
Resim 2.6.Ordu ili Fatsa ilçesi mekik oyası örneği	20
Resim 2.7.Ordu ili Fatsa ilçesi firkete oyası örneği	21
Resim 2.8.Tığ	22
Resim 2.9.Çengelli iğne	22
Resim 2.10.Makas	22
Resim 2.11.Çakmak	23
Resim 2.12.İpek iplikler	23
Resim 2.13. Naylon iplikler	23
Resim 2.14.Pamuk iplikler	24
Resim 2.15.Ordu ili Fatsa ilçesi tülbent ve yazma	24
Resim 2.16. Pul, boncuk ve şerit boncuk oyaları	25
Resim 2.17.Plastik halka	25
Resim 2.18.Ordu ili Fatsa ilçesi tığ oyaları	26
Resim 2.19.İlmek örneği	27
Resim 2.20.Zincir örneği (motifler arası)	27
Resim 2.21.Örümcek örneği (motifler arası)	28
Resim 2.22.Sık iğne örneği	28
Resim 2.23.Dolgu örneği	28
Resim 2.24. Köprü örneği	29
Resim 2.25. Başlangıç ilmeği	30

Resim 2.26. Tığ üzerinde ilmek içinden ilmek alma	30
Resim 2.27. Temel Zincir Üzerinden İlmek Alma.....	31
Resim 2.28. İlmeği tığ üzerindeki ilmekten geçirme	31
Resim 2.29. Temel zincir üzerinden ilmek alma.....	32
Resim 2.30. İki ilmeği tek ilmekle toplama	32
Resim 2.31. İlmek dolayarak ilmek alma.....	33
Resim 2.32. İlmekleri toplama	33
Resim 2.33. Toplanan ilmekler ve üçlü ilmek	33
Resim 2.34. Temel zincir üzerinden ilmek alma.....	34
Resim 2.35. İlmekleri toplama	34
Resim 2.36. Toplanan ilmekler ve kare ilmek	34
Resim 2.37. Uzun ilmek alma	35
Resim 2.38. İlmek içinden ilmek alma ve örümcek ilmek.....	35
Resim 2.39. Motif örneği	36
Resim 2.40. Desen örneği	38
Resim 2.41. Kompozisyon örneği.....	38
Resim 2.42. Ana motiflerin kompozisyon şekilleri	39
Resim 2.43. Motiflerin kompozisyon şekilleri.....	39
Resim 2.44. Baş bağlama şekilleri	43
Resim 2.44. Tığ oyasında kenar bordürü tamamlama.....	43
Resim 2.44. Tığ Oyasında İkinci Sıraya Başlama	44
Resim 2.44. Tığ oyasında ikinci sıraya devam etme.....	44
Resim 2.45. Tığ oyasında ikinci sırayı oluşturma.....	45
Resim 2.46. Tığ oyasında ikinci sırayı tamamlama	45
Resim 2.47. Tığ oyasında üçüncü sıraya başlama	45
Resim 2.48. Tığ oyasında üçüncü sıraya devam etme	46
Resim 2.49. Tığ oyasında sultan tacına başlama	46

Resim 2.50. Tığ oyasında sultan tacına devam etme	46
Resim 2.51. Tığ oyasında sultan tacını tamamlama.....	47
Resim 2.52. Tığ oyasında sultan tacının bitmiş hali	47
Resim 2.53. Tığ oyasında sultan tacının çizimi	47

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

“Sanat bazen düşüncelerin, amaçların, durumların, olayların, beceri ve düşünce gücünün kullanılarak ifade edilmesine ya da başkalarına iletilmesine yönelik yaratıcı bir etkinliktir” (Arlı, 1984, s. 74).

İnsanoğlunun var olduğu tarihten günümüze kadar uygarlık el sanatlarıyla iç içe yaşamıştır ve yaşamaktadır. Genel anlamda düşünülürse insan, yiyecek, barınma, avlanma, giyecek, süslenme, eğlence vb. gereksinimlerini karşılarken hep el sanatlarından ve onun ürünlerinden yararlanmışır. Yine insan ilk var olduğu günden bu yana her gittiği ve egemenlik kurduğu yere en basitinden, en karmaşık ve gösterişlisine kadar el sanatlarını ve bu sanatlara ilişkin kültürünü de birlikte taşımıştır (Arlı, 1984, s. 75).

İnsanlık tarihine bakıldığında, insan yaşamını kolaylaştıran günlük kullanım araç gereçleri öncelikle doğada bulunan doğal maddelerin el emeğine dayalı üretimle insan yaşamına geçirilmesi ile sağlanmışır. Giderek toplumun gelişimine göre günlük kullanım, törensel ve geleneksel amaçlı kullanılan araç gereçlerle bunların yapımında yararlanılan aletler üretilmiş, endüstri devrimi ile de birçok eşya makinelerle yapılmaya başlamıştır (Öztürk, 1998, s. 16).

Türk el sanatları ürünleri çok çeşitli olup; halı, kilim, cicim, zili, sumak, kumaş vb. dokumacılığı, yazmacılık, çinicilik, seramik-çömlekçilik, işlemecilik, oya yapıcılığı, deri işçiliği, müzik aletleri yapıcılığı, taş işçiliği-oymacılığı, takı ve süs taşları işçiliği, bakırcılık, sepetçilik, semercilik, maden işçiliği, keçe yapıcılığı, örmecilik, ahşap işçiliği, arabacılık, vb. birçok konu sıralanabilir (Barışta, 1994, s. 304). Tarih boyunca zengin bir kültüre sahip olan Türklerde el sanatlarının ön plana çıkmış, ün kazanmış birçok çeşidi vardır. Bunlardan en biri de örücülüktür.

“Örücülüğün esas gelişimi Avrupa’ya ipeğin gelmesinden sonra olmuştur. Değişik dokular elde edebilmek için yeni desenler yaratılmışır. Aralarına altın, gümüş, ipler ilave edilmiştir. Zengin ve zarif çalışmalara gidilmiştir” (Atay, 1997, s. 35).

Türklerde örücülük çalışmalarının en güzel örnekleri köylü çorapları ve tığ oyalarıdır. Bu örnekler renk, desen, kompozisyon ve teknik zenginlikleri yanında örf ve adetlerimizle özdeşleşmiş olduğundan, toplum kültürünü yansıtan geleneksel bir karakter taşır (Atay, 1997, s. 36).

Araştırmanın konusunu içeren tığ oyası süslemek ve süslenmek ihtiyacıyla yapılan ayrıca mesajlarla bir iletişim aracı olarak da kullanılan ve tekniği örgü olan bir el sanatıdır.

Özel koleksiyonlarda, müzelerde hatta sandıklarda gizlenen gereği gibi tanınmayan ve yeterince tanıtılmayan el sanatları ürünlerini araştırarak incelemek, tanıtmak, kültürel kimliğin ortaya konulması bakımından da önem taşımaktadır. Günümüzde teknolojinin ve zevklerin değişmesine rağmen devam eden el sanatlarının önemli bir alanı olan tığ oyacılığı da işlevini sürdürmektedir.

Ordu ili Fatsa ilçesinde yapılan tığ oyaları süsleyici özellikleri ile sözsüz anlatım aracı olma işlevinide yerine getiren bir sanat dalı olarak yapılmaya ve kullanılmaya devam edilmektedir.

Bu çalışma ilçe halkına tığ oyası konusunda öneriler getirebilmek, çağdaş tasarımların yapılabilmesine imkân tanımak ve yapımına teşvik etmek, gelecek nesillere tanıtmak, aktarmak ve yaşatılmasını sağlamak açısından önemlidir.

Bu araştırma, Ordu ili Fatsa ilçesinde yapılan tığ oyasını yapanların bireysel özellikleri ile tığ oyasının çeşit, araç, gereç, teknik, renk, motif, kompozisyon özelliklerini belgelemek, tığ oyasının karakterini bozmadan gelecek nesillere kaynak oluşması amacı ile planlanıp yürütülmüştür.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı Ordu ili Fatsa ilçesinde bulunan özgün tığ oyası ürünlerinin çeşitleri, araç, gereç, renk, teknik, motif ve kompozisyon özelliklerinin incelenmesi, değerlendirmesi ve gelecek kuşaklara kaynak oluşturacak şekilde belgelenmesidir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

1. Ordu ili Fatsa ilçesinde tığ oyası yapan bireylerin demografik özellikleri nedir?
2. Ordu ili Fatsa ilçesinde bireylerin tığ oyası yapmalarına dair özellikler nelerdir?
- 3.Ordu ili Fatsa ilçesinde yapılan tığ oyalarda kullanılan gereçlerin özellikleri nelerdir?
- 4.Ordu ili Fatsa ilçesinde yapılan tığ oyalarda kullanılan tekniklerin özellikleri nelerdir?
- 5.Ordu ili Fatsa ilçesinde yapılan tığ oyalarda kullanılan renklerin özellikleri nelerdir?
- 6.Ordu ili Fatsa ilçesinde yapılan tığ oyalarda kullanılan motiflerin özellikleri nelerdir?
- 7.Ordu ili Fatsa ilçesinde yapılan tığ oyalarda kullanılan kompozisyon özellikleri nelerdir?
- 8.Ordu ili Fatsa ilçesinde yapılan tığ oyalara ilişkin uygulama alanları nelerdir?
- 9.Ordu ili Fatsa ilçesinde tığ oyaları ile farklı kullanım alanlarına yönelik tasarımlar nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırmanın, halkın el sanatları arasında önemli bir yeri olan tığ oyalara ilişkin bulunabilen özgün örneklerini ele alarak konu, renk, desen, teknik ve kompozisyon özelliklerinin anlamlarına göre değerlendirerek geleneksel kültürümüzdeki yeri ve önemini korunmasına katkıda bulunması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Araştırma sonuçlarının, Ordu ili Fatsa ilçesinde var olan tığ oyalara ilişkin yöresel özelliklerini gün ışığına çıkaracak ve literatüre kazandıracak olması açısından da önemlidir. Oyalara ilişkin, geçmişten bu güne kadar gelen bu kültür örneklerini gelecek nesillere aktarmak için köprü görevi üstlendiği söylenebilir. Bunun yanı sıra uygulanan anketlerle kişilerin bu konu hakkındaki görüşlerini ölçerek halkın var olan değerlerine sahip çıkmasına yardımcı olması bilincini yerleştirmek açısından da destekleyici olacaktır.

1.4. Araştırmanın Sayılıları

1. Araştırmada kullanılan kaynaklar konuyu açıklamada yeterlidir.
2. Araştırmada yararlanılan kaynaklar geçerli ve güvenilirdir.
3. Araştırma için belirlenen yöntem ve teknikler ile hazırlanan ürün bilgi formları araştırmanın amacında belirlenen özellikleri ölçecek yeterliliktedir.
4. Araştırmanın yöntem ve tekniklerini belirlemede başvurulan uzman görüşleri yeterlidir.
5. Araştırma için seçilen örneklem evreni temsil niteliğine sahiptir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma aşağıdaki sınırlılıklar çerçevesinde yapılacaktır:

1. Araştırma konusu Ordu ilinin Fatsa yöresinde yapılan tığ oyası ürünleri ile sınırlıdır.
2. Araştırmanın kavramsal erevesi yazılı kaynaklar ile sınırlıdır.
3. Araştırma tez süresi ile sınırlıdır.
4. Ulaşılabilen kaynak kişilerin bilgileri, yöreden elde edilecek veriler, bireylere uygulanan anket ve bilgi formları ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Anahtar Kelimeler

El Sanatları, Oya, Tığ Oyası, rclk

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Ordu İli Hakkında Bilgi

2.1.1 Ordu ilinin tarihçesi

Resim 2.1. Ordu ili Boztepe (www.ordu.bel.tr)

“1963-1964 yıllarında İl Tarih ve Coğrafya Fakültesi Prehistorya Tarihi Kürsüsü Pof. I. Kılıç Kökten’ in Ordu’nun Ünye civarında yaptığı arkeolojik kazı ve tetkiklere göre Ordu ilinde yerleşme ve medeniyet eserlerinin verilmesi M.Ö. 15 bin yıllarında başlamıştır. Eski tunç devrine ait birçok buluntular ele geçmiştir. Bölgede dolayısıyla Hitit ve Frigler’inde hâkimiyeti altında kalmıştır” (Dizman, 2008, s. 8).

Ordu şehrinde yerleşme M.Ö. VIII. yy.da Niletli Kolonistlerce başladığı yazılı kaynaklarda yer almaktadır. Niletli Kolonistlerce Kotyora (Cotyora) ismi ile kurulan ilk şehrin yeri bugün bilinmemektedir. Ordu toprakları Nedler ve Perslerin yaşadığı aynı zamanda M.Ö. 400 yıllarında onbinlerin Ric’atı sırasında Ordu’nun antik şehre gelişi ve meşhur Ksenefon’un nutuklarına sahne oluşu önemli bir olay olarak tanımlanmaktadır(internet 1).

Ordu ili 1920 yılına kadar Trabzon vilayetine bağlı bir kaza merkezi iken 17 Nisan 1920 tarih ve 69 sayılı ‘Ordu Müstakil Livası Teşkiline Dair Kanunla’ merkezi Ordu olmak üzere Canik Sancağına bağlı olan Fatsa kazasında Orduya bağlanmış ve Müstakil Ordu Livası teşkil edilmiştir. 1923 yılında Sancak adı Vilayeti olarak yerini almıştır. Doğu Karadeniz Bölgesinin eşsiz doğa güzelliklerini içerisinde

toplayan Ordu ilimizin ilçeleri: Akkuş, Aybastı, Çamaş, Çatalpınar, Çaybaşı, Fatsa, Gökçöy, İkizce, Gülyalı, Gürgentepe, Kabadüz, Kabataş, Korgan, Kumru, Mesudiye, Perşembe, Ulubey, Ünye'dir (Dizman, 2008, s. 8).

2.1.2. Ordu İlinin Kültürel Özellikleri ve El Sanatları

Zengin köklü bir tarihi geçmişe sahip olan Ordu ili, derin tarihi birikimini kültür ve sanat etkinlikleriyle bugüne taşıyan illerden biridir. Kültür – Sanat faaliyetlerinin ülkemiz genelinde yeniden dirildiği, sanat topluluklarının ilk tohumlarının atıldığı ve meyvelerini kısa zamanda halka sunulduğu illerin başında gelmektedir.

Güzel Sanatların açılımı yapıldığında; “ Görsel Sanatlar” (Resim-heykel-mimari-fotoğraf), “İşitsel Sanatlar” (Müzik-Edebiyat), “Ritmik Sanatlar” (Tiyatro, Sinema, Folklor vb.) sanatları içerisine alır. Bunun dışında birde “Pratik Sanatlar” diye bir sınıflama yapılır. Her türlü el sanatları Pratik Sanatlar kapsamına girer. Dokumacılık, bakırcılık, ağaç işleri, taş işlemeciliği, sepetçilik, bastonculuk pratik sanatların içerisinde bulunanların sadece birkaçıdır (Dizman, 2008 ,s.18).

El sanatlarını belirleyen, oluşum ve gelişimini etkileyen etmenler; Ordu ilindeki el sanatlarına da yön veren temel unsurlar olarak göze çarpmaktadır. İlin; iklimi, coğrafi yapısı, bitki örtüsü tarım ve hayvancılık uğraşları, akarsu ve deniz varlığı veya gelenek göreneklere el sanatlarına yansımıştır. Örnek olarak Fındık tarımı el sanatlarını öylesine etkilemiştir ki; sürgünü sepet olmuş bazen, bazen fındık dalları en estetik bir dile bürünmüş bir başka el sanatında bazen biçimi tasvir edilmiş bir oyada, kilimde veya bir süslemenin temel ögesi olarak kullanılmıştır. Bunun gibi Ordu ilinde el sanatlarını belirleyen ve etkileyen temel unsurların izlerini görmek mümkündür.

Kültür Bakanlığının El Sanatları araştırmasında Ordu ili ağaç işçiliği ve baston yapımıyla ön plana çıktığı belirtilmektedir. Ağaç işçiliğindeki öncülüğü ilin sahip olduğu zengin orman örtüsü ve yaşayış biçimiyle örtüşmektedir.

İlde çeşitli kollarda süregelen el sanatlarında kullanılan hammaddelerin tamamı el sanatlarıyla uğraşan ustalar tarafından yine yaşamayıp oldukları çevreden temin etmektedirler. El sanatlarının çeşitliliği Ordu ilinin iklim yapısı, bitki örtüsü, deniz ve akarsu varlığının yanında insanların kişilikleri günlük yaşantı ve iş uğraşlarıyla

yakından ilişkili olduğu gözlenmektedir. Ordu ilinin yerel halk sanatların, el sanatları ve zanaatkarları ilin coğrafi yapısının önemli bir etken olduğunu da belirtmek gerekir. Deniz seviyesi iki bin metre civarındaki rakımları farklı coğrafi koşullar zengin bir topoğrafik yapı görünür ve el sanatlarını çeşitlerini yapım ve kullanılan araç gereç ve tekniklere yansımaları belirgin olarak gözlemlenebilir.

2.2. Ordu İli Fatsa İlçesi Hakkında Bilgi

2.2.1. Fatsa İlçe' sinin Tarihçesi

Resim 2.2. Ordu İli Fatsa ilçesi (www.fatsa.bel.tr)

M.Ö. 400 yılında Fatsa ve Çevresinde KOLHLAR, DRILLER, HALİPLER, MOSSİNOİKLER ve TİBARENLER gibi Yunan asıllı olmayan yerli kabileler yaşamaktadır. O döneme ait önemli buluntuların Yapraklı Mevkisinde Çingirt Kaya ve çevresinde mevcut olduğu tahmin edilmektedir. Fakat bu tahminlerin ilmi bir dayanağı yoktur. Çingirt Kaya'da yapılacak bir yüzey ve arkeoloji araştırması, bu dönemlere ait önemli bilgi ve belgelerin çıkmasını sağlayacaktır (tr.wikipedia.org). Türklerin Fatsa yöresine kesin olarak yerleşmelerini Malazgirt (1071) sonrası Akınlar sağlamıştır. Danişmet Gazi'nin beylerinden SEVLİ Bey, Ladik taraflarından harekete geçerek az zamanda Samsun, Ünye, Fatsa ve Giresun taraflarını elde edip Trabzon' a kadar ilerlemeyi başarmıştır. Bu olaylardan sonra yerleşen Oymaklar sayesinde Türkleşme ve İslamlaşma süreci başlamıştır. Bu Oymaklardan en önemlisi ÇEPNİ'lerdir. Çepniler bu alt yapıyı sağladıktan sonra 1380 lerde Hacı Emir Oğulları

adlı bir Türk Beyliğinin hakimiyet dönemi başlamıştır. 1427 / 28 de Yörgüç Paşa' nın Canik Seferi ile Fatsa Osmanlı topraklarına bağlanmıştır. Hacı Emir Oğulları dönemi Fatsa' da ki Türk nüfusunun temelini oluşturmuştur (internet 2).

2.2.2. Yörenin Ekonomik Yapısı

İlçenin ekonomisi tarım ve balıkçılığa dayalıdır. Yetiştirilen tarımsal ürünlerin başında fındık, çay, mısır gelmektedir. Sebze ve meyvecilik de yapılmakta olup elma ve armut yetiştirilir. Son yıllarda seracılık, kültür mantarcılığı da gelişme göstermiştir. Hayvancılıkta büyük ve küçükbaş hayvan besiciliği, kümes hayvancılığı ve arıcılık yapılmaktadır. Balıkçılık ilçenin ekonomisinde en önemli yeri tutmaktadır. Ayrıca halıcılık da önemli bir gelir kaynağıdır. Bunun yanı sıra fındık kırma atölyeleri vardır (internet 3).

2.6.3. Yörenin El Sanatları

Tığ Oyası: Tığ bir ucu çengelli diğer ucu düz, 15-20 cm. uzunluğunda çelik, alüminyum, kaplama, plastik, şimsir ve fildişinden yapılan örgü aracıdır. Tığlar çaplarına göre seri halinde numaralandırılırlar. Küçük numaralar kalın, büyük numaralar ince tığların karşıtıdır. Tığ oyalarında daha çok pamuk ipliği kullanılmakta, ancak son zamanlarda sentetik ipliklerin tercih edildiği görölmektedir. Tığlarla zincirlenerek örölmektedir.

İğne Oyası: Küçük iğnelerle düğümlemek sureti ile yapılan oyalarda, düğümler sıkıştırıldıkça örgü gözleri şekil almaktadır. İğne üzerine iplikle ilmek atarak iğne ile ipliği bu ilmek içinde çekerek yapılan iğne oyalarının, kare ve üçgen olmak üzere iki ilmek türü bulunmaktadır. Zürefa, kirpik, düğüm çoğaltma/azaltma olmak üzere üç ana teknik ile üretilerek tekli sarma veya çiftli sarma biçiminde yapılabilmektedir.

Kolan: Kolanın uzunluğuna göre kesilen ipler, yere çakılan iki kazık arasına bağlanır. Çözümlerin arasına gücü çubuğu geçirilerek iplerin yer değıştirmesi sağlanır. Atkı ipi çözümlerin arasına geçirilip sıkıştırılarak dokunur. Sepet, çuval, heybe gibi taşıma araçlarında, hayvanların koşum takımlarında, kadın giyiminde, baş takılarının

tutturulmasında, önlük, elbise kuşak bağı, çocuk kundağı, beşik bağı olarak kullanılmaktadır.

Çorap Örücülüğü: El örgüsü çoraplar, yün, tiftik, pamuk, kıl veya ipek iplikten tek veya beş şiş ile örülmektedir. El örgüsü kadın, erkek, yaşlı, genç ve çocuk çoraplarında renk ve motif açısından yörelere göre farklılıklar bulunmaktadır ve çorabı giyenin sosyal konumunu medeni durumunu, çocukların cinsiyetini ve sayısını ifade etmektedir.

Kanava (Kanaviçe): Bir hesap işi olarak, eskiden beri yapıla gelen bir el sanatıdır. İğneye takılı ipliğin dokumanın altında, üstünde, yönlendirilmesiyle sağlanan yardımla yapılan iğne hareketleri ana teknik grupları altında kümelenen uygulama çeşitlerinin başka bir deyişle iğnelerin (teknik) oluşmasını sağlamaktadır.

Balık Ağı Örücülüğü: El sanatı niteliğindeki balık ağı örücülüğünde ağ iğnesi (mekik) ve ağ gözü ölçüsü için kalıp kullanılmaktadır. Üzerine sarılan ve ağ düğümlerini yapan alet olan ağ iğnesi, yakın zamana kadar şimşir gibi ağaçlardan yapılmakta iken günümüzde plastikten yapılmaktadır ve örülecek ağların göz büyüklüğüne göre, küçük veya büyük olanları vardır. Ağ iğnesi ağ gözlerini ve dolayısıyla düğümleri yaparken kullanışlı olması için aynı zamanda bir iplik bobini görevi görmektedir.

Yorgancılık: Yorgan yatakta örtünmeye yarayan, iki yüzü arası pamuk, yün ya da kuştüyü doldurularak dikilen örtü olarak kullanılmaktadır. Yorganlar tek kişilik, çift kişilik yorganlar olarak hazırlanmaktadır. Yeni doğan çocuklar için beşik yorganları, daha büyük çocuklar için de çocuk yorganları yapılmaktadır. Yorganlar büyüklüğüne göre 3-4 kg. pamuk, 4-5 m. kumaş ve 4-5 m. astardan oluşur. Makas, tebeşir veya kuru sabun her modele göre değişen kalıplar ve yüzük kullanılan diğer malzemelerdir. Yüzük orta parmağa takılır ve iğnenin parmak uçlarını delmesi engellenir.

Kilim: Örtü ve yaygı olarak kullanılan, yün malzeme ve kendine özgü tekniklerle yapılan renkli, desenli, kalın fakat halıdan daha ince ve tüysüz dokumalardır. Genellikle renkli, desenlerle süslü, havsız dokumadır. Kilim, motiflere göre renkli atkı

ipliklerinin çözgü iplikleri arasından bir alt, bir üst geçirilmesi ve sıkıştırılmasıyla, çözgü ipliklerinin kapandığı atkı yüzlü bir dokumadır.

Göcek - Hey - Sepet: Fındık çubuklarından yapılan bir taşıma aletidir. Özellikle genç ışkın dediğimiz çubuklardan yapılır. Çubukların dış kabukları soyulur. Küçüğüne "gıdık", sapsız olana "sele", fındık taşımada kullanılan keskin tabanlı olana "hey", heyin büyüğüne "gazal heyi", küçük tipine de "göcek" denir.

2.3. El Sanatlarının Tanımı

İnsanların günlük kaynaklarını sağlama yanında, boş zamanlarda, genel, kişisel kullanım için yapılan araç, gereç olarak açıklanabilen el sanatları, el becerisi ve basit araçlar yardımıyla yapılmış ürünleri kapsar. Bu ürünler tarihsel geçmişi içinde yerine göre günlük kullanım eşyasından süs eşyasına çeyizlik eşyadan hediyeelik eşyaya, pek çok ürünü içine alan dayanıklı tüketim malları olarak tanımlanabilir. Bu tür ürünler, el emeğine dayalı üretildiği için biri diğerinin aynı değildir ve her ürün tektir (Öztürk, 1998, s. 7).

El sanatları, kişinin bilgi ve becerisine dayanan, makine gücüne daha az ihtiyaç gösteren, geleneksel sanat özelliklerini taşıyan veya ihtiyaçlardan doğan üretime dönük faaliyetlerdir (Celbiş, 1988, s. 9).

2.3.1. El Sanatlarının Tarihçesi

El sanatları, göz duyumu ile algılanan mekânda yer kaplayan bir kitlesi hacmi olan güzel sanatlar dışında kalan halk plastik sanatları ya bir ya da birden fazla kişinin hem yararlı hem güzel biçimler oluşturmak için teknik bilgi, el becerisiyle çeşitli araç, gereç kullanarak uyguladığı sanatlardır. Kurumsal eğitim almadan, dededen, nineden babadan, anadan, ustadan öğrenilen ev ve çarsıda bir iş bir uğraş olarak uygulanan bu sanat dallarının örneklerinin çoğu yinelenen kolektif çalışma ürününden oluşmaktadır. Büyük bir grubu anonim olan parçaların pek azı imzalıdır. Bu sanatlar doğaçlama biçimlendirilmiş iş ürününden yaratıcı gücünde devreye girdiği artistik el sanatları niteliği arz eden parçalara kadar ulaşan farklı estetik kategorilerde örnekler içermektedir (Barışta, 2005, s. 14).

“Cumhuriyetin ilk yıllarında günlük gereksinimlerinin çoğunu el emeğine dayalı üretimle karşılayan ve çoğunluğu kırsal kesimde yaşayan ülke insanı 1940’lı yıllardan

sonra kırsal alandan kentsel alanlara göç etmişlerdir. 1960 ve 1970’li yıllarda el sanatları kavramlarına yönelik çalışmalar başlatılmış, özellikle halk bilimi ve sanat tarihi alanlarında çalışanlar bu alana ilgi göstermişlerdir” (Öztürk, 1998, s. 1).

1930’lu yıllarda devlet desteğiyle, değişik yörelerde el işleri ve küçük sanayi sergileri açılmış, bu sergileri tanıtıcı kılavuzlar hazırlanmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında geleneksel Türk el sanatları içinde yer alan birçok örneğin toplanarak bir müze oluşturulması düşüncesi tartışılmaya başlanmış, 1924 yılında ilk girişim yapılarak Milli Eğitim Bakanlığına bağlı “Milli Kültürümüzü ve Gençlerimizi Milli Kültür içinde Yetiştirmek” amacıyla bir Kültür Müdürlüğü ve ayrıca bir kültür komisyonu kurulmuştur. Bu yıllarda ülke genelinde anketlerle, Türk Kültürüne ilişkin bilgiler toplanmaya başlar. Söz konusu çalışmayı yapanlar bir etnografya müzesinin bu konuda oynayacağı rolü anlamıştır (Öztürk, 1998, s. 2).

Türk kadını kendine özgü anlatım dilini ve estetiğini kendi yaşam süresi içerisinde yaratıp geliştirmiştir. Zamana ve toplumlara göre biçim ve renklere kaynaklık eden olaylar motifler değiştiği halde temelinde var olan ortak değerleri, estetiği ve yaratıcılığı sürekliliğini korumaktadır. El sanatları ürünlerinin üretim malzemesi, üretim tekniği ve ürünün işlevinden kaynaklanan biçim özellikleri de dili ve estetiği belirlemede bir etkidir. Malzeme, teknik değişmez ancak bu koşullar içinde biçim ve işlev değişmedikçe ürün genel biçimini ve renk düzeni, dolayısıyla dili ve estetiği yaratıcı katkılarla gelişir ve özgünleşir. Bölgelere ülkelere ve kıtalara göre farklılıklar böyle ortaya çıkar, ortaya çıkan ürün toplumların yaşamı kadar uzun bir sürede, pek çok yaratıcı insanın katkılarını yansıtan bir halk sanatı ürünü olur (Aslıer, 1979, s. 5).

“Halk el sanatlarında işlenen her motifin bir anlamı ve bir dili vardır. Üretim süreci içinde her elde ve her çağda değişime uğrayarak, bilinçli yönlendirmelerle bugün ilginç görselliğe erişmişlerdir. Her çizginin her geometrik şeklin, gerek ruhbilimde, gerekse diğer bilimlerde olsun bir anlatımı ve amacı vardır” (Taner, 1984, s. 9).

“Türk el sanatları, halkın doğal çevresiyle geleneksel kültürünün etkisinde ve diğer kültürlerden etkilenecek benimsediği, estetik ve yararlılığı bütünleşmiş ürünlerdir. Türk Folklorunu karakterize edebilmesi, geçmişinin çok eskilere dayanması, çeşitliliği ve sanat kıymeti taşıması nedenlerinden dolayı dünya el sanatları içinde seçkin bir yere sahiptir” (Ortaç, 1997, s. 174).

“Ülkede son yıllarda önem kazanan, geçmişte günlük gereksinimlerini karşılayan, özel veya belirli günlerde başvuru alan, süsleme ve dekorasyon amacıyla yapılan işler olarak günlük yaşamda kullanılan el sanatları, bugün geleneksel amaçlar dışında

toplumun her kesiminde, hatta uluslar arası pazarda alıcı bulan, hızlı değişim sürecine girmiştir” (Öztürk, 1998, s. 1).

2.3.2. El Sanatlarının Sınıflandırılması

El sanatları farklı disiplinlerin çeşitli bakış açılarından sınıflandırılmaktadır. Yaşamın üç ana döneminden yola çıkılarak yapılan sınıflamada doğum, evlenme ve ölüm olayları çevresinde kümelenen ürünlerin türleri göz önüne alınarak yapılan bir sınıflamada günlük eşyalar ve özel günler için yapılan eşyalar; üretildiği merkez dayanarak yapılan bir sınıflama ev işleri ve çarşı işleri biçiminde iki ana başlık altında kümelenmektedir (Barışta, 2005, s. 16).

El Sanatlarını kullandıkları hammaddelerine göre yedi ana grup altında incelenmektedir.

1-Hammadde olarak lif işleyen el sanatları

a) Hayvansal Lifleri (yün, tiftik, deve yünü, tavşan yünü, keçi lifleri, ipek vb.) işleyen el sanatları; hazırlama sanatları, halıcılık, kilim ve benzeri yaygılar dokuma, örgü isleri, mekikli dokumacılık, keçecilik, kolan dokuma, oya işleri, işlemler.

b) Bitkisel Lifleri (pamuk, keten, kenevir, jüt vb.) işleyen el sanatları; Dantel örme, kolan dokuma, mekikli dokumacılık, bükümlü malzeme yapımı, yazmacılık.

c) Kimyasal lifleri işleyen el sanatları

2- Hammadde olarak ağaç (findık, kestane, ceviz, çam, ıhlamur, şimşir vb.) işleyen el sanatları;

El sanatlarıyla ilgili araç yapımı, tarım araçları yapımı, kullanım eşyası ve aksesuar yapımı, mimari eleman yapımı, mutfak araçları yapımı, savaş araçları yapımı, müzik araçları yapımı.

3- Hammadde olarak taş işleyen el sanatları

Değersiz taşları işleyen el sanatları; mimari eleman (taş) işlemeciliği, tarımda kullanılan araç yapımı, süs taşları işlemeciliği, kullanım eşyası ve aksesuar yapımı, mermer işlemeciliği.

4- Hammadde olarak toprak işleyen el sanatları

Kapı ve pencere donanımı yapımı, marangoz araçları yapımı, mutfak araçları yapımı, ısınma araçları yapımı, tarım araçları yapımı.

5- Hammadde olarak maden işleyen el sanatları

Hayvan koşumu ve donanımıyla ilgili araç yapımı, savaş araçları yapımı, mimari eleman yapımı, müzik araçları ve aksesuarları yapımı, diğer kullanım eşyası yapımı, mutfak araçları yapımı, muhafaza ve tasıma araçları yapımı, hamam takımları ve temizlik araçları yapımı, ısınma ve ısıtma araçları yapımı, çay kahve takımları yapımı, turistik ve hediyelik eşya yapımı, mimari eleman yapımı, müzik araçları yapımı, kapı pencere donanımı ve mobilya aksesuarı yapımı.

6- *Hammadde olarak deri ve hayvansal artıkları işleyen el sanatları*

a) deri işleyen el sanatları; hayvan koşum takımları yapımı, müzik araçları yapımı, giyim eşyası yapımı, günlük kullanım eşyası ve aksesuar yapımı, kürk ve post yapımı, ciltcilik, tarım araçları yapımı, mobilya, gölge oyunu tipleri yapımı.

b) Boynuz ve kemik kullanan el sanatları; sap yapımı, kullanım eşyası, aksesuar yapımı, müzik ve haberleşme araçları yapımı.

c) Deniz hayvanı artıklarını işleyen el sanatları; sap süslemeciliği, mobilya ve aksesuar süslemeciliği, günlük kullanım eşyası süslemeciliği, aksesuar yapımı, mimari eleman süslemeciliği, takı, biblo yapımı.

d) Tüy ve telek kullanan el sanatları; müzik, savaş araçları, yazı takımları yapımı.

7- *Hammadde olarak ince dallar, saplar ve ağaç şeritleri işleyen el sanatları;*

“Sepet örücülüğü, mobilya, günlük kullanım eşyası yaygı, yapımı”(Arlı, 1990: 10)

Örücülüğün Tanımı

Örgü çok eski fakat hiç eskimemiş bir sanattır. Örgüyü, Özbel; elde kullanılan basit aletlerle tek ipliğin kendi üzerine bükülüp kıvrılarak çeşitli ilmeklerle tutturulması veya düğümlemesi suretiyle yapılan el sanatı olarak tanımlar. Örgüler düğümlü, düğümsüz olmak üzere iki türdür. Düğümsüzler bir ipliğin çekilmesiyle baştan sona kadar çorap söküğü gibi sökülebilen, düğümlüler ise kendi üzerlerine düğümlendikleri için ötekiler gibi sökülmeyenler olarak tanımlanır (Özbel, 1947, s. 6).

“Atay örgüyü; yün, ipek, pamuk ya da başka bir madde ipliğinin özel şiş, tığ, iğne, mekik gibi araçlarla yapılmış ilmeklerinin, bir araya getirilmesi işlemi” olarak tanımlar (Atay, 1997, s. 31)

Barıştı' ya göre; bir ya da birden fazla şiş kullanarak çeşitli ipliklerle oluşturulan ilmekleri iplik dolayıp, sarıp, geçirip, yürüterek yapılan el sanatına örgücülük denmektedir. Başka bir deyişle örgü, bir iki ve beş şiş, (halk dilinde mil) yün, pamuklu, metal, ipek, vb. gibi iplikler kullanarak ilmek atma, düz örgü, ters örgü, arttırma, eksiltme, kapatma, ilmek döndürme gibi işlemler uygulayarak yapılan bir tür örücülüğe denir (Barışta, 2005, s. 234).

Örgü; Araçlı veya araçsız olarak farklı özelliklerdeki liflerin birbiri arasından geçerek yatay ve dikey yönde düğümler ve ilmekler meydana getirmeleridir.

Örücülüğün Tarihsel Gelişimi

Örücülük sanatının ilk kez nerede nasıl ve kimler tarafından başlatıldığı kesin olarak bilinmemektedir. Ancak, insanların örtünme ihtiyacını hissettiği zamanla başladığı zevk, beğeni ve yaratıcılık yeteneklerinin artmasıyla gelişme gösterdiği düşünülmektedir. Türklere ait örücülükle ilgili ilk tarihi belgeler Orta Asya’da yapılan arkeolojik kazılarda bulunmuştur. M.Ö. 7. ve 8. yüzyıllarda Orta Asya’da yaşayan Hunlar’a ait ikinci Pazırık kurganındaki bulgular arasında örücülük ile ilgili örnekler rastlanmıştır (Onuk, 2005, s. 5).

“1905’te Menfiz kazılarında bulunan örneklerden özellikle balık ağlarından örücülük tekniğinin M.Ö. 2000 yılları öncesine ait olduğu tahmin edilmektedir” (Özbel, 1945, s. 4).

“Değişik tarihi belgeler ve mesleki kaynaklar da, M.Ö. 3–5 bin yıllarını başlangıç tarihi ve Orta Asya, Çin ve Mısır’daki yaşamış toplumların da ilk örmeyi uygulayan insanlar olduğu belirtilmektedir” (Atay, 1997, s. 35).

En eski örgü örnekleri, Londra’da Victoria and Albert Müzesi’ndeki Mısır mezarlarında bulunan başparmağı ayırık kırmızı yün çoraplar ve Yale Üniversitesi’nin Suriye’de (eski bir şehirde) yaptığı araştırmalarda bulunan Araplara ait konçlu bir çoraptır. İslamiyet öncesi devirlerde “çapraz doğu ilmeği” denilen düz çorap örme tekniği ile yapılmış, bu çorap üzerindeki incelemeler sonucu, çorabın şişle örüldüğü sanılırken, yapılan incelemelerde iğne ilmeği ile yapılmış olabileceği görüşü ortaya konmuştur (Atay, 1997, s. 33-35).

Örücülüğün geliştiği devirlerde örücülükle ilgili meslek loncaları kurulmuştu. İrlanda’nın batı kıyılarında ki Aran adaların da eski balıkçılık liman köylerinden Cornwall ve Devon’un örücülük tarihinde önemli yeri vardır. Her limandaki balıkçıların giydiği süveterler diğerlerinden farklıydı. Bu özel motifler İrlanda’da sayısız desenlerin doğmasına sebep olmuştur. Pamuk Avrupa’ya XVII. Yüzyılda gelmiştir. Bundan sonrada tığ işlerinin önem kazandığı görülmektedir. (Atay, 1997, s. 36).

“Anadolu köylerinde zincire oyan , halkasına da bakla denilmektedir. Oyan sözü, atın ağızlık ve dizgin halkaları için söylenerek Türk kültürünün eski bir hatırası olarak gelmiştir. Uygurlar zincire “so” derken, Kırgız Türkleri ise zincir ve halkaları için “tutum” kelimesini kullanmışlardır”(Ögel, 1991, s. 330).

Örücülüğün Sınıflandırılması

İnsanlık tarihi kadar eski olan örme sanatı, insan yaşamının geçirdiği gelişim dönemlerine paralel değişiklikler göstermiştir. Örgüler genellikle örme işleminde kullanılan araca göre sınıflandırılır.

El örücülüğü, el ile yapılan örücülük ve makine ile yapılan örücülük olarak başlıca iki gruba ayrılmaktadır.

Araçsız yapılan el örgüleri

a)El düğümleri

b)Bitkisel örücülük

Basit araçlar ile yapılan el örgüleri

a) İğne ile yapılan örücülük

b) Tığ ile yapılan örücülük

c) Mekik ile yapılan örücülük

d) Firkete ile yapılan örücülük

e) Şiş ile yapılan örücülük (Atay, 1997, s. 37).

Özbel; kullanılan ipliğin kalınlığına göre de ince örgüler, kalın örgüler olmak üzere iki bölüme ayırır;

İnce örgüler; iğne, tığ, mekik veya şiş ile yapılan; oya, danteller ve keselerdir.

Kalın örgüler; iki ve ya beş şişle yapılan; çorap, eldiven, tozluk, başlık atkı, bluz, süveter vb.dir (Özbel, 1947, s. 7).

Türk El sanatlarında, kumaşları ve çeşitli giyim eşyalarını bezemek amacıyla yapılan danteller ve oyalar, genellikle kalın örgülerden ayırt edilerek ince örgüler başlığı altında toplanırlar. Örgüler arasında, kullanılan araçlar, gereçler ve uygulanan çeşitli teknikler açısından büyük farklılıklar vardır. Kalın örgüler şiş veya tığ kullanılmak suretiyle ve genellikle yünle örülür. Buna karşılık ince diye

tanımladığımız örgüler ipek, pamuk, metal bükümlü ipek (sim) gibi yüne göre çok daha ince iplikler ve çeşitli araçlar yardımıyla örülen, üstelik daha çok bezeme ögesi olarak kullanılan örgülerdir (Barışta, 1994, s. 306).

Günümüzde amaca göre hepsi ilgi görmekte ve dünyanın her tarafında uygulama alanı bulmaktadır. Teknolojik gelişmeler araçları geliştirdiği gibi örücülük alanlarında şiş ve dantel örücülüğünün makinelerle yapımını da kolaylaştırmış, böylece trikotaj ve dantel endüstrisi çağdaş bir gelişim göstermiştir. El örgüleri de kadının ince zevki, güzele olan eğilimi ve moda akımları ile gelişerek önemini korumuş ve bugün de geçerliliğini devam ettirmektedir (Atay, 1997, s. 36-37).

Oyanın Tanımı

Geleneksel Türk el sanatlarının renkli ve zengin örneklerinden biri olan oyaların tanımı konusunda birçok yazarın çeşitli tanımları ile karşılaşmaktadır. Örücülük sanatı içerisinde bulunan oya farklı şekillerde tanımlanmaktadır.

Eşberk'e göre ise oya "düz renkli veya basma yemenilerin, mendillerin etrafına ekseriyetle kadın ve bazı yörelerde erkek gömleklerinin önlerine, yaka ve kollarına renkli ipek veya pamuk ipliğinden yapılan bir dantel örneğidir" (Eşberk, 1939, s. 123).

Özbel' in belirttiği üzere oya "süslenmek ve süslemek amacı ile yapılan, ibrişim, naylon gibi ipliklerle çeşitli araç ve gereçler yardımı ile tekniği örgü olan bir sanattır"(Özbel, 1945, s. 4).

Oyanın Tarihsel Gelişimi

Türk danteli olarak adlandırılan oyanın benzetildiği örgülerden dantel Avrupa'da 16 yüzyılda tanınmıştır. 1594 yılında dantel olarak Fransız Akademi Lügatine girmiş ve batı dillerinde de bu adla tanınmaktadır. Bu örgülerin Avrupa'da ortaya çıkışında ve kökeni ile ilgili araştırmanın sonucunda bazı örgü adlarının Ege masallarında geçtiği 1905'te Menfis kazılarında bulunan eski örneklerden de sanatın M.Ö.2000 yıllarına kadar uzandığı tespit edilmiştir (Kültür Bakanlığı 1994, s.27).

Onuk ve Ögüt'ün belirttikleri üzere "1905'te Menfis kazılarında bulunan örneklerde balık ağlarından örücülük tekniğinin M.Ö. 2000 yılları öncesine kadar gittiği tespit edilmiştir. Oyalar 12. Yüzyılda Anadolu'dan Balkanlara oradan da İtalya yolu ile Avrupa 'ya yayılmıştır" (Onuk, 2005, s. 5) ve (Ögüt, 1973, s. 55).

“Tığ ile yapılan örgüler Arapların İspanya’ya geçişleri sırasında, İspanyollara öğretilmiştir. Daha başka örgüler Doğu Asya’dan Kırım yolu ile önce orta Avrupa’ya zamanla da bütün Avrupa memleketlerine yayılmıştır. Bu arada Çekoslovaklar dantel el işçiliğinin endüstride örücülüğünü yapmış, Avrupa memleketlerine yayılmasında öncü olmuşlardır”(Tekiş, 1964, s. 769).

Ögel; bu gün kullanılan oya sözcüğü, oymak fiilinden türemiş olabilir, Mısır’daki Memlük Türkleri “oyu”, Orta Avrupa’daki Kuman Türkleri “oyovlamak”, Orta Asya’daki Kırgız Türkleri ise “oyum” şeklinde kullanılmaktadır. Oya sözü eski tarihlerden bugüne kadar araştırıldığında çok çeşitli örnekleri bulunabilir. Eski Türklerde “kıldılmak” dedikleri, mendil veya başörtüsünün etrafını kıyılmak da başka bir oya işleme biçimi olabilir (Ögel, 1991, s. 343).

“Günümüze kadar gelebilen bazı örneklerin inceleme sonuçlarına göre oyalara en çok 17.18. ve 19. yüzyılda önem verildiği; teknik, renk, kompozisyon bakımlarından özgün kalitelerinin de üstün olduğu anlaşılmaktadır” (Onuk, 1995, s. 55).

Türk Kültüründe Oyanın Yeri

“El sanatları arasında önemli bir yeri olan örgü işlerinin milli ekonomide kendine göre bir değeri olmakla beraber, halk zevkinin ve duygusunun örnekleri olarak taşıdıkları değer bunun çok üstündedir. Bunlar yalnız şekil, renk ve desen inceliği veya bu güzelliklerin çok ustalıklı olarak kaynaştırılması, ahenkleştirilmesi bakımından değil her birinin kendilerine göre bir mana taşıması ve ifade etmesi yönünden de önemlidir” (Özbel, 1947, s. 10).

“Anadolu’nun hemen her yöresinde, kadınların baş örtme geleneği içinde kenarları oyalı ipek veya pamuklu örtüler kullanılmaktadır. Anadolu kadınının yaşamı boyunca kendisine eşlik eden yemeniler bölgelere göre yazma, çevre, yağlık, çember, değirmi, yaşmak, tülbent gibi farklı isimler almaktadır. Pamuk ipliğinden dokunan yemenilerin üzerine çeşitli motifler çizilir ve boyanır. Bundan sonra ise geriye kenarlarını oya işleri veya boncuklarla süslemek kalır. Yemenilerin kenarlarına işlenen oyalarda genellikle üzerlerindeki motifler gibi çiçek ağırlıklıdır” (Kamalı, 2005, s. 46).

Anadolu kadınlarının saç kesme şekilleri ve saçlarına bağladıkları süsler, toplumdaki sosyal konumlarını anlatan sessiz bir dilin öğeleridir. Kadının toplum

içindeki konumu her şeyini sözle dile getirebilmesine olanak vermemektedir. Bu nedenle kendini ifade edebilme yöntemi olarak sembolik bir anlatım dilini kullanmaya yönelmiştir. Anadolu medeniyetleri müzelerinde korunan birçok kadın erkek heykelciğinde, minyatür, cam, seramik ve dokuma yaygılarda kadın saç ve baş bağlama özellikleri çok net bir şekilde görülmektedir (Erbek, 2002, s. 66).

“Her yaşta kadının bağ, bahçe ve ev işlerinden arta kalan zamanlarında, özellikle durgun kış aylarında aralarında düzenledikleri ev oturmalarında el becerilerini gösterdikleri en zevkli uğralardan biri olan oylar; Türk kültüründe çeyiz geleneğinin önemli bir bölümünü teşkil ederken, kadınların da kendilerini ifade etmede duygularını dile getirme de aracı olmuşlardır” (Kayıpmaz, 1994, s. 42).

Resim 2.3.Ordu ili Fatsa ilçesi çember sandıkları

Geçiş dönemlerinden biri olan evlenme, iki bireyin birlikte ev kurarak sosyal yaşama katılma sürecinin başladığı bir dönemdir. Her toplumda ve bölgede değişik kültür yapısı nedeni gelenek ve göreneğiyle değişik olan bu süreç birbiri arasında benzer özelliklerin yanında farklı özelliklerde göstermektedir. Kız çocuğu daha iki üç yaşındayken, incik, boncuk dantel işleri annesi tarafından yapılarak veya yaptırılarak sandıklamaya başlanmaktadır. Tülbentler yağlıklar, iğne oyası örtüler, “camekân” adı verilen camlı küçük bir sandukaya konmaktadır. “Kız kundakta çeyiz sandıkta” atasözü de bunu doğrulamaktadır. Bir kız övülürken güzelliğinden çok el becerileri ve sandık çeyiziyle övülür (Batuman, 2003, s. 28).

Oyaların Sınıflandırılması

Oyalar uygulama alanlarına göre, işlendikleri araçlara göre, kullanıldıkları yerlere göre sınıflandırılabilir. İğne oyası, tığ oyası, mekik oyası, firkete oyası, adları verilen ve işlevlerine göre isimleri de değişebilen oyalar, araçları ve gereçleri ile her zaman her yerde kolaylıkla bulunabilen ve uygulanabilen tekniği örgüye dayalı el sanatıdır.

Kullanılan araca göre; tığ, iğne, mekik, firkete, mil oyaları,

Kullanılan gerece göre; boncuk, pul, koza, iplik, mum, kumaş, kâğıt oyaları,

Kullanılan tekniğe göre; dokuma, mekik, tığ, iğne, firkete teknikleri ile yapılan oylar,

Kullanılan bezemeye göre; geometrik, bitkisel, figürlü, sembolik ve nesneli bezemeler,

Kullanılan alanına göre; yemeni, taç, yatak takımı, mendil, kese, çeşitli örtü oyaları şeklinde sınıflandırılmaktadır (Akpınarlı, 2010, s. 12).

Kullanılan tekniğe göre oylar

Tığ Oyası: Tığ denilen araç ile ipliğin zincir, sık iğne, dolgu ve örümcek tekniklerinin kullanılmasıyla oluşan bir oya çeşididir. Tığ oyası yazma, mevlit örtüleri ve bebek örtülerinin kenarlarını süslemek için sıkça kullanılır (Aydın, 2015, s. 13).

Resim 2.4.Ordu ili Fatsa ilçesi tığ oyası örneği

Tığ oyası tığ denilen araçla zincirlenerek örülür. Tığ oyaları üç yöntemle yapılmaktadır. Birincisi; motif oluşturulduktan sonra üzerine zincir çekilmesidir. İkincisi; zincirin yapılacak oya uzunluğu kadar çekilerek üzerine motiflerin uygulanması. Üçüncüsü ise zincir ile motifin beraber yapılmasıdır. Tığ örücülüğünde

teknik olarak zincir, çift kroşe, sık iğne, üçlü kroşe ve örümcek teknikleri uygulanır (Aydın, 2015, s. 13).

İğne Oyası: İğne üzerine atılan ipliğin düğümlenmesi sonucunda yapılan bir oya tekniğidir. Dört temel tekniği vardır. Zürafa, piko, üçgen ilmek ve tırbazandan oluşmaktadır.

Resim 2.5.Ordu ili Fatsa ilçesi iğne oyası örneği

İğne oyası, ipliğin dikiş iğnesi yardımı ile üst üste ilmeklenip, düğümlenerek meydana getirilen yüzey ve bu yüzeylerin iki veya üç boyutlu biçimleridir. İğne oyaları tabiatın kopyası denilebilecek kadar natüralist veya stilize biçimleridir. İğne oyasında kare düğüm veya üçgen düğüm kullanılır. İğne oyası tekniklerinin temelinde zürafa tekniği vardır, tekniklerin çeşitleri yörelere göre farklılık göstermektedir (Onuk, 1988, s. 29).

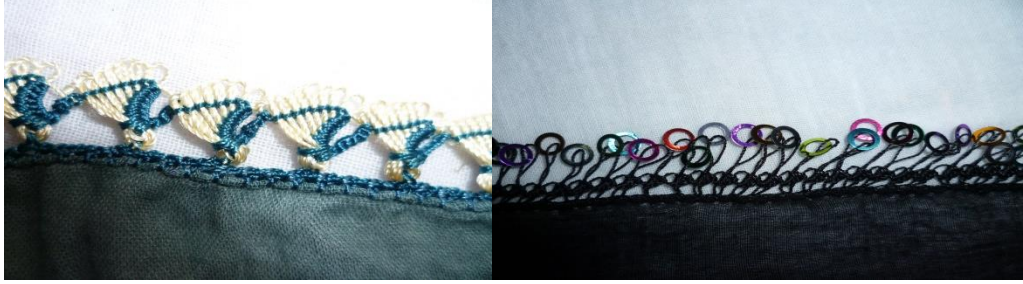
Mekik Oyası: Plastik ya da tahtadan üretilen, mekik adı verilen malzemeyle işlenen mekik oyası, tığ oyası gibi ardı ardına gelen zincirlerden meydana gelir. Örtü kenarlarına uygulandığı gibi başlı başına bir motif olarak da yapılabilir.

Resim 2.6.Ordu ili Fatsa ilçesi mekik oyası örneği

Barışta' nın belirttiği üzere “mekik denilen araçla yapılan, mekiğe sarılan iplik üzerinde bir ters, bir düz atılan çift düğümlerle motifler meydana gelir” (Barışta, 1998, s. 71).

Firkete Oyası: “U” biçimindeki firkete üzerine ipliğin sarılıp tığ yardımı ile ipliğin değişik tekniklerde örülmesi ile yapılan bir oya tekniğidir. Firketenin ara mesafesinin genişliği oyanın kalınlığını belirler. Pul boncuk gibi malzemeler kullanılarak takı da tasarlanabilir.

Resim 2.7.Ordu ili Fatsa ilçesi firkete oyası örneği

“Firkete oalarında firketeye sarılan iplikten tığ aracılığıyla ilmekler meydana gelir. Bir firketenin iki sapına iplikler geçirilerek tığ ile orta kısmında birbirine bağlanarak örülür. Örgüye geçirilmesi için zincir örülmesi gereklidir” (Barışta 1998, Akpınarlı 1991, Hagem 1993).

Tığ Oyalarında Kullanılan Araç – Gereçler

Tığ Oyasında Kullanılan Araçlar

Tığ, dantel, oya gibi ince veya kalın ipliklerle oluşturulacak ürünleri örmek için kullanılan, bir ucu çengel şeklinde, diğer ucu düz kısa şıştır.

Tığın ucu çengel şeklindedir. Çengelin iç tarafı ilmeği kolay alabilmesini sağlamak için düzenlenmiş biçimdedir. Gövde kısmı bombelidir. Tutuşun kolay olabilmesi için işaret parmağı altında kalan kısım inceltilerek yassılaştırılmıştır. Bu kısımda tığın numarası yazılı olup diğer kısımda markası yer almaktadır. Tığlar yapılacak işe ve kullanılacak gerece göre çeşitli kalınlıkta olurlar. Tığ kalınlıkları numara veya harflerle gösterilir. Küçük numaralar kalın uçlu, büyük numaralar ince uçlu tığların karşıtıdır (Atay, 1997, s. 383).

Tığ örücülüğü çalışmalarında iyi sonuç elde edebilmek için, araç ve gereç arasında uyum sağlanmalıdır. Yapılacak iş ve kullanılacak iplik özelliğine göre uygun tığ seçimi yapılmalıdır. Normal bir doku yüzeyi oluşturmak için ince ipliklerle ince tığ, kalın ipliklerle kalın tığ kullanılmalıdır. Tığ iplikten kalın olursa gevsek doku, tığ iplikten ince olursa sıkı doku elde edilir (Atay, 1997, s. 392).

Resim 2.8.Tığ

Çengelli İğne: Bir ucu diğer ucundaki yuvaya geçirilmek suretiyle kapatılan ve kumaş, kağıt vb. gereçleri birbirine tutturmaya yarayan iğne. Tığla birlikte oya yapımında ve örülen oyaların toplanmasında kullanılmaktadır (Kurt, 2011, s. 81).

Resim 2.9.Çengelli iğne

Makas: “Ortadan bir pimle çapraz şekilde birleştirilmiş, iç tarafları keskin, iki bıçaktan meydana gelen ve saplarındaki yuvalara yerleştirilen el parmaklarının kumandasıyla açılıp kapanarak aralarına konulan, kâğıt, kumaş, saç, levha vb. şeyleri kesmeye yarayan alete denir” (Ayverdi, 2006, s. 1916).

Resim 2.10.Makas

Çakmak: Çelik, taş, cam, plastik vb. maddeden yapılmış gaz veya benzinle dolu tutuşturma aletine denir (Türk Dil Kurumu). Çakmak oyaların geri çözülmesini önleyerek sabitlemek ve temizlemek amacı ile kullanılır.

Resim 2.11.Çakmak

Tığ Oyasında Kullanılan Gereçler

İplikler: Pamuk, keten, yün, ipek, naylon gibi maddelerden bükülerek yapılan ve dikiş dikmekte kullanılan ince uzun liflere verilen addır (Ayverdi, 2006, s. 556).

İpek iplik: “İpek böceği kozasından elde edilen dokumacılık örücülük ve işlemecilikte kullanılan çok ince parlak liflerdir” (Ayverdi, 2006, s. 1424).

Resim 2.12.İpek iplikler

Naylon iplik: “Birçok kimyasal maddenin birleşmesinden elde edilir. Parlak görünümlü çok sağlam, nem çekmeyen sürtünmeye ve çekmeye mukavemeti olan bir lifdir. Bu ipler fazla ısıda yanar, güneşten solar, kolay yıkanır, çabuk kurur. Naylon iplikler pul, boncuk işlerinde ve dantel örgülerde tercih edilir. Danteller daha sağlam, net ve güzel görünümlüdür” (Korkusuz, 1980, s. 7).

Resim 2.13. Naylon iplikler

Pamuk İplik: Pamuk bitkisinden elde edilen pamuk lifi, dokuma sanayinin önemli hammaddelerinden biridir. Nem koruma özelliği, dayanıklılığı ve sağlıklı olması bakımından örücülük alanında çokça kullanılır. Piyasada mercerize, koton, ağ ipliği, dantel ipliği ve muline olarak satılmakta olan bu ipliklerin her rengini bulmak mümkündür. Anadolu'daki en güzel oya örnekleri pamuk ipliğiyle işlenir. Örücülük alanında ham pamuk ipliği kullanıldığı gibi mercerize edilmiş iplikler de kullanılır. İşlemden geçen pamuk iplikleri parlaklık, dayanıklılık ve boyayı iyi emme özelliği kazanır (Korkusuz, 1980, s. 7).

Resim 2.14.Pamuk iplikler

Tülbent ve yazmalar: Çok ince beyaz pamuklu dokuma kumaşlara tülbent adı verilmektedir. Tülbentten başörtüsü, yemeni, yazma ve sarık (destar) yapılır (Önder, 1995, s. 198).

Süsleri fırça veya ağaç üzerine kazılmış kalıplar vasıtasıyla ince kumaşlara basılan işlere yazma adı verilir (Kurt, 2011, s. 84).

Resim 2.15.Ordu ili Fatsa ilçesi tülbent ve yazma

Tığ Oyalarında Kullanılan Yardımcı Malzemeler

Pul: Metal ya da plastik maddelerden yapılmış, yuvarlak, ince, düz ya da bombeli, ortası delik oya yapımında kullanılan gereçtir (Aydın, 2015, s. 16).

Boncuk: Sedef, ahşap cam, kristal, porselen, çeşitli maden ve taşlardan yapılmış ortası delik yuvarlak ve kesme şeklinde, oya yapımında kullanılan küçük taneciklerdir. Yuvarlak boncuk, boru boncuk ve nazar boncuğu çeşitleri ile piyasada bulunur (Aydın, 2015, s. 16).

Resim 2.16. Pul, boncuk ve şerit boncuk oyalari

Plastik Halka: Piyasada hazır olarak satılan yuvarlak, plastikten yapılan ve çeşitli büyüklükte olan gereçlerdir. Halkalar oyanın düzgün ve sert olmasını sağlamak amacıyla kullanılmaktadır (Cengiz, 2007, s. 20).

Resim 2.17. Plastik halka

Kolalar: Oyalari sertleştirmede kullanılan kolalar özellikle oyalariin çiçek kısımlarının büzüşmemesi ve dik durması için yapılan bir tekniktir. Bu teknik, çeşitli sıkılaştırıcı iplik ile birlikte tercih edilebilir.

Tığ Oyalarında Kullanılan Teknikler

“Tığ örücülüğü; tığ adı verilen bir ucu kancalı araç ile oluşturulan ilmeğin içinden yeni bir ilmek çıkararak meydana gelen örgülerdir” (Akınarlı, 2006, s. 520).

“Tığ örücülüğünde bir önceki sıranın ilmeklerine veya ilmek aralarına değişik şekillerde batırılışı, ilmeklerin yüz veya ters alınışı, işin tek veya çift yönlü oluşu, birbirinden farklı örgü dokularının doğmasını sağlar. Böylece değişik örgü yüzeyleri oluşturulur” (Atay,1997, s. 382).

“Bazı örneklerde ilmeklerin araları ve içi farklı sayı ve dolama çeşitleri ile boş bırakılmakta veya doldurulmaktadır. Böylece boş ilmekler ve dolu yüzeyler yanı sıra farklı atlamalar ve değişik boyutta deliklerle değişik motifler oluşturulmaktadır” (Kültür Bakanlığı, 2001, s. 8).

“Kroşe “crochet” sözcüğü Fransızcada çengel anlamına gelir. Tığ örücülüğüne kroşe adı verildiğinden yabancı kaynaklarda tıgla yapılan işler kroşe ismiyle geçmektedir. Çeviriler bu kaynaklardan yapıldığı için kitap ve tığ işi dergilerine kroşe (ilmek) ismi yerleşmiştir” (Atay, 1997, s. 382).

Ancak Anadolu’da halk arasındaki adı, tığ işi ve dantel olarak isimlendirilirken, “kroşe” sözcüğü de “ilmek” olarak yerleşmiştir.

Resim 2.18.Ordu ili Fatsa ilçesi tığ oyaları

Tığ oyaları dantele çok benzerse de dantellerin her zaman iki boyutlu olmasına karşılık oyalanın zincirden dışarı taşan üç boyutlu çeşitlendirmeleri çok yaygındır. İplikle yapılan tığ oyalalarına pul ve boncuk eklenerek daha değişik bir etki de yaratılabilmektedir. (Barışta, 1994, s. 307).

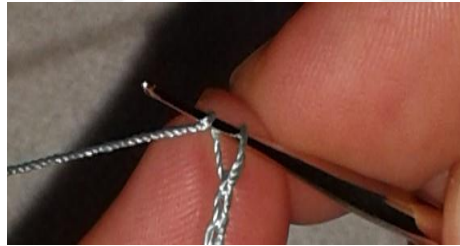
Tığ ile yapılan oylar belirli bir zemin kenarına örülebildiği gibi, ayrı örüldükten sonra da kullanılacak zeminin kenarına dikilebilmektedir.

Tığ oyları üç farklı şekilde yapılabilmektedir;

- 1- Şerit şeklinde motifler oluşturulduktan sonra üzerine zincir çekilerek,
- 2- Yapılacak oya uzunluğu kadar zincir çekildikten sonra, üzerine motifler yerleştirilerek,
- 3- Zincir ve motifin birlikte örülerek uygulanmasıdır (Meriç, 1992, s. 33).

“Tığ örücülüğünde, örtü, kenar dantel, şal vb. düz yüzeysel çalışmalar yapılabildiği gibi, bere patik abajur gibi örerken biçimlendirilen hacimsel çalışmalarda yapılabilmektedir” (Atay, 1997, s. 382).

İlmek (İlmik): İpe halka şekli verilerek yapılan gevşek düğümlerdir. Bu düğümler iğne, tığ ya da mekik ile yapılan oyalarda, ipliklerin düğümlenmesi veya zincir çekilmesiyle oluşur (Ayverdi, 2006, s. 1931).

Resim 2.19.İlmek örneği

Zincir: İlmeklerin bir araya gelerek oluşturdukları uzun ipliklerdir (Tepe, 2013, s. 32).

Resim 2.20.Zincir örneği (motifler arası)

Örümcek: Genellikle tığ oylarında yapılan örümcek, ana öğeye geçişte zincirin bol bırakılmasıyla yapılan uzun ilmeklerdir. Örümcekler, İstenilen ebatta kadar uzatılıp kısaltılabilir. Örümcekler motif ile zürafayı birbirine bağladığı gibi sadece motifler arasında da yapılabilir (Tepe, 2013, s. 32).

Resim 2.21.Örümcek örneği (motifler arası)

Sık İğne: Tığın motife ipliksiz batırılıp, bir defada ilmek çekimi ile yapıldığı oya şeklidir. Sık iğne yapımında, her ilmek üzerine, tığ ile bir kez ipliksiz olarak dolun yapılır (Tepe, 2013, s. 33).

Resim 2.22.Sık iğne örneği

Dolgu: Doldurma işidir. Bir yerin iki veya daha çok defada doldurulmasıyla yapılan oyalama taktiğidir. Dolgu yapımında tığın üzerine iki, üç veya dört kez iplik alınır, ya da tığın üzerine alınan ip geniş tutulur. Belirlenen nokta tamamen doldurulana kadar örülür (Tepe, 2013, s. 33).

Resim 2.23.Dolgu örneği

Köprü: Oyaların geniş durmasını ve güzel gözükmelerini sağlayan ana motifi ve zürafayı bağlayan zincirler veya dolgulardır. Köprü, dolgu ve zincirler ile yapılabilir (Tepe, 2013:34).

Resim 2.24. Köprü örneği

Tığ Oyası Yapım Teknikleri

Tığ ile yapılan oyalarda en çok zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, örümcek ilmek ve trabzan ilmek kullanılmaktadır.

Zincir İlmek

Zincir kroşenin temelini oluşturur. Kroşe çalışmalarının çoğu, temeli oluşturan bir sıra zincir üzerine başlanır. Bütün kroşe çalışmaları da zincir ilmeklerin üst üste veya yan yana dizilişleri ile oluşur. Modele göre bir sıra gidiş, bir sıra dönüş olarak çift yönlü ya da tek yönlü olarak örülebilir (Atay, 1997, s. 400).

Zincir İlmek İşlem Basamakları

Resim 2.25. Başlangıç ilmeği

Resim 2.26. Tığ üzerinde ilmek içinden ilmek alma

- 1-Başlangıç ilmeğini yaparak ipliğinizi örgüye hazırlayınız.
- 2-Tığınızı ipliğinizin ucundaki hazırlık ilmeğine geçiriniz.
- 3-Tığın üzerine işaret parmağınız üzerindeki ipliği arkadan öne doğru sarınız. Tığ bu ilmekle, tığ üzerindeki ilmek içinden geçiriniz. Tığ üzerinde yine bir ilmek kalmıştır.
- 4-Sol elinizin işaret parmağını hafifçe yukarı kaldırıp, ipliği gererek ilmeği tığ üzerine yerleştiriniz (Atay, 1997, s. 401).

Basit İlmek

“Tığ örgü çalışmalarında sık dolgu gerektiren yerlerde, desen çalışırken, geçişlerde kullanılan teknik, fazla yükseklik sağlamamaktadır. İki ilmeğin zincir çeker gibi birbirinin içinden geçirilmesiyle oluşan bir tekniktir”(Atay, 1997, s. 428).

Basit İlmek İşlem Basamakları

Resim 2.27. Temel Zincir Üzerinden İlmek Alma

Resim 2.28. İlmeği tığ üzerindeki ilmekten geçirme

- 1-Temel zincir çekerek ipliği örgüye hazırlayınız.
- 2-Temel zincir üzerinden bir ilmek içinden tığınızı batınız.
- 3-Bu ilmek içinden bir ilmek alınız.
- 4-Aldığınız ilmeği tığda bulunan ilmek içinden geçiriniz (Atay, 1997, s. 429).

Çift İlmek

“Tığ örgülerinde çok sık kullanılan bir tekniktir. Muntazam örüldüğünde, motiflere hoş bir görünüm ve netlik kazandırır. İki ilmeğin tığa dolanan bir yüz ilmekle bir defada toplanması ile oluşur”(Atay, 1997, s. 434).

Çift İlmek İşlem Basamakları

Resim 2.29. Temel zincir üzerinden ilmek alma

Resim 2.30. İki ilmeği tek ilmekle toplama

- 1-Temel zincir çekerek ipliği örgüye hazırlayınız.
- 2-Temel zincir üzerinden bir ilmek içinden tığınızı batınız.
- 3-Bu ilmek içinde bir ilmek alınız.
- 4-Tığınızda iki ilmek oluşmuştur.
- 5-Tığınıza bir ilmek dolayarak bu iki ilmek içinden geçiriniz (Atay, 1997, s. 434).

Üçlü İlmek

“Motiflerde özellikle dantel çalışmalarında çok kullanılmaktadır. Uzunlukları tığa atılan ilmek sayısına göre değişmektedir. Özellikle desen çalışmalarında sık kullanılır” (Atay, 1997, s. 443).

Üçlü İlmek İşlem Basamakları

Resim 2.31. İlmek dolayarak ilmek alma

Resim 2.32. İlmekleri toplama

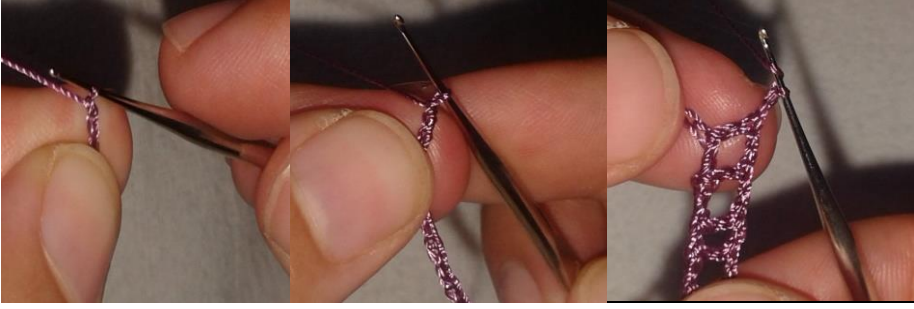
Resim 2.33. Toplanan ilmekler ve üçlü ilmek

- 1-Temel zincir çekerek ipliği örgüye hazırlayınız.
- 2-Temel zincire batmadan önce, tığınıza bir ilmek dolayınız.
- 3-Temel zincir üzerinden bir ilmek içinden batarak bir ilmek alınız.
- 4-Tığınızda üç ilmek oluşmuştur.
- 5-Tığınıza bir ilmek alarak 2'şer 2'şer toplayınız.
- 6-Böylece kısa bir brit oluşmuştur (Atay,1997, s. 408).

Kare ilmek(Trabzan)

“File kroşenin temelini oluşturan boş kareler arasında bölme görevi yapan britlerden meydana gelmiştir. Merdiven kenarındaki trabzana benzetilerek halk arasında bu isim verilmiştir” (Atay, 1997, s. 416).

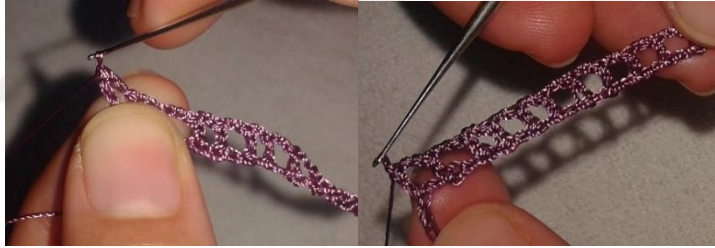
Kare File (Traban) İlmek İşlem Basamakları

Resim 2.34. Temel zincir üzerinden ilmek alma

Resim 2.35. İlmekleri toplama

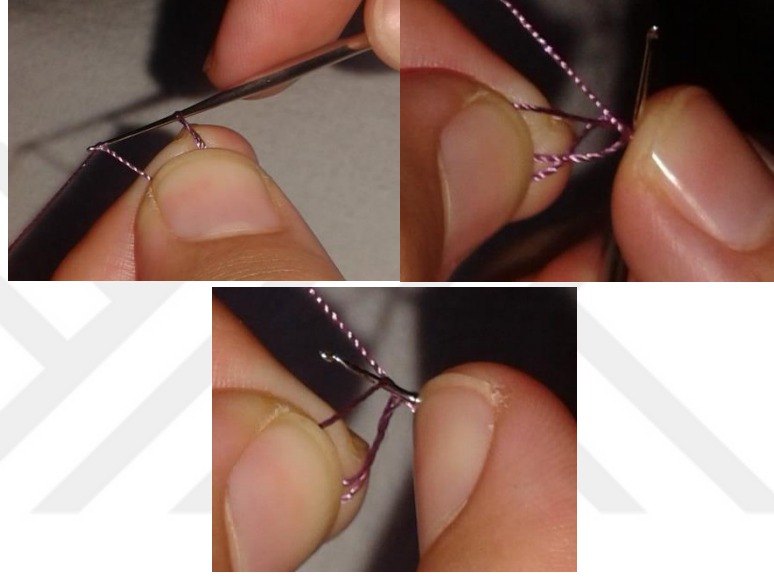
Resim 2.36. Toplanan ilmekler ve kare ilmek

- 1-Temel zincir çekerek ipliği örgüye hazırlayınız.
- 2-Temel zincire batmadan önce, tığınıza bir ilmek dolayınız.
- 3-Temel zincir üzerinden bir ilmek içinden batarak bir ilmek alınız.
- 4-Tığınızda üç ilmek oluşmuştur.
- 5-Tığınıza bir ilmek alarak 2'şer 2'şer toplayınız.
- 6-Böylece kısa bir brit oluşmuştur.
- 7-İki zincir çekiniz.
- 8-Temel zincirden iki ilmek bırakarak tekrar bir brit yapınız.
- 9-Sırayla aynı işlemleri tekrarlayınız (Atay, 1997, s. 416).

Örümcek İlmek

“Zarif görümlü, yapımı kolay ve zevklidir. Sık iğne ile birleştirilerek sevimli danteller üretildiği gibi, sadece örümcek örgü ile yapılan ürünlerde bulunmaktadır” (Atay, 1997, s. 417).

Örümcek İlmek İşlem Basamakları

Resim 2.37. Uzun ilmek alma

Resim 2.38. İlmek içinden ilmek alma ve örümcek ilmek

1-Temel zincirin üzerine, zincir ilmeği alıp, çekerek uzatınız.

- 2-Tığa 1 ilmek alarak uzatılan ilmek içinden geçiriniz.
- 3-Tığınızı uzun ilmeğin arkasında kalan uzun atkı ipin sağından soluna geçiriniz ve bir ilmek alarak çekiniz.
- 4-Tığdaki 2 ilmeği birlikte örünüz.
- 5-Son ilmeği uzatınız ve işlemleri tekrar ediniz (Atay, 1997, s. 418).

Tığ Oyalarında Renk, Motif ve Kompozisyon Özellikleri

Motif: Bir tablonun, bir figürün yahut bir resmin esasını teşkil eden şekil ve unsur parçalarıdır. Motif bir eserde sık sık tekrarlanan süsleyici öğedir. Kompozisyon genelinde, bir motif sık sık tekrarlanabilir ya da ara motifler ile desteklenebilir (Tepe, 2013, s. 37).

Resim 2.39. Motif örneği

Tığ Oyalarında Seçilen Motif Konuları

Tığ oyalarında seçilen konuları soyut ve somut konular olarak iki başlık altında toplayabiliriz.

Somut Konular: Bitkisel bezeme, nesneli bezeme, figürlü bezeme ve geometrik bezemeler olarak gruplandırılır (Aydın, 2015, s. 18).

Bitkisel Bezeme: Çiçek, yaprak, ağaç, sebze ve meyveler olmak üzere kendi içinde beş gruba ayrılır (Aydın, 2015, s. 18).

Çiçekler: Karanfil, kasımpatı, günebakan, menekşe, mine, papatya vb. bütün bölgelerimizde yetiştiğinden ortak çiçeklerdir (Aydın, 2015, s. 18).

Yapraklar: Bu motifler diğer motifler kadar fazla değildirler. Çeşitleri ve renklerine rağmen sayıları yirmiye geçmez. Örnek olarak dut yaprağı, zeytin yaprağı, söğüt yaprağını örnek gösterebiliriz (Aydın, 2015, s. 18).

Ağaçlar: Ağaç motifleri arasında en çok kullanılan motifler; söğüt, kavak, selvi ve çeşitlidir (Aydın, 2015, s. 18).

Sebzeler: Sebzelerden biber, bamyaya, enginar ve domates motifleri vardır (Aydın, 2015:18).

Meyveler: Badem, portakal, kiraz, üzüm salkımı, karpuz çekirdeği, kavun çekirdeği şeklinde meyvelerin içleri de oyalarda kullanılmıştır (Aydın, 2015, s. 19).

Nesneli Bezeme: Doğa ve eşya olmak üzere iki gruba ayrılır. Doğa; dağlar, tepeler, kayalar, eşyalarda ise şeker tabağı, tayyare kanadı, yelpaze, gül sepeti gibi bezemeler kullanılır (Aydın, 2015, s. 19).

Figürlü Bezeme: İnsan ve hayvan figürleri olarak kendi içinde ikiye ayrılır (Aydın, 2015, s. 19).

Geometrik Bezeme: “Üçgen, baklava, kare, düz çizgi, daire biçimlerinde olup, çoğunlukla yazma ve başörtü kenarlarında kullanılmaktadır. Oyaların motifleri geometri esasına ve ince bir hesaba dayanır. Başlıca geometrik motif isimleri, cami kapıları, köprüler, pencereler, köşkler ve çeşitli parmaklıklardır. Sanatçı bunları görmüş ve hafızasında muhafaza ederek örmüş veya hiçbir yere bakmadan icat ettiği motiflere, benzerlerinin ismini vermiştir” (Özbel, 1945, s. 6).

Soyut Konular: Anlam yükleri ile anlam taşıyan oyaların bir iletişim kaynağı olarak görülmektedir. Bu grup içine giren motifler için şekil ancak bir ifade vasıtasıdır. Örneğin; çarkıfelek, cihan yandı, yar yâre küstü, elti eltiye küstü, Sarayönü kavgası, kol kola kızlar gibi, duygu ve olayları dile getirmişlerdir (Özbel 1949, Gökalp 1991).

Desen: Motiflerin bir araya gelerek oluşturduğu kompozisyon parçalarına verilen isimdir. Kompozisyonu oluşturan desenler, renk ve şekil itibarı ile “yapan kişinin zevkine ya da yapılan gerece göre” değişiklik gösterebilir (Tepe, 2013, s. 38).

Resim 2.40. Desen örneği

Kompozisyon: Ayrı ayrı parçaların bir araya gelerek oluşturduğu bütün biçimidir. Kompozisyon farklılıkların tümde birleşimidir. Kullanılan gereç ele alınarak tümüne motifler yerleştirilip desenler oluşturur. Oluşturulan desenler tümü çağrıştırır. (Tepe, 2013, s. 38).

Resim 2.41. Kompozisyon örneği

“Oyalarda gözlenen kompozisyonlar sanat eğitimi görmemiş, renk bilgisi almamış, kadınların yaratıcı gücünü ve becerisini, güzeli görme çevresinden etkilenme, duygularını yansıtmaya, özelliklerini vurgulamaktadır. Ayrıca kişinin zevkine, düşüncesine duygularına bağlı olarak yapılmaktadır” (Akpınarlı ve Ortaç, 2006, s. 237).

Oyacılıkta bir güzelliği olan ve ardısal tekrarlanan biçimler motifleri oluşturmaktadır. Bir yaprak, geometrik bir şekil ya da bir çiçek başlı başına bir motif sayılır. Bunların bir araya getirilmesi ile meydana gelen ve bir yeri süsleyecek şekilde düzenlenmesine de kompozisyon denilmektedir. Motifler bazen tek, bazen birkaç şeklin bir araya getirilmesi ile meydana gelmektedir. Kompozisyon çeşitleri kenar, yüzey, köşe ve orta olarak çeşitlere ayrılmaktadır. Oyacılıkta kenar esas olarak alınmakta, oya kullanılacak eşyanın rengine ve şekline uygun olarak düşünülmektedir (Öğüt, 1973, s. 56).

“Başlama bordürü üzerine yapılan ve oyaya adını veren motif ana motif, ana motifler arasında geçişi sağlayan ve boşlukları dolduran motiflere ara motifler denilmektedir. Ana motif genellikle başlama bordürüne oturan bir kökten ve bu köke bağlı sap ve saplardan çıkan bir veya birden fazla üniteden meydana gelir. Bazıları bir motifin aralıksız tekrarlanmasından oluşan şeritler halinde olup, bazen bu şeritler başka bir motif tarafından süslenir ve ara motifi meydana getirir” (Önge, 1991, s. 80).

Akpınarlı ve Ortaç; oyalarda gözlenen kompozisyon şekillerini;

1-Ana motif sürekli tekrar kompozisyonu

2-Ana motif aralıklı tekrar kompozisyonu

3-Ana ara motif aralıklı tekrar kompozisyonu

4-Ana – ara motif bağlı tekrarı kompozisyonu olarak sınıflandırılmışlardır (Akpınar ve Ortaç, 2006, s. 237).

Ana motif sürekli tekrar kompozisyonu

Ana motif aralıklı tekrarı kompozisyonu

Resim 2.42. Ana motiflerin kompozisyon şekilleri

Ana-ara motif aralıklı tekrarı kompozisyonu

Ana-ara motif bağlı tekrarı kompozisyonu

Resim 2.43. Motiflerin kompozisyon şekilleri

Oyalarda renk kullanımı renklerin bağlı olduğu kurallara ve kişinin duygularına bağlıdır. Renk her zaman insanları etkilemiş estetik bir beğeni ve rahatlık uyumları, vermiştir. Özellikle oyalarda çok etkili bir öğedir. Çünkü oyalarda renk sadece şekillendirmek için değil, estetik kazandırmak ve mesaj iletmek amacı ile de

kullanılır. Örneğin, sarı; bezginliği, kırmızı canlılığı, aşkı, sevgiyi, mavi; rahatlığı, mutluluğu, kötülükten korunmayı, yeşil; istek, ümit, vb. gibi duyguları canlandırır.

Yazma, çember ve tülbent kenarlarını süsleyen oyalarda boyanın süslendiği örtünün renkleri ile oyanın aynı renklerde veya tonlarda yapılarak renk uyumu sağladığı görülmektedir. Bir oya üzerinde renkleri kullanırken doğayı sıcak-soğuk, açık koyu vb. unsurlarla yorumlamak da önemlidir. Yemeni kenarında kullanılacaksa yemenideki baskı renkleri ile uyum sağlanır (Onuk, 2005, s. 14).

Tığ Oyalarını Kolalama Yöntemleri

Bitmiş ürünün kolalanması, yapılan oyanın ömrünü uzatır ve dış etkenlere karşı daha dayanıklı olmasını sağlar. Özellikle üç boyutlu oyalarda kolalama işlemi daha yaygın yapılmaktadır.

Kolalama yapılan ürünlerin daha net ve güzel bir görüntüye sahip olması, ayrıca kirlenmesini engelleyerek oyalara sertlik veren bir tekniktir.

Bitkisel Kolalar: Şeker, pirinç, patates kolası

Pirinç Kolası: Çiğ ve pişmiş olarak hazırlanır. Kolalanacak ürüne yetebilecek ılık su içerisinde karıştırılarak pirinç kolası ilave edilerek hazırlanır.

Şeker Kolası: Toz şekerin ılık suda eritilmesiyle elde edilir.

Şekerin yoğun olmamasına dikkat edilerek, ürün bu kolaya batırılarak hazırlanır.

Jelatin Kola: Jelatin şeffaf tabakalar halinde satılır. Çukur bir kap içine gerekli miktarda jelatin kırılarak konular, üzerine sıcak su ilave edilir ve erimesi beklenir. Ürün bu kolaya batırılarak kullanılır.

Plastik Kola: Sıvı şeklinde, hazır olarak satılır. Son derece kullanışlıdır, suda kolayca erir, yanmaz ve parlamaz. Suyun içine gerekli miktarda kola dökülür. Ürün batırılıp sıkılarak çıkarılır. Hafifçe kurutulur ve ütülenir (Korkusuz, 1997, s. 78).

Tığ Oyalarını Ütüleme İşlemleri

Ütülemek, temel anlamıyla herhangi bir yüzeyin buruşukluklarını gidermek anlamıyla kullanılmaktadır, yapılan ürünlerin ütülenmesi görünümün daha düzgün olmasını sağlar.

Özellikle yapılan işin güzelliğinin ortaya çıkması için çok iyi bir şekilde ütülenmesi gerekir. Ütüleme esnasında ısı ayarına ve ütü bezi kullanılmasına dikkat edilmelidir. Ayrıca ısı sayesinde mikroorganizmaların artmasını önlemektedir. Ürünlerin ütülenmesi büyük bir önem taşımaktadır.

Bitmiş ürünün ütüsünü yaparken;

Kullanılan oyanın iplik özelliğine, oyanın tutturulduğu zeminin özelliğine, oya yapımında kullanılan gereçlerin özelliğine ve yapılmış oyanın modeline göre dikkat edilerek ütü yapılır. Naylon iplikle yapılan oyalarda, ılık ayarda ütülenmeli, oyada kullanılan ipliğin özelliğini bozmayacak şekilde ütü ayarı yapılmalıdır. Oya yapımında kullanılan gereçler plastik ise ütü, bu yüzey üzerinde kullanılmamalı, pul, boncuk gibi oyalarda ütüleme tekniğine dikkat edilerek yapılmalıdır (Aydın, 2015, s. 22).

Tığ Oyalarının Kullanım Alanları

- Çeşitli örtüler
- Örtü kenarları
- Tepsi örtüleri
- Yatak örtüleri
- Yatak takımları
- Sofra takımları
- Mendil kenarları
- Kırlentler
- Giyim süslemeleri
- Şal
- Şapka
- Yaka

- Ceket
- Bluz
- Çorap
- Patik
- Kemer
- Çanta
- Yaka çiçekleri
- Bebek giysileri
- Gözlük kılıfı
- Küpe
- Kolye
- Taç oyaları
- Yatak takımı oyaları
- Mendil oyaları
- Kese oyaları
- Mevlid örtüsü oyaları
- Yemeni oyaları

Ordu İli Fatsa İlçesi Baş Bağlama Şekilleri

Başörtüler günlük ve gezmelik olarak sınıflandırılıp, günlük tülbentler ve yazmalar küçük boyutlarda, kenarları hafif oyalarla süslenerek kullanılmaktadır.

Kadınların dışarı çıkarken kullandıkları tülbent ve yazmaların boyutları daha büyük ve oya modelleri daha ağırdır. Günlük başörtülerinde daha rahat bağlama şekilleri kullanırken, evin dışında baş bağlama şekilleri de birbirinden farklıdır (Kurt, 2011, s. 77).

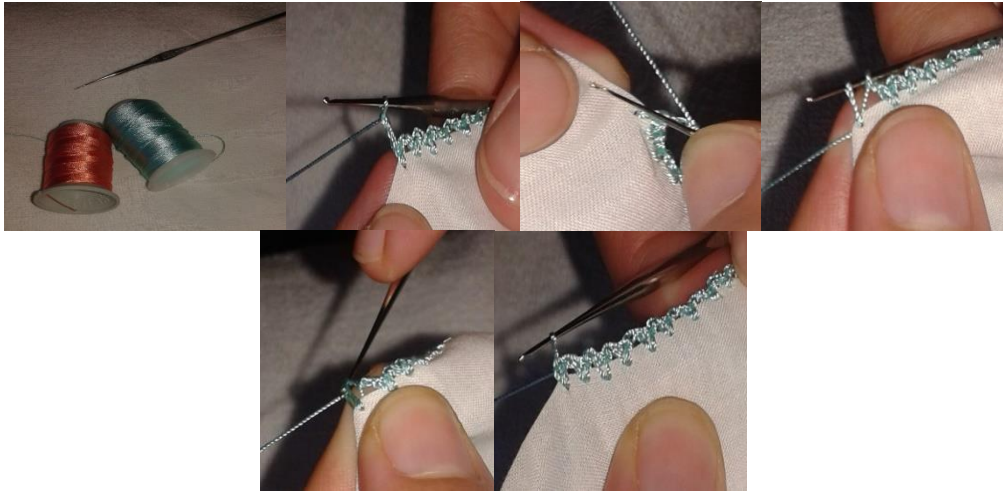
Resim 2.44. Baş bağlama şekilleri

Yazmaları bağlarken genç kızların saç üzerine bağladığı, orta yaştaki kadınların ise yazmanın kenar uçlarını yaka üzerine bıraktığı görülmektedir. Yaşça büyük olan hanımların ise genellikle çene altına bağ yaptıkları tespit edilmiştir. Yazma oyalarında, oyanın süslediği yazma renkleri ile oya da kullanılan iplik renkleri aynı tonlar da yapılarak, yazma rengi ile oyanın renk uyumu sağladığı görülmektedir. Genel olarak oyalarda iplik renkleri, yazma üzerindeki desen renklerine ve yazmanın zemin renklerine bağlı kalınarak yapıldığı görülmektedir. Bu renkler oyanın model özelliğine göre, bir iki veya üç renk olabilmektedir.

Ordu İli Fatsa İlçesi Tığ Oyası Yapım Analizi (Sultan Tacı)

İşlem 1: İki renk ip ile yapılan oyada zemin bordürü için ilmeksiz yazma kenarına batılır.

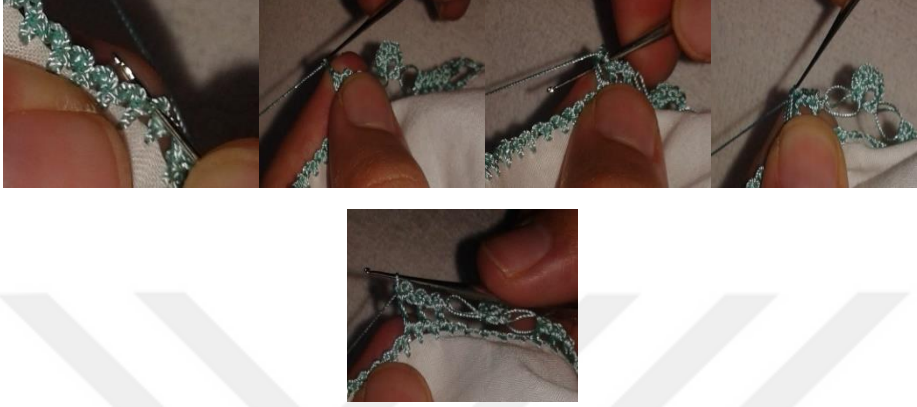
Daha sonra iki zincir çekilir ve tekrar yazma kenarına batılır, bu şekilde kenar bordürü tamamlanır.

Resim 2.45. Tığ oyasında kenar bordürü tamamlama

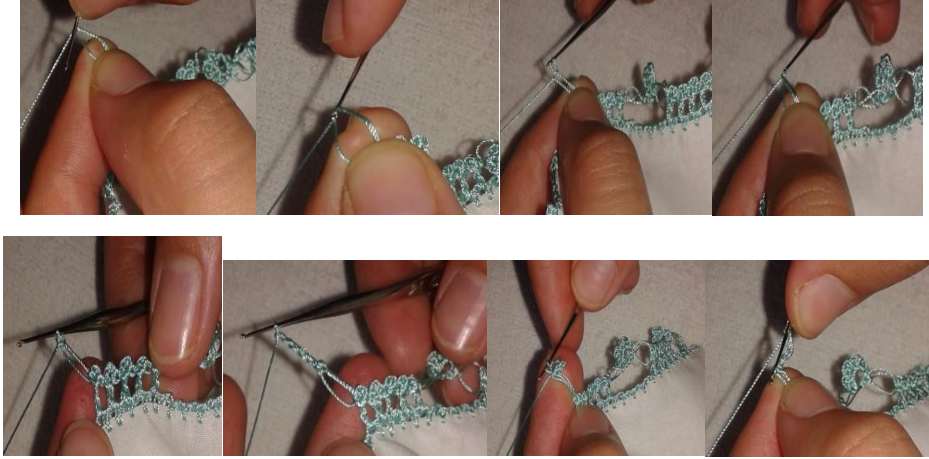
İşlem 2: İkinci aşamada ise kenar bordürünün üzerine ilmeksiz batılır. Batırılan kenardan bir ilmek alınır ve tamamlanır. Daha sonra zincir çekilir bir önceki ilmeğin baş kısmına batılır.

Bu şekilde beş tane üç zincirli alt ara motif oluşturulur.

Resim 2.46. Tığ Oyasında İkinci Sıraya Başlama

İşlem 3: Sultan tacı için ilk olarak örümcek yapılır. Örümceği yapmak için batılan alt ara motif üzerine büyük bir ilmek içinden ilmek alınır. Örümceğin ardından beş zincir çekilerek örümceğin baş kısmına batılır ve alt ana motif için zemin oluşturulur.

Resim 2.47. Tığ oyasında ikinci sıraya devam etme

İşlem 4: Alt ana motifi yapmak için beş zincir çekilir ve ilmeksiz batılır.

Resim 2.48. Tığ oyasında ikinci sırayı oluşturma

İşlem 5: Ardından tekrar örümcek yapılır ve alt ara motife devam edilir.

Resim 2.49. Tığ oyasında ikinci sırayı tamamlama

İşlem 6: Alt ara motifin üzerine turuncu renk ip ile üç zincir çekilerek ilmeksiz batılır. Bu şekilde beş tane ara motifin üzeri tamamlanır. Ana motife geçmek için beş zincir çekilir ve ilmeksiz batılır.

Resim 2.50. Tığ oyasında üçüncü sıraya başlama

İşlem 7: Sultan tacını oluşturmak için alt ana motif üzerinden üç zincir çekilir, ilmek alınır ve aynı yere tekrar batılır.

Resim 2.51. Tığ oyasında üçüncü sıraya devam etme

İşlem 8: Tekrar üç zincir çekilir, çekilen zincir ve ilmeğin arasına ilmeksiz batılır.

Resim 2.52. Tığ oyasında sultan tacına başlama

İşlem 9: Tekrar üç zincir çekilir, ilmek alınır ve alt ana motifin üzerine batılır. Çekilen zincir ve ilmeğin arasına ilmeksiz batılır. Böylece sultan tacının iki tacı tamamlanmış olur.

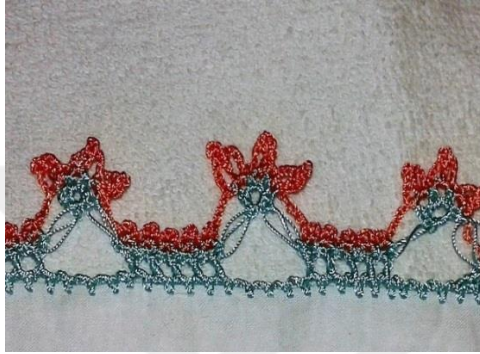

Resim 2.53. Tığ oyasında sultan tacına devam etme

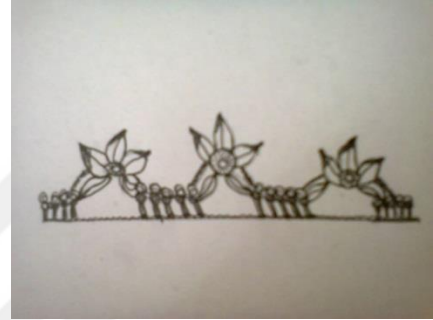
İşlem 10: Üç zincir çekilerek zincir ve ilmeğin arasına ilmeksiz batılır. Böylece sultan tacı tamamlanmış olur.

Resim 2.54. Tığ oyasında sultan tacını tamamlama

Resim 2.55. Tığ oyasında sultan tacının bitmiş hali

Resim 2.56. Tığ oyasında sultan tacının çizimi

2.4. İlgili Araştırmalar

Önge (1996), “Batı Anadolu İğne Oyaları” isimli doktora tezinde, Batı Anadolu evlerinde, özel koleksiyonlarda ve müzelerde bulunan iğne oyarlarının envanterlerini çıkarmak, resimlerini çekmek, bu yolla parçaları belgelemek ve oyarları, cinslerine göre ayırmak, malzeme, teknik, konu, renk ve biçimlendirilmelerini anlatarak özelliklerini belgelemeyi amaçlamıştır. Antalya'nın, Elmalı, Aydın'ın Bozdoğan, Balıkesir'in Gönen, Bolu'nun Mudurnu, Bursa'nın İznik, Mudanya, İzmir'in Bergama, Ödemiş, Tire ilçeleri ve Kütahya ilinde derlenen oyarların, araç, gereç, teknik, renk, bezeme, konuları, kompozisyon özellikleri değerlendirilerek, oyanın sınıflandırılması, Türk Kültüründeki yeri ve önemi hakkında bilgi verilmiştir. Yapılan araştırmada bölgede çok sayıda eski oya örnekleri tespit edilerek bunlar fotoğraflarla belgelenmiş, kullanım alanı ve özellikleriyle sınıflandırması yapılmıştır. Bunların yerine yenilerinin yapılmadığı eski oyarlarında yok olmaya başladığı tespit edilmiştir.

Nurhan (2000), “Denizli Yöresi İğne Oyaları ve Çağdaş Yorumları” isimli yüksek lisans tezinde, iğne oyası iğne aracılığıyla ipliğin ilmek atılarak düğümlemesi tekniği ile yapılan ince bir örgü türüdür. Bu araştırma ve derlemede, sadece Denizli Yöresine ait iğne oyaları ele alınmıştır. Yörede bu el sanatıyla uğraşanlar soruşturulmuş ve tespit edilebilen kaynak kişilerle görüşülerek birbirinden farklı örneklerin fotoğraf ve slaytları çekilip yapılış teknikleri belirlenmiştir. Yöredeki iğne oyalının, genellikle doğadan esinlenerek yapıldığı ve bitkisel motiflerin ağırlıklı olduğu belirlenmiştir. Motiflerde her türlü renkli ip kullanmakla beraber yeşil, beyaz ve sarının daha çok uygulandığı görülmüştür. Motiflerin çizimleri ilmek ilmek gösterilerek ayrıntılı bir şekilde çizilmiş, ayrıca iğne oyalının çağdaş yorumlu çizimleri hazırlanarak yeni yeni örnekler kazanılması için özen gösterilmiştir.

Kurt (2001), “Konya İli Seydişehir İlçesinde Yapılmakta Olan Boncuk Oyaları Üzerine Bir Araştırma” isimli yüksek lisans tezinde, Konya ili Seydişehir ilçesinde yapılmakta olan boncuk oyaları konu olarak belirlenmiştir. Araştırmanın I. Bölümünde, el sanatları oya hakkında kısa bilginin verildiği giriş kısmı yer almaktadır. Bu bölümde ayrıca, araştırma konusuyla ilgili; konunun tanımı, konu seçiminin önemi, araştırmanın amacı, araştırmanın sınırlılığı, materyal ve yöntem hakkında bilgiler verilmiştir. II. bölümde yapılan araştırma konusu ve yöre ile ilgili elde edilen literatür bilgilerinin kısa kısa özetleri yer almaktadır. Literatürden elde edilen bilgilerin yer aldığı III. bölümde ilçe hakkında bilgi verilmiştir. IV. Bölüm bulgular ve yorum kısmından oluşmaktadır. Bu bölümde bire bir görüşmeyle yöreden elde edilen bilgiler verilmektedir. Yörede yapılan araştırmayla tespit edilen oya örnekleri sistematik bir düzende yerleştirilerek, tespit edilen örnek bilgilerinin ve çizimlerinin yer aldığı gözlem fişleri V. Bölümde yer almıştır. VI. Bölümde araştırmada varılan sonuç ve yargı ve öneri yer alırken, kaynakça kısmında yer alan yazılı ve sözlü kaynaklar alfabetik bir düzende verilmiştir.

Cengiz (2007), “Artvin İli Ardanuç İlçesinde Yapılan Oyaların Öğretim Programı” isimli yüksek lisans tezinde, Artvin ili, Ardanuç ilçesinde yapılan el sanatları ürünlerinden oyalara, konu olarak seçilmiştir. Araştırmada yörede yapılan oyalara teknik özellikleri kullanılan renkler, bezeme konuları, kullanılan araç ve gereçler, kompozisyon özellikleri ve kolalama çeşitlerine yönelik yirmi sorudan oluşan bir

anket hazırlanmıştır. Ardanuç ilçesinde oya yapan 25 bireye bu anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda; oya yapan bireylerin tamamının kadın olduğu ve oya yapımına 26-30 yaşlarından sonra başladıkları belirlenmiştir. Yörede oya yapanların çoğunun evli, lise mezunu ve çalışan bireyler olduğu gözlemlenmiştir. Kompozisyon özelliklerinde ise düzgün sıralamalı kompozisyon kullanılmaktadır. Oya yapımında çoğunlukla canlı renklerde naylon iplik kullanılmaktadır, oyanın özelliğine göre de temel yapım teknikleri kullanılarak modeller oluşturulmaktadır.

Vanlı (2008), “Balıkesir İli Gönen İlçesi İğne Oyaları ve Halk Eğitim Merkezinin İğne Oyacılığına Katkısı” isimli yüksek lisans tezinde, Balıkesir ili Gönen ilçesi iğne oyası örneklerini tespit etmek, oyacılığı sosyo-ekonomik açıdan incelemek, Gönen Halk Eğitim Merkezinin iğne oyacılığına katkılarını belirlemek ve iğne oyası kurs programını öğretime uygunluğu açısından değerlendirilmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen anket ve bilgi formu kullanılmış, veriler tablolara aktarılarak sayı ve %'leri alınarak değerlendirilmiştir. Elde edilen verilere göre; Araştırmaya katılan bireylerin çoğunluğu ilkokul mezunu, evli ve orta yaş grubu kadınlardır. İğne oyası yapımında gereç olarak sentetik iplik kullanılmaktadır.

Yöredeki iğne oyası ve iğne danteli üretimde üçgen ve kare düğüm teknikleri uygulanmaktadır. İğne oyalarında bitkisel ve geometrik motifler uygulanmıştır. Yörede iğne oyası yapımı aile ve yakın çevreden öğrenilmektedir. Bireylerin çoğunluğu oyaları çeyiz ve aile bütçesine katkıda bulunmak için yapmaktadır. Ekonomik katkı için oya üreten bireylerin oyadan elde ettikleri kazancın az olduğu ve bunun yanı sıra pazarlama sorunları yaşadığı tespit edilmiştir. Halk Eğitimi Merkezleri İğne Oyası Kursu Öğretim Programının süre açısından yeterli olmakla birlikte terim, kavram, bilgi konuları bakımından desteklenmesi gerektiği görülmüştür.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma alan araştırması olup, örneklem olarak belirlenen ürünlerin incelenerek, yorumlandığı tarama modelinde bir çalışmadır.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni Ordu ili tığ oyaları; örnekleme ise, Fatsa ilçesinde tığ oyası yapan bireylerden tesadüfi örneklem yoluyla seçilen 25 kişi ve bu kişilerin yapmış olduğu farklı özellikteki 40 adet tığ oyası ürün oluşturmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada literatür için kütüphanelerde ilgili kaynaklar ve tezler incelenmiştir. Ordu ili, Fatsa ilçesinde yapılan oyalarla ilgili incelemede, yörede tığ oyası yapan bireylerin özelliklerini ve tığ oyasını nasıl öğrendiğini, amacını, oyaların uygulanma aşamalarını, nasıl koruyup sakladıklarını belirleyebilme amacıyla yörede konuyla ilgili ulaşılabilen 25 bireye 25 sorudan oluşan anket uygulanmıştır.

Yörede yapılan farklı modeldeki oyalarının fotoğrafları çekilmiştir. Çekilen fotoğraflardan 40 adet ürün seçilmiş ve bu ürünler belgelendirilerek bilgi formlarına ürüne ait bilgiler kaydedilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Yazılı kaynaklardan elde edilen veriler konunun açıklanmasında direk ve dolaylı alıntılar ile kullanılmıştır. Anketlerden elde edilen verilerin dökümü yapılarak, frekans ve %'leri alınarak tablo haline getirilmiştir. Tablolar uygun başlıklar altında sunulup yorumlanmıştır. Ürünlerin fotoğraf ve özelliklerine ait verilerin yer aldığı bilgi formları Bulgular ve yorum içinde verilerek, bilgi formlarında yer alan bazı bilgilere ait verilerin frekans dağılımları ve % değerleri de hesaplanarak tablo haline getirilip yorumlanmıştır. Yapılan araştırmalardan esinlenerek 19 tane yeni tasarımlar çalışılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgular alt amaçlar doğrultusunda verilmiş ve yorumlanmıştır.

4.1. Anketten Elde Edilen Bilgiler

4.1.1. Bireylerin demografik özellikleri

Ordu ili Fatsa ilçesinde tığ oylarıyla uğraşan bireylerin yaş durumlarına ilişkin bulguları incelenmiş olup elde edilen verilerin dağılımı Tablo 1’de sunulmuştur.

Çizelge 4.1. Tığ oylarıyla uğraşan bireylerin yaş durumlarının dağılımı

Yaş Durumları	n	%
15-25	1	4
26-30	2	8
31-40	9	36
41-50	3	12
50 ve üzeri	10	40
Toplam	25	100

Tablo 1 incelendiğinde, bireylerin % 40’ının 50 ve üzeri, %36’ sının 31-40, %12’sinin 41-50, %8’ inin 26-30, % 4 ’ünün 15-25 yaş arasında oldukları görülmektedir

Bu sonuçlara göre 50 ve üzeri yaşlardaki bireylerin, oya yapımıyla daha fazla uğraşma sebepleri, oya yapımını geçmişten beri gündelik uğraşı haline getirdikleri; 15-25 yaş aralığındaki bireylerin ise öğrenim nedenlerinden dolayı oya yapımına daha az yöneldiği söylenebilir.

Ordu ili, Fatsa ilçesinde tığ oylarıyla uğraşan bireylerin medeni durumlarına ilişkin bulguların dağılımları Tablo 2’ de sunulmuştur.

Çizelge 4.2. Tığ oyaları ile uğraşan bireylerin medeni durumlarının dağılımı

Medeni Durum	n	%
Evli	18	72
Bekâr	7	28
Toplam	25	100

Tablo 2 incelendiğinde, bireylerin %72' sinin evli, %28' inin ise bekâr olduğu görülmektedir.

Bu sonuçlara göre, evli bireylerin bekâr bireylere göre çoğunlukta olma sebebinin aileye maddi kazanç sağlamak olduğu söylenebilir.

Ordu ili Fatsa ilçesinde tığ oyaları ile uğraşan bireylerin öğrenim durumlarına ilişkin bulguların dağılımları Tablo 3' te sunulmuştur.

Çizelge 4.3. Tığ oyalarıyla uğraşan bireylerin öğrenim durumlarının dağılımı

Öğrenim Durumları	n	%
Okur-yazar değil	1	4
İlkokul	14	56
Ortaokul	3	12
Lise	5	20
Üniversite	2	8
Toplam	25	100

Tablo 3 incelendiğinde, bireylerin %56' sının ilkokul, %20'sinin lise,%12' sinin ortaokul mezunu, %4' ünün okur-yazar olmadığı görülmektedir

Tablodan elde edilen sonuçlara göre, oya yapımıyla uğraşan bireyler arasında ilkokul mezunu olan bireylerin sayısının fazla olmasının nedeni olarak ev hanımlarının oya yapımına daha çok yöneldiği söylenebilir. Ortaokul, lise ve üniversite mezunu bireylere de rastlanması, oya yapımının yörede her eğitim düzeyindeki bireylere hitap ettiğini göstermektedir.

4.1.2.Ordu İli Fatsa ilçesinde tığ oyacılığı ile uğraşan bireylerin genel özellikleri

Ordu ili, Fatsa ilçesinde tığ oyalarıyla uğraşan bireylerin uğraşı alanlarına ilişkin bulgular incelenmiş olup elde edilen veriler Tablo 4' te sunulmuştur.

Çizelge 4.4. Tığ oyalarıyla uğraşan bireylerin uğraşı alanlarının dağılımı

Uğraşı Alanları	n	%
Ev hanımı	15	60
Kamu personeli	2	8
Öğrenci	2	8
Serbest meslek	6	24
Toplam	25	100

Tablo 4 incelendiğinde, bireylerin %60'ının ev hanımı olduğu, %24' ünün serbest meslek, %8' inin kamu personeli ve %8' inin ise öğrenci olduğu görülmektedir.

Tablodan elde edilen sonuçlara göre oya yapan bireyler arasında ev hanımlarının çoğunlukta olma sebebi, farklı bir işle uğraşmadıklarından dolayı, oya yapımının uğraşı haline getirdikleri düşünülmektedir.

Ordu ili Fatsa ilçesinde tığ oyası ile uğraşan bireylerin oya yapımını nasıl öğrendiklerine ait veriler incelenmiş olup elde edilen veriler Tablo 5' de sunulmuştur.

Çizelge 4.5. Tığ oyası ile uğraşan bireylerin oya yapmayı nereden öğrendiklerinin dağılımı

Oya Yapımını Öğrendikleri Kaynak	n	%
Annemden	14	56
Komşularımdan	5	20
Özel kurslardan	3	12
Okuldan	3	12
Toplam	25	100

Tablo 5 incelendiğinde, bireylerin %56' sının oya yapmayı annesinden öğrendiği belirlenmiş olup oya yapımını okuldan, komşularından ve özel kurslardan öğrenen bireylere de rastlanmıştır.

Elde edilen sonuçlara göre, oya yapan bireylerin oya yapımını genellikle annelerinden ve komşu gibi yakın çevrelerinden öğrendikleri görülmektedir. Yörede oya yapımının kız çocuklarına anne ve yakın çevreleri tarafından öğretilerek devam etmesi, tığ oyalarının geleneksel özellikler taşıdığını göstermektedir.

Ordu ili Fatsa ilçesi tığ oyası ile uğraşan bireylerin tığ oyası yapmayı kaç yaşında öğrendiğini saptamak amacıyla elde edilen veriler incelenmiş olup sonuçları Tablo 6' da sunulmuştur.

Çizelge 4.6. Tığ oyası yapan bireylerin kaç yaşında öğrendiklerinin dağılımı

Oya Öğrenme Yaşı	n	%
15-25	15	60
26-30	6	24
31-40	2	8
41 ve üzeri	2	8
Toplam	25	100

Tablo 6 incelendiğinde, bireylerin %60'ının 15-25 yaş olduğu, %24' ünün 26-30 yaş olduğu, %8' inin 31-40 yaş olduğu ve %8'41 yaş ve üzeri olduğu tespit edilmiştir.

Tablodan elde edilen sonuçlara göre tığ oyası ile uğraşan bireylerin öğrenme yaşlarının çoğunlukla 15-25 yaşta olmasının sebebi gençlerin tığ oyasına ilgilerinin daha fazla olduğu ve oya yapmayı öğrenmek istedikleri ve öğrendikleri belirlenmiştir.

Ordu ili Fatsa ilçesinde tığ oyası ile uğraşan bireylerin tığ oyasını ne kadar sürede öğrendiklerine ilişkin bulgular ait veriler incelenmiş olup elde edilen veriler Tablo 7'de sunulmuştur.

Çizelge 4.7. Tığ oyalarıyla uğraşan bireylerin oya yapımını öğrenme süreçlerinin dağılımı

Oya Yapımı Öğrenme süreçleri	n	%
1 hafta	9	36
15 gün	10	40
20-30 gün	5	20
2-3 ay	1	4
Toplam	25	100

Tablo 7 incelendiğinde, tığ oyası yapan bireylerin % 40'ını 15 günde, %36'sını 1 haftada, %20' sini 20-30 günde diğer % 4' ünü ise 2-3 ayda tığ oyasını öğrendikleri anlaşılmaktadır.

Tablodan elde edilen sonuçlara göre tığ oyası ile uğraşan bireylerin oyalarnı 15 günlük bir sürede öğrendikleri belirlenmiştir.

Ordu ili Fatsa ilçesinde tığ oyası ile uğraşan bireylerin tığ oyasını kaç yıldan beridir yaptığına ilişkin bulgular Tablo 8' de sunulmuştur.

Çizelge 4.8. Bireylerin tığ oyasını kaç yıldan beridir yaptığını gösteren dağılım

Kaç Yıldan Beridir Yaptığı	n	%
1-5	4	16
6-10	9	36
11-20	7	28
21-30	5	20
Toplam	25	100

Tablo 8 incelendiğinde ankete katılan bireylerin % 36'sı 6-10, % 28' i 11-20, % 20'side 21-30 , % 16'sı 1-5, yılından beri tığ oyası yaptığı görülmektedir.

Tablodan elde edilen sonuçlara göre, oya yapan bireylerin çoğunluğunun 6 yıldan daha uzun zamandır bu işle uğraştıkları söylenebilir.

4.1.3. Fatsa ilçesinde tığ oyalalarının yapılma amaçları ve kullanım alanları

Ordu ili Fatsa ilçesinde tığ oyalalarıyla uğraşan bireylerin oya yapımındaki amaçlarına ilişkin bulgulara ait veriler incelenmiş olup elde edilen veriler Tablo 9' da sunulmuştur.

Çizelge 4.9. Tığ oyaları ile uğraşan bireylerin oya yapımındaki amaçlarının dağılımları

Bireylerin Oya Yapımındaki Amaçları	n	%
Kendi ihtiyacı için	15	37,50
Boş zamanlarını değerlendirmek için	8	20,00
Maddi kazanç elde etmek için	5	12,50
Çeyiz için	17	42,50
Hediye için	8	20,00

N:25

Açıklama: Bireyler birden fazla seçenek işaretlediklerinden toplam N'den fazla çıkmıştır.

Bireylerin yörede tığ oyası yapma amaçları ile ilgili veriler incelendiğinde en yüksek % 42,50 ile çeyiz amacıyla, en düşük % 12,50 ile gelir amacıyla olduğu tespit edilmiştir. Buna göre bireylerin dantel yapma sebeplerini çeyiz geleneğinin devamlılığının sağladığını söylemek mümkündür.

Ordu ili Fatsa ilçesinde bireylerin satmak için yaptıkları tığ oyelerını pazarlama şekillerine ait veriler incelenmiş olup elde edilen sonuçlar Tablo 10’da sunulmuştur.

Çizelge 4.10. Tığ oyası ile uğraşan bireylerin ürünlerini hangi mevsimlerde yaptıklarının dağılımı

Mevsimler	n	%
Kış	15	60
Yaz	2	8
İlkbahar	3	12
Sonbahar	5	20
Toplam	25	100

Tablo 10 incelendiğinde ankete katılan bireylerin mevsimlere göre tığ oyası yapma zamanları ile ilgili veriler incelendiğinde en yüksek % 60 ile kış mevsimi, %20’ si sonbahar mevsimi, %12’ si ilkbahar mevsimi ve en düşük %8 ile yaz mevsimi olduğu tespit edilmiştir.

Tablodan elde edilen sonuçlara göre tığ oyası yapan bireylerin çoğunluğunun kış mevsiminde boş zamanlarının daha fazla olmasından ötürü, yöre halkının tığ oyasını bu mevsimde ördüklerini söylemek mümkündür.

Ordu ili Fatsa ilçesinde bireylerin tığ oyasını uyguladıkları ürün çeşitlerine ait elde edilen veriler incelenmiş olup sonuçları Tablo 11’ de sunulmuştur.

Çizelge 4.11. Bireylerin tığ oyasını uyguladıkları ürün çeşitlerinin dağılımı

Ürünlerin Kullanım Alanları	n	%
Yazma Kenarlarında	25	100
Oda Takımlarında	6	24
Çarşaf Kenarlarında	4	16
Havlu Kenarlarında	12	48

N:25

Açıklama: Bireyler birden fazla seçenek işaretlediklerinden toplam N'den fazla çıkmıştır.

Tablo 11 incelendiğinde tığ oyası ile uğraşan bireylerin % 100'ünün yazma kenarlarına, %48' inin havlu kenarlarında, %24' ünün oda takımlarında, %16'sının çarşaf kenarlarında kullandıkları görülmektedir.

Tablodan elde edilen sonuçlara göre tığ oyası ile uğraşan bireylerin büyük bir çoğunluğunun, oyaı yazma kenarlarına uyguladıkları dikkat çekmektedir. Bunun nedeni en çok kullanılan ürünün yazma olduğu düşünülmektedir.

Ordu ili Fatsa ilçesinde tığ oyaları ile uğraşan bireylerin oya modellerini nereden elde ettiklerine ilişkin bulgular Tablo 12' de sunulmuştur.

Çizelge 4.12. Bireylerin oya modellerinin nereden elde ettiklerinin dağılımı

Bireylerin Modelleri Nereden Elde Ettikleri	n	%
Yapılan modellerden	19	76
Doğadan model olarak	16	64
Kendim tasarlayarak	5	20
Dergilerden	3	12

N:25

Açıklama: Bireyler birden fazla seçenek işaretlediklerinden toplam N'den fazla çıkmıştır.

Tablo 12 incelendiğinde, tığ oyası yapan bireylerin %76' sının modelleri daha önce yapılmış örneklerden aldığı, %64' ünün dergilerden, %20' sinin kendi çizimlerinden, %12' sinin ise doğadan model aldığı belirlenmiştir.

Tablodan elde edilen verilere göre, oya yapımıyla uğraşan bireylerin, genelde yapılmış örneklerden faydalandığı desteklemektedir.

Ordu İli Fatsa İlçesinde Tığ Oyacılığı İle Uğraşan Bireylerin Tığ Oyasını Ne Kadar Zamanda Yaptığına ilişkin bulgular Tablo 13' de sunulmuştur.

Çizelge 4.13. Ordu İli Fatsa ilçesinde tığ oyacılığı ile uğraşan bireylerin bir çember kenarının tığ oyasını ne kadar zamanda yaptığının dağılımı

Ne Kadar Zamanda Yaptığı	n	%
2-3 Gün	1	4
4-5 Gün	7	28
1 Hafta	11	44
15 Gün	6	24
Toplam	25	100

Tablo 13 incelendiğinde ankete katılan bireylerin % 44'ü 1 haftada, % 28'i 4-5 günde, % 24' ü 15 günde %4' ü ise 2-3 günde bir yazmanın dörtkenarını bitirdiği görülmektedir.

Tablodan elde edilen verilere göre bireylerin bir yazmanın dört kenarını genellikle 1 haftada bitirdiği anlatılmıştır ve bireyler tığ oyasının zorluğuna göre ne kadar zamanda yapıldığının değiştiğini belirtmişlerdir. Bunun sonucunda bir yazmanın dört kenarını yapma sürelerini oyanın modelinin belirlediği düşünülmektedir.

Ordu ili Fatsa ilçesinde tığ oyası ile uğraşan bireylerin ürünlerinde kullandıkları renklerin tercih sebepleri araştırılmış olup elde edilen bulgular Tablo 14' te sunulmuştur.

Çizelge 4.14. Bireylerin tığ oyalalarında kullandıkları renklerin dağılımı

Renkleri Neye Göre Seçtikleri	n	%
Motif Özelliğine Göre	16	64
Dikileceği Yere Göre	9	36
Yaptıranın İsteğine Göre	-	-
Kendi İsteğine Göre	-	-
Toplam	25	100

Tablo 14 incelendiğinde ankete katılan bireylerin % 64'ü motifteki renklere göre, %36' sı dikilecek yere göre seçtikleri, yaptıranın ve kendisinin isteğe göre kimsenin renk seçimi yapmadığı görülmektedir.

Bu sonuçlardan bireylerin çoğunluğunun oyalardaki renk seçimini motifteki renklere göre belirledikleri anlatılmıştır. Bu da oyanın rengini uygulama yerinin belirlediğini göstermektedir modellerden yararlandıkları düşünülmektedir.

4.1.4. Fatsa ilçesi tığ oyalalarında kullanılan gereç ve tekniklerin özellikleri

Ordu ili Fatsa ilçesi tığ oyası yapan bireylerin tığ oyasında kullandıkları ipliklere ilişkin veriler incelenmiş olup elde edilen bulgular Tablo 15' de sunulmuştur.

Çizelge 4.15. Tığ Oyası Ürünlerde Kullanılan İplik Çeşitlerinin Dağılımı

İplik Çeşitleri	n	%
Koza İpek	-	-
Naylon	19	76
Koton	6	24
İbrişim	-	-
Toplam	25	100

Tablo 15 incelendiğinde ankete katılan bireylerin % 76' sı naylon iplik, % 24' ü koton, ibrişimin ve koza ipeğin ise tığ oyası yapılırken kullanılmadığı görülmüştür.

Tablodan elde edilen verilere göre bireylerin çoğunluğu tığ oyası yaparken genellikle naylon iplik kullanmaktadır. Koton iplik ile yapılmış oylar genellikle sandıklardan elde edilen oyalarda tespit edilmiştir. Kullanılan naylon ipliğin ulaşılması kolay, maddi açıdan ucuz ve daha dayanıklı olduğu düşünülmektedir.

Ordu ili Fatsa ilçesi tığ oyacılığı ile uğraşan bireylerin kullandıkları tığ tekniklerini saptamak elde edilen veriler incelenmiş olup Tablo 16' da sunulmuştur.

Çizelge 4.16. Bireylerin tığ oylarında en çok kullandıkları tekniklerin dağılımı

Kullanılan Tığ Teknikleri	n	%
Zincir	40	100
Basit İlmek	72,5	29
Çift İlmek	25	62,5
Üçlü İlmek	16	40
Örümcek	33	82,5
Dolgu	19	47,5

N:40

Açıklama: Tablo 16' da bireyler birden fazla seçenek işaretlediklerinden toplam N'den fazla çıkmıştır.

Bireylerin tığ oyası yapımında kullandıkları üretim teknikleri ile ilgili bilgi formundaki veriler incelendiğinde en yüksek % 100 ile en temel teknik olan zincirin kullanıldığı, en düşük % 40 ile üçlü ilmek olduğu tespit edilmiştir.

Tablodan elde edilen verilere göre bireylerin en çok zincir tekniğini en azda üçlü ilmek tekniğini kullandıkları görülmektedir. Bunun sebebi de bireylerin az zamanda çok ürün üretmek istedikleri aynı zamanda zincir tekniğinin oyanın temelini oluşturduğunu ve daha çok beğenilerek yapıldığı düşünülmektedir.

Ordu ili Fatsa ilçesi tığ oyacılığı ile uğraşan bireylerin oyalara bittiği zaman iplik uçlarını temizleme yöntemlerine ilişkin bulgular Tablo 17’ de sunulmuştur.

Çizelge 4.17. Bireylerin oyalara bitiminde iplik uçlarını temizleme yöntemlerinin dağılımı

Oyaları Temizleme Yöntemleri	n	%
Keserek	10	40
Yakarak	13	52
Oyanın içinden geçirerek	2	8
Toplam	25	100

Tablo 17 incelendiğinde tığ oyası yapan bireylerin % 52’ sinin oyanın ipliğini yakarak, %40’ ının keserek temizlediği, %8’ inin oyanın işlenen kısmının içinden geçirerek temizlediği belirlenmiştir.

Tablodan elde edilen sonuçlara göre, oya yapan bireylerin oyalara temizlerken keserek temizleme yöntemini kullanma sebepleri, oyayı yakmadan, bozmadan makasla keserek sağlıklı bir şekilde temizledikleri düşünülmektedir.

Ordu ili Fatsa ilçesinde tığ oyacılığı ile uğraşan bireylerin ürünlerini kullanıma hazırlarken kola kullanma durumunu saptamak için amacıyla sorulan soruya verilen cevaplar değerlendirilmiş, sonuçları tablo 18’ de sunulmuştur.

Çizelge 4.18. Ordu ili Fatsa ilçesinde tığ oyacılığı ile uğraşan bireylerin ürünlerini kullanıma hazırlarken kola kullanma durumunun dağılımı

Kola Kullanma Durumları	n	%
Evet	7	28
Hayır	18	72
Toplam	25	100

Tablo 18 incelendiğinde tığ oyacılığı ile uğraşan bireylerin %72' sinin kola kullanmadığı, %28' inin ise kola kullandığı ifade edilmektedir.

Tablodan elde edilen sonuçlara göre oya yapan bireylerin kola kullanma sebebi kolanın oyayı daha sert tutarak ütüsünün bozulmadan oyanın kendisini daha güzel göstermiş olduğu düşünülmektedir.

Ordu ili Fatsa ilçesinde tığ oyacılığı ile uğraşan bireylerin kullandıkları kola çeşitlerini saptamak amacıyla sorulan soruya verilen cevaplar değerlendirilmiş, sonuçları tablo 19' da sunulmuştur.

Çizelge 4.19. Tığ oyacılığı ile uğraşan bireylerin kullandıkları kola çeşitlerinin dağılımı

Kola Çeşitleri	n	%
Şeker kolası	3	12
Jelatin Kolası	4	16
Sabun	18	72
Yumurta Akı Kolası	-	-
Toplam	25	100

Tablo 19 incelendiğinde bireylerin, % 72'sinin sabun kullandığı, % 16' sının jelatin kolası kullandığı, % 12' sinin şeker kullandığı ve sertleştirme olarak yumurta akı kullanmadığı görülmektedir.

Tablodan elde edilen verilere göre, bireylerin çoğunluğunun yaptıkları tığ oyasını sertleştirmek için sabun kullanmayı tercih ettikleri anlatılmıştır. Bunun sebebi, sabunun

oyaları koladan daha temiz tuttuğu ve kullandıktan sonrada temizleme aşamasının kolay olduğu ve tekrar sabun ile sertleştirilebildiği düşünülmektedir.

Ordu İli Fatsa İlçesinde Tığ Oyacılığı İle Uğraşan Bireylerin Tığ Oyasını Ütüleme Çeşitlerine ilişkin bulgular Tablo 20' de sunulmuştur.

Çizelge 4.20. Tığ oyacılığı yapan bireylerin tığ oyasını ütüleme çeşitlerinin dağılımı

Kullanılan Ütüleme Çeşitleri	n	%
Tersinden	4	16
Yüzünden	6	24
Ütü Bezi İle	12	48
Buharla	3	12
Toplam	25	100

Tablo 20 incelendiğinde tığ oyacılığı ile uğraşan bireylerin % 48'inin ütü bezi ile %24' ünün yüzünden,%16' sının tersinden, %12'sinin buharlı ütüledikleri saptanmıştır.

Tablodan elde edilen verilere göre oyalarla uğraşan bireylerin çoğunluğunun, tığ oyasının ütüsünü yaparken ütü bezi kullandıkları görülmektedir. Bunun nedeni bireylerin ütü yaparken oyaya zarar vermeden dikkatli bir şekilde ütü işlemini yaptıkları düşünülmektedir.

4.1.5. Fatsa ilçesi tığ oyalarında kullanılan renk, motif ve kompozisyon özellikleri

Ordu İli Fatsa ilçesinde tığ oyacılığı ile uğraşan bireylerin kullandıkları bezeme konuları saptamak amacıyla elde edilen veriler değerlendirilmiş, Tablo 21'de sunulmuştur.

Çizelge 4.21. Tığ oyası ürünlerde kullanılan bezeme konularının dağılımı

Bezeme Konuları	n	%
Bitkisel Bezeme	27	67,5
Geometrik Bezeme	11	27,5
Nesneli Bezeme	11	27,5
Yazılı Bezeme	-	-

N:40

Açıklama: Bireyler birden fazla seçenek işaretlediklerinden toplam N'den fazla çıkmıştır.

Bilgi formlarında bireylerin tığ oyalarında kullandıkları motif özellikleri ile ilgili veriler incelendiğinde en yüksek % 67,5 ile bitkisel bezeme, en düşük % 27,5 ile geometrik ve nesneli bezeme kullandıkları tespit edilmiştir. Buna göre bireylerin daha çok bitkisel bezeme kullandıklarını söylemek mümkündür.

Tablodan elde edilen sonuçlara göre en çok bitkisel bezemelerin kullanıldığı görülmüştür. Bunun sebebinin tığ oyası yaparken yazılı bezeme kullanmanın zor olduğu düşünülmektedir.

Ordu ili Fatsa ilçesinde tığ oyacılığı ile uğraşan bireylerin kullandığı kompozisyon özellikleri saptamak amacıyla sorulan soruya verilen cevaplar değerlendirilmiş olup, kompozisyon türlerine ilişkin bulgular Tablo 22' de sunulmuştur.

Çizelge 4.22. Tığ oyalarında tespit edilen kompozisyon çeşitlerinin dağılımı

Kompozisyon İsimleri	n	%
Ana Motif Aralıksız Tekrar	14	35
Ana Motif Aralıklı Tekrar	14	35
Ana-Ara Motif Aralıklı Tekrar	7	17,5
Ana –Ara Motif Aralıksız Tekrar	5	12,5
Toplam	40	100

Tablo 22 incelendiğinde bilgi formlarında bireylerin tığ oyalarının % 35' inin ana motif aralıksız tekrar, % 35'inin ana motif aralıklı tekrar, % 17,5 'unun ana-ara motif aralıklı tekrar, % 12,5' unun ana-ara motif aralıksız tekrar kullanılmıştır.

Görüldüğü gibi bilgi formuna katılan bireylerin çoğunluğunun ana motif aralıksız tekrar ve ana motif aralıklı tekrar kullanılmıştır.

Ordu ili Fatsa ilçesi tığ oyacılığı ile uğraşan bireylerin yaptıkları oyalarını temizlerken hangi yöntem ile yıkadıklarına ilişkin bulgular Tablo 23' de sunulmuştur.

Çizelge 4.23. Bireylerin tığ oyacıları ürünleri temizleme yöntemlerine göre dağılımı

Oyaların Temizlenme Yöntemleri	n	%
Soğuk Su, Sabun	4	16
Ilık Su, Sabun	19	76
Kaynar Su	-	-
Makinede Deterjanla	2	8
Toplam	25	100

Tablo 23 incelendiğinde bireylerin sabun % 76'sı ise ılık su, % 16'sı soğuk su, sabun ile %8'i makinede deterjanla tığ oyasının temizliğini yaptığı görülmektedir. Ankete katılan bireylerden kaynar suda tığ oyası temizliği yapan yoktur.

Tablodan edilen verilere göre bireylerin çoğunluğunun, tığ oyasının temizliğini ılık su ve sabun ile yaptığı anlatılmaktadır. Bunun sebebi olarak ılık sabunlu suyun oyanın kalitesini bozmadan oyaya zarar vermeden temizlendiği düşünülmektedir.

Ordu ili Fatsa ilçesinde tığ oyacılığı ile uğraşan bireylerin ürünlerini muhafaza etme şekillerine ilişkin bulgular Tablo 24' te sunulmuştur.

Çizelge 4.24. Ordu ili Fatsa ilçesi tığ oyalarıyla uğraşan bireylerin ürünlerinin muhafaza şekillerinin dağılımı

Oyaların Muhafaza Şekilleri	n	%
Kâğıda sararak	2	8
Poşetleyerek	5	20
Naftalinleyerek	2	8
Bohçalayarak	16	64
Toplam	25	100

Tablo 24 incelendiğinde, tığ oyası yapan bireylerin % 64' ü ürünlerini bohçalayarak, % 20'si poşetleyerek, %8'i kâğıda sararak, %8' i naftalinleyerek sakladıkları belirlenmiştir.

Tablodan elde edilen sonuçlara göre, tığ oyası ile uğraşan bireylerin oyaları saklarken bohçalama sebepleri, bohçalama işleminin oyaları dış etkenlere karşı uzun süre koruduğu düşünülmektedir.

Ordu ili Fatsa ilçesi tığ oyası ile uğraşan bireylerin ürünlerinde kullandıkları iplik renklerine ilişkin bulgular tablo 25' de sunulmuştur.

Çizelge 4.25. Bilgi formlarından elde edilen verilere göre tığ oyasında kullanılan iplik renklerinin dağılımı

Kullanılan Renkler	n	%
Beyaz	16	19,7
Yeşil	16	19,7
Sarı	12	14,8
Yavruağzı	4	4,9
Pembe	8	9,8
Krem	4	4,9
Turkuaz	2	2,4
Ebruli	5	6,1
Turuncu	2	2,4
Kırmızı	5	6,1
Siyah	3	3,7
Mavi	1	1,2
Mor	3	3,7
Toplam	81	100

Tablo 25 incelendiğinde tığ oyası ile uğraşan bireylerin tığ oyalarında kullandıkları iplik renklerinin % 19,7' si beyaz, % 19,7' si yeşil, % 14,8' i sarı, % 9,8 ' i pembe, % 6,1' i ebruli, % 6,1' i kırmızı, % 4,9 ' u yavruağzı ve krem, % 3,7' si siyah, % 2,4 ' ü turkuaz ve turuncu, %1,2' si mavi renkler kullanılmıştır.

Çizelge 4.dan elde edilen verilere göre tığ oyası ile uğraşan bireylerin tığ oyalarında çoğunlukla beyaz, yeşil ve sarı rengi kullandıkları, en az mavi rengi kullandıkları görülmektedir. Bunun nedeni yazma desenlerine uygun renkler tercih edildiği düşünülmektedir.

Ordu ili Fatsa ilçesi tığ oyası ile uğraşan bireylerin ürünlerine verdikleri isimlerin özelliklerine ilişkin bulgular Çizelge 4. 26' da sunulmuştur.

Çizelge 4.26. Bilgi formlarından elde edilen verilere göre tiğ oylarına yörede verilen isimlerin sayısal dağılımı

Yörede Verilen İsimler	Ürün	
	n	%
Kabak çiçeği	1	2,5
Süslü oya	2	5
Kelebek	1	2,5
Bademcik	1	2,5
Kedi cırmığı	1	2,5
Asma yaprağı	1	2,5
Yaban gülü	1	2,5
Zaprana	1	2,5
Papatya	1	2,5
Sarı sarmaşık	1	2,5
Mine çiçeği	1	2,5
Ortanca	1	2,5
Karanfil	2	5
Yelpaze	1	2,5
Horoz ibiği	1	2,5
Merdiven oya	1	2,5
Sıralı çam	1	2,5
Kubbe oya	1	2,5
Gelin tacı	1	2,5
Menekşe	1	2,5
Küpeli	2	5
Yıldız çiçeği	1	2,5
Akasya çiçeği	1	2,5
Yaprak oya	1	2,5
Lale	1	2,5
Kıvırcık oya	1	2,5
Gelin parmağı	1	2,5
Kır çiçeği	1	2,5
Badem oya	1	2,5
Tekerlek oya	1	2,5
Domates	1	2,5
İkiz oya	1	2,5
Çilek	1	2,5
Düğmeli oya	1	2,5
Dut oyası	1	2,5
Günebakan	1	2,5
Toplam	40	100

26 incelendiğinde tığ oyası ile uğraşan bireylerin tığ oyalarına yörede verdikleri isimlerin % 5' i süslü oya, karanfil ve küpeli % 2,5' i kabak çiçeği, buket oya, kelebek, bademcik, kedi cırmığı, asma yaprağı, yaban gülü, zaprana, papatya, sarı sarmaşık, mine çiçeği, ortanca, yelpaze, horoz ibiği, merdiven oya, sıralı çam, kubbe oya, gelin tacı, menekşe, yıldız çiçeği, akasya çiçeği, yaprak oya, lale, kıvrıcık oya, gelin parmağı, kır çiçeği, badem oya, tekerlek oya, domates, ikiz oya, çilek, düğmeli oya, dut oyası, günebakan isimlerini verdikleri görülmektedir.

Tablodan elde edilen verilere göre tığ oyası ile uğraşan bireylerin oyalarına verdikleri isimlerde genellikle doğadan esinlendikleri bitkisel bezemeler kullandıkları görülmektedir bunun sebebi halkın doğa ile iç içe yaşamaları olduğu düşünülmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu bölümde Ordu ili Fatsa ilçesinde tığ oyası ile uğraşan bireylerin tığ oyası ile ilgili görüşlerini belirtmek amacıyla yörede tığ oyası ile uğraşan ve elinde bulunduran bireylere uygulanan anketlerin değerlendirilmesinden elde edilen sonuçlar sunulmuştur.

Giriş bölümde; problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın sayıtları, sınırlılıklar ve tanımlar bulunmaktadır.

Kavramsal çerçevede oya sanatı ile ilgili temel kavramlar, oyanın tarihi gelişimi ve tanımı, Türk kültüründeki yeri ve önemi, oya çeşitleri ve bu çeşitlerden biri olan tığ oyasının temel teknikleri, renk, kompozisyon, bezeme türleri gibi teknik özellikleri araştırılmıştır.

Yöntemin uygulandığı yer Ordu ili Fatsa ilçesidir.

Burada araştırmanın modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve analizi bulunmaktadır.

Bulgular ve yorum kısmında betimsel analiz bulguları ve bu bulgularla ilgili tablolar tablolara ait yorumlar bulunmaktadır. Yörede uygulanmak üzere 26 sorudan oluşan anket hazırlanmış bu anket tığ oyası yapan 25 bireye uygulanmıştır. Bu anketteki sorular oya yapan bireylerin kişisel özelliklerini, oya yapımında kullanılan teknikler, renkler, bezeme konuları, kompozisyon, oya yapımında kullanılan araç ve gereçler, temizleme, saklama, oyaları kolalama ve ütöleme tekniklerini anlamaya yönelik sorulardan oluşmuştur. Buradan elde edilen sonuçlar tablolar halinde verilmiştir.

Yapılan anket sonuçlarına göre oya yapan bireylerin çoğunun evli olduğu görülmüş bu bireylerin büyük bir kısmının da ev hanımı olduğu, bazılarının ise çalışan bayanlardan

oluştugu belirlenmiştir. Yörede oya yapımıyla uğraşan bireylerin %56' sı ilkokul mezunu olup en fazla 50 yaş ve üzeri oldukları ve bireylerin genelini oya yapımını annelerinden ve 15 günde öğrendikleri 6 ila 10 yıldır yaptıkları ve en çok zincir tekniğini kullandıkları anlaşılmıştır. Yörede tığ oyasını çoğunlukla orta yaşlı hanımların yaptığı ayrıca oya ile uğraşan bireylerin %48'i oyayı maddi gelir elde etmek amacı ile evde pazarladıklarını söylemiş ve oya yapımında genelde yapılmış örneklerden model alarak yaptıklarını belirtmişlerdir. Renkleri seçerken motif özelliğine göre seçtiklerini iplik çeşitlerinden en çok naylon iplik tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Oya ile uğraşan bireylerin, oyalarda genelde bitkisel bezemeden yararlanılarak, düzgün sıralamalı kompozisyon yaptıkları belirlenmiştir. Oya yapımında yörede yapılan oyaların kenar temizlemeleri oyanın özelliğine göre iplik üzerine tutturularak yapılmıştır. Bireyler oyayı yaptıktan sonra bohça içinde sandıkta sakladıklarını belirterek, oyalarda kolalama yapmadıklarını ve oyaların ipliklerini yakarak ya da keserek yok ettiklerini söylemişlerdir. Oyalarını temizlerken ılık su ve sabun kullandıklarını ütülerken ütü bezi ile ütilediklerini belirtmişlerdir. Kullanım alanlarında sadece yazma kenarların kullandıkları görülmektedir.

Ordu ili Fatsa ilçesinde yapılan oyalar incelenerek, tığ oyasından oluşan 40 adet ürün seçilmiş bu ürünlerin fotoğrafları çekilerek belgelendirilmiş ve ürünlerden elde edilen sonuçlar bilgi formuna yazılmıştır. Bilgi formundan elde edilen sonuçlara göre yapılan araştırmada, incelenen oya modelleri içerisinde yöreye özgü teknik isimlerine rastlanmıştır. Bunlar; kabak çiçeği, süslü oya, buket oya, kelebek, bademcik, kedi cırmığı, asma yaprağı, yaban gülü, zaprana, papatya, sarı sarmaşık, mine çiçeği, ortanca, karanfil, yelpaze, horoz ibiği, merdiven oya, sıralı çam, kubbe oya, gelin tacı, menekşe, küpeli, yıldız çiçeği, akasya çiçeği, yaprak oya, lale, kıvrıkcık oya, gelin parmağı, kır çiçeği, badem oya, tekerlek oya, domates, ikiz oya, çilek, düğmeli oya, dut oyası, günebakan isimleri verilmiştir.

5.2. Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlara ilişkin öneriler aşağıda sunulmuştur:

Bu alanda tığ oyası örücülüğünün gelişip yaygınlaşmasını sağlamak amacıyla, değişik eğitim kurumlarında kurslar açılmasının sağlanması yapılabilir.

Tığ oyası tekniği ağırlıklı ürünlerin tasarımları yapılarak dikkat çekmek için ödüllü yarışmalar düzenlenebilir.

Her yörenin tığ oyelerinin belgelendirilmesi için yeni araştırmalar yapılabilir.

Tığ oyasını tanıtmak ve ilerletmek için tığ oyası ağırlıklı kıyafetler, aksesuarlarla defileler düzenlenebilir.

Yok olmaya yüz tutmuş oylar bilinçli ellerde arşivlenerek gelecek yüzyıllara aktarılması yerel ve evrensel kültür aktarımı açısından önemli görülmektedir. Bu yüzden bu alanda yaratılmış eski örneklerin titizlikle ve kurumlarca araştırılarak değerlendirilmesi saklanması gerekmektedir.

El sanatları içerisinde bulunan oya sanatının Türk kültüründeki yeri ve önemini açıklayıcı sergiler, araştırmalar, sempozyumlar ve eğitim seminerleri düzenlenmelidir.

Oya sanatının bir kültür hazinesi olduğu, yaşatılması gerektiği düşüncesiyle makaleler hazırlanmalıdır.

Oya teknikleriyle ve modelleriyle ilgili bilgisayar ortamında çizim programları oluşturulmalı, bu şekilde yöresel tekniklere ve modellere kolay ulaşım sağlanmalıdır.

Sandık ve bohçalarda saklanan tığ oyelerinin kültür değerinin ne olduğu konusunda yöre halkı kitle iletişim araçları ile bilinçlendirilmelidir.

Türk kültürü içinde yeni tasarımlar, kullanım alanları, yarışmalar ve sergilerle yaşatılması, tanıtılmasıyla birlikte üretim imkânları sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akpınarlı, F.(2004) Çeyiz geleneği. *Motif, Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü Dergisi*, 38, 24-27.
- Akpınarlı, F. Ortaç, S. (2006, 10-12 Mayıs) Oyalarda motif ve kompozisyon özellikleri. *Denizli I. El Sanatları Kongresi* , 233-239.
- Akpınarlı, H.F. (2010, Aralık) “*Anadolu ve Makedonya Türklerinin oyalardaki etkileşimleri 2. uluslar arası Türk kültürü kurultayı sempozyumu*. Fethiye Belediyesi Yayını, Fethiye.kültürel
- Arlı, Mustafa, (1984). El Sanatlarının Gerileme Kaybolma ve Üretim Biçimlerinin Değişme Nedenleri İle Geliştirilme ve Yaşatılmasına İlişkin Öneriler, Birinci Ulusal El Sanatları Sempozyumu. İzmir, s.75.
- Arlı, M. (1990) *Köy el sanatları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi yayınları: 1185. Ofset Baskı.
- Atay, A. (1997) *Örücülük*.(2. Basım) İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Atay, A. (1997). *Orta dereceli kız teknik öğretim örücülük temel ders kitabı*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Aşier, M. (1979) Sanatçı ve halk sanatı. *Türkiye 'miz* , 28,
- Aydın E. (2015) *Hatay ili Samandağ ilçesi iğne oyalalarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ayverdi, İ. (2006) *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. (1-2-3) İstanbul: MAS Matbaacılık A.Ş.
- Barışta, H. Ö. (1988). *Türk el sanatları*. Kültür Turizm Bakanlığı: Sevinç.
- Barışta, Ö.(2005) *Türkiye cumhuriyeti dönemi halk plastik sanatları*. Kültür ve Turizm Bakanlığı. Sanat Eserleri Dizisi. Ankara: Kozan Ofset Matbaacılık San. Ve Tic. Ltd. Şti
-(1998) *Türk el sanatları*. Kültür Bakanlığı. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
-(1994) *ince örgüler*. Sanat ve Kültür, İslam- Tematik Ansiklopedi, 304 307.
- Batuman, S. (2003) Adana nusayrilerin ‘de evlenme geleneği. *Motif, Halk Oyunları Eğitim Derneği Gençlik ve Spor Kulübü Dergisi*,32, 28-31.
- Celbiş, F. (1998) El sanatlarının tanımı: Özellikleri ve Sınıflandırılması. *Kooperatifçilik Dergisi*, 10, 12-13.
- Cengiz, D. (2007). *Artvin ili- Ardanoç ilçesinde yapılan oyalanın öğretim programı*

- önerisi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dizman ,İ,(2008). *Denize Düşen Dağ : Ordu* İstanbul:Heyemola yayınları
- Erbek, G. (1984) Erkek oyları. *I El Sanatları Sempozyumu. Dokuz Eylül Üniversitesi*, 134-146. İzmir
- Erbek, M. (2002) *Çatalhöyük'ten günümüze anadolu motifleri*. Kültür Bakanlığı. Ankara: Dumat Offset LTD.
- Eşberk, (1939). *Türkiye'de köylü el sanatlarının mahiyeti ve ehemmiyeti*. Ankara: Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü.
- Gökalp, G. (1991). *Elazığ İğne Oyları*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kamalı., M. (2005) Yemeni. *Caretta Kıbrıs Türk Havayolları Dergisi*, 4 . 42-50.
- Kayıpmaz, N. (1994) Isparta Uluborlu gül oyları. *Kültür ve Sanat Dergisi*, 22, 42-44.
- Korkusuz, S. (1980) *Nakış*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Kültür Bakanlığı, (1993). *Türk el sanatları*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Kültür Bakanlığı, (2001) *Türk oyları kataloğu*. Ankara: Sistem Ofset.
- Kurt, G. (2011). *Akdeniz bölgesi boncuk oylarından yapılan ürünlerin incelenmesi*. Sanatta Yeterlilik Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Meriç, A. (1992) Malatya iğne oyları. *Kültür ve Sanat*, 12, 33-34.
- Onuk, T. (2005) *Osmanlıdan günümüze oylar*. Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları. Ankara: Pelin Ofset.
- (1998) *İçel el sanatları*. Ankara: Ajans Türk Matbaacılık A.S.
-(1995) Adana ve içel boncuk oyları. *Sanat*, 8, 55-59.
-(1994) Türk el sanatları. *Sanat*, 6, 120-126.
-(1988) *İğne oyları*. Ankara: Doğuş Matbaacılık ve Tic.Ltd.Şti.
- Ortaç, H.S. (2007). Tığ örucülüğünün günümüzdeki kullanım alanları ve çağdaş tasarımların medyada tanıtılmasının önemi. *Motif Dergisi*, 13(50), 20-21.
- Ortaç, H. S. (2008). Ankara ili el örgüsü çoraplar ve patikler, I. Ulusal El Sanatları Sempozyum Bildirileri, 347-352.
- Ögel, B. (1991) *Türk kültür tarihine giriş*. Kültür Bakanlığı Yayınları, 638 Kültür Eserleri Dizisi,46 (5)

Öğüt, G. (1973) Oyacılık sanatı ve Kütahya oyaları. *Türk Etnografya Dergisi*. 13,55-66

Önge, E. (1991) Konya iğne oyaları. *Kültür ve Sanat*, 3, 80

Önder, M. (1995) *Antika ve eski eserler kılavuzu*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

..... (1997) Emirdağ oyaları. *Sanatsal Mozaik*, 18, 26-28.

Özbel, K. (1979) İğne ve tığ işi oylar. *Türkiye'miz*, 28, 21-26.

.....(1947) *Ankara Halk Evlerinde Türk Örgü Dsleri Sergisi*. 17- Kasım Ankara: Ulus Basımevi.

..... (1945) Oya ve oya çeşitlerinden örnekler. *El Sanatları*, 2-10.

Öztürk, İ. (1998) *Geleneksel Türk el sanatlarına giriş*. Ankara: Ürün Yayınları.

.....(1977) Köylü el sanatlarına folklor açısından bakış ve yeni kent köyünde oya

ve işlemler. *Türk Etnografya Dergisi*, 16, 83-89

Öztürk, S. (1997) Dünden bugüne el sanatları. *Kültür ve Sanat*, 36,66-67 215.

Taner, N. (1984) Türkiye'de el sanatları ve üretim ilişkileri içinde halk bilimsel özellikleri.

Tekiş, Ş. (1964). *Hayat aile ansiklopedisi*. İstanbul: Hayat.

Tepe, Y. (2013) *Erzurum' da farklı teknik ve materyallerle yapılan oya sanatı*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Vanlı, Y.A. (2008) *Balıkesir İli Gönen İlçesi İğne Oyaları Ve Halk Eğitimi Merkezinin İğne Oyacılığına Katkısı*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Zengin, S. (2014) *Ordu ili Ünye ilçesinde bulunan iğne oyası ürünlerinin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

İnternet 1: <http://www.turkcebilgi.com>.

İnternet 2: <http://www.tr.wikipedia.org>.

İnternet 3: <http://www.fatsa.bel.tr>.

EKLER

Ek-1. Bilgi Formları

BİLGİ FORMU 1

Fotoğraf No : 1

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Emine KARAKUŞ

İnceleme Tarihi : 08.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Kabak Çiçeği

Boyutları

En : 2 cm

Boy : 3 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, örümcek

Kullanılan Renkler : Beyaz, yeşil, yavruağzı, sarı

Seçilen Konu : Bitkisel ve geometrik bezeme

Kompozisyon: Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Bitkisel bezemenin yer aldığı oyada, ana ve ara motifin düzgün sıralamalı bağlantılı tekrarı ile oluşturulmuştur.

BİLGİ FORMU 2

Fotoğraf No : 2

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Emine KARAKUŞ

İnceleme Tarihi : 08.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Süslü oya

Boyutları

En : 2 cm

Boy : 2,5 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, örümcek

Kullanılan Renkler : Pembe, sarı, yeşil

Seçilen Konu : Bitkisel ve geometrik bezeme

Kompozisyon : Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Bitkisel ve geometrik bezemenin yer aldığı oyada, ana ve ara motifin düzgün sıralamalı bağlantısız ve aralıklı tekrarı ile oluşturulmuştur.

BİLGİ FORMU 3

Fotoğraf No : 3

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Emine KARAKUŞ

İnceleme Tarihi : 08.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Buket oya

Boyutları

En : 2 cm

Boy : 3 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma , naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, basit ilmek, çift ilmek, dolgu, örümcek

Kullanılan Renkler : Yeşil, yavruağzı, krem

Seçilen Konu : Bitkisel ve geometrik bezeme

Kompozisyon: : Kare formundaki yazmanın dört kenarı iğne ile zürafa tekniği yapılarak temizlenmiştir. Bitkisel bezemenin yer aldığı oyada, ana motifin düzgün sıralamalı bağlantısız ve aralıklı tekrarı ile tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 4

Fotoğraf No : 4

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Emine KARAKUŞ

İnceleme Tarihi : 08.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Kelebek

Boyutları

En : 1,5 cm

Boy : 2 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, örümcek

Kullanılan Renkler : Pembe

Seçilen Konu : Hayvansal bezeme

Kompozisyon: Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Hayvansal bezemenin yer aldığı oyada, ana ve ara motifin düzgün sıralamalı bağlantılı ve aralıklı tekrarı ile tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 5

Fotoğraf No : 5

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Emine KARAKUŞ

İnceleme Tarihi : 08.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Bademcik oya

Boyutları

En : 3 cm

Boy : 2 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, örümcek

Kullanılan Renkler : Yeşil, sarı, pembe

Seçilen Konu : Nesneli bezeme

Kompozisyon : Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Nesneli bezemenin yer aldığı oyada, ana ve ara motifin düzgün sıralamalı bağlantılı ve aralıklı tekrarı ile oluşturulmuştur.

BİLGİ FORMU 6

Fotoğraf No : 6

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Ayşe AYDIN

İnceleme Tarihi : 12.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Kedi cırmığı

Boyutları

En :0,7 cm

Boy :1 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, basit ilmek, dolgu

Kullanılan Renkler : Krem

Seçilen Konu : Hayvansal bezeme

Kompozisyon: Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Hayvansal bezemenin yer aldığı oyada, ana motif düzgün sıralamalı bağlantılı ve sürekli tekrarı ile oluşturulmuştur.

BİLGİ FORMU 7

Fotoğraf No : 7

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Ayşe AYDIN

İnceleme Tarihi : 12.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Asma yaprağı

Boyutları

En : 1 cm

Boy : 2 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

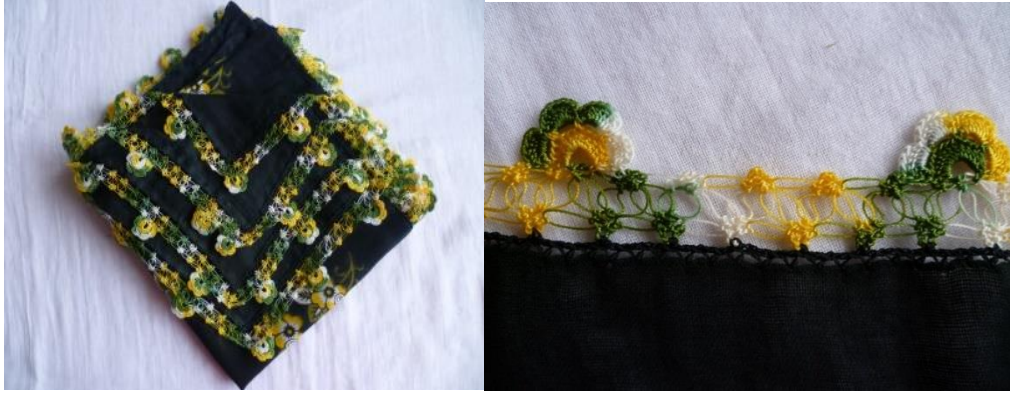
Kullanılan Teknikler : Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, örümcek

Kullanılan Renkler : Beyaz, turkuaz

Seçilen Konu : Bitkisel bezeme

Kompozisyon : Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Bitkisel bezemenin yer aldığı oyada, ana motifin düzgün sıralanmalı bağlantılı ve aralıklı tekrarı ile tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 8

Fotoğraf No : 8

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Ayşe AYDIN

İnceleme Tarihi : 12.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Yaban gülü

Boyutları

En : 1 cm

Boy : 2 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, basit ilmek, üçlü ilmek, örümcek

Kullanılan Renkler : Ebruli

Seçilen Konu : Bitkisel bezeme

Kompozisyon: Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Bitkisel bezemenin yer aldığı oyada, ana motifin düzgün sıralamalı bağlantılı ve aralıklı tekrarı ile oluşturulmuştur.

BİLGİ FORMU 9

Fotoğraf No : 9

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Ayşe AYDIN

İnceleme Tarihi : 12.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Zaprana

Boyutları

En : 1,5 cm

Boy : 2 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, örümcek

Kullanılan Renkler : Turuncu

Seçilen Konu : Bitkisel bezeme

Kompozisyon: Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Bitkisel bezemenin yer aldığı oyada, ana motifin düzgün sıralamalı bağlantılı ve aralıklı tekrarı ile tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 10

Fotoğraf No : 10

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Ayşe AYDIN

İnceleme Tarihi : 12.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Papatya

Boyutları

En : 1,2 cm

Boy : 1,7 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, örümcek, çift ilmek, üçlü ilmek,

Kullanılan Renkler : Yeşil, kırmızı, beyaz

Seçilen Konu : Bitkisel bezeme

Kompozisyon: Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Bitkisel bezemenin yer aldığı oyada, ana motifin düzgün sıralamalı bağlantılı ve sürekli tekrarı ile tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 11

Fotoğraf No : 11

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Cemile AŞÇI

İnceleme Tarihi : 18.05.2018

Türü :Çember

Yörede Verilen isim : Sarı sarmaşık

Boyutları

En : 1 cm

Boy : 1,7 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, örümcek, basit ilmek, dolgu

Kullanılan Renkler : Sarı, siyah

Seçilen Konu : Bitkisel bezeme

Kompozisyon: Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Bitkisel bezemenin yer aldığı oyada, ana motifin düzgün sıralamalı bağlantılı ve aralıksız tekrarı ile tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 12

Fotoğraf No : 12

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Cemile AŞÇI

İnceleme Tarihi : 18.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Mine çiçeği

Boyutları

En : 1,4

Boy : 2 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, örümcek, basit ilmek, çift ilmek, dolgu

Kullanılan Renkler : Beyaz

Seçilen Konu : Bitkisel bezeme

Kompozisyon: Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Bitkisel bezemenin yer aldığı oyada, ana ve ara motifin düzgün sıralamalı bağlantılı ve aralıklı tekrarı ile tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 13

Fotoğraf No : 13

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Cemile AŞÇI

İnceleme Tarihi :18.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Ortanca

Boyutları

En : 1 cm

Boy : 1,7 cm

Kullanılan Gereçler :Yazma, naylon iplik

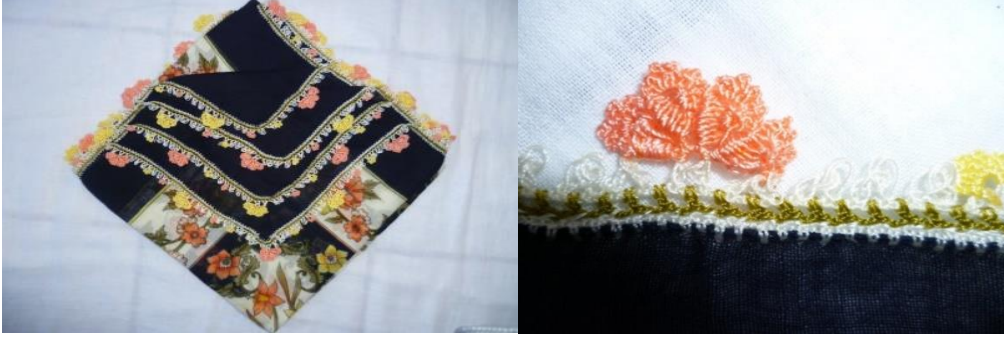
Kullanılan Teknikler : Zincir, basit ilmek, dolgu, örümcek

Kullanılan Renkler : Yeşil, kırmızı, mavi, sarı

Seçilen Konu: Bitkisel bezeme

Kompozisyon: Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Bitkisel bezemenin yer aldığı oyada, ana motif düzgün sıralamalı bağlantılı ve sürekli tekrarı ile oluşturulmuştur.

BİLGİ FORMU 14

Fotoğraf No : 14

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Cemile AŞÇI

İnceleme Tarihi : 18.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Karanfil

Boyutları

En : 2 cm

Boy : 2 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, çift ilmek, üçlü ilmek

Kullanılan Renkler : Yeşil, beyaz, yavruağzı, sarı

Seçilen Konu: Bitkisel bezeme

Kompozisyon: Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Bitkisel bezemenin yer aldığı oyada ana ve ara motifin düzgün sıralamalı ve aralıklı tekrarı ile oluşturulmuştur.

BİLGİ FORMU 15

Fotoğraf No : 15

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Cemile AŞÇI

İnceleme Tarihi : 18.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Yelpaze

Boyutları

En :2,7 cm

Boy :3 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir örümcek, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek

Kullanılan Renkler : Mor, yeşil, beyaz

Seçilen Konu :Bitkisel ve nesnel bezeme

Kompozisyon: Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Bitkisel ve nesnel bezemenin yer aldığı oyada, ana motifin düzgün sıralamalı bağlantısız ve aralıklı tekrarı ile tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 16

Fotoğraf No : 16

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Fatma GÜLER

İnceleme Tarihi : 20.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Horoz ibiği

Boyutları

En : 1,4 cm

Boy : 1,7 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, basit ilmek, çift ilmek

Kullanılan Renkler : Yeşil, beyaz, kırmızı

Seçilen Konu : Hayvansal bezeme

Kompozisyon : Kare formundaki yazmanın dört bir kenarı zincir tekniği ile baskı yapılarak temizlenmiştir. Hayvansal bezemenin yer aldığı oyada, ana motifin bağlantılı ve aralıklı sıralama yapılarak tekrarından oluşturulmuştur.

BİLGİ FORMU 17

Fotoğraf No : 17

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Fatma GÜLER

İnceleme Tarihi : 20.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Merdiven oya

Boyutları

En : 1 cm

Boy : 2 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, basit ilmek, çift ilmek, örümcek, dolgu

Kullanılan Renkler : Beyaz

Seçilen Konu : Nesneli bezeme

Kompozisyon: Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Nesneli bezemenin yer aldığı oyada, ana motifin düzgün sıralanmalı bağlantılı ve sürekli tekrarı ile tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 18

Fotoğraf No : 18

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Fatma GÜLER

İnceleme Tarihi : 20.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Sıralı Çam

Boyutları

En : 0,5 cm

Boy : 1,3 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, basit ilmek, örümcek, dolgu

Kullanılan Renkler : Beyaz

Seçilen Konu: Bitkisel bezeme

Kompozisyon: : Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Bitkisel bezemenin yer aldığı oyada, ana motifin düzgün sıralamalı bağlantılı ve aralıksız sürekli tekrarı ile tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 19

Fotoğraf No : 19

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Fatma GÜLER

İnceleme Tarihi : 20.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Kubbe oya

Boyutları

En : 1,8 cm

Boy : 2,3 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, basit ilmek, çift ilmek, örümcek, dolgu

Kullanılan Renkler : Sarı, siyah

Seçilen Konu : Nesneli ve geometrik bezeme

Kompozisyon: Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Nesneli ve geometrik bezemenin yer aldığı oyada, ana motifin düzgün sıralamalı bağlantılı ve sürekli tekrarı ile tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 20

Fotoğraf No : 20

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Fatma GÜLER

İnceleme Tarihi : 20.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Gelin tacı

Boyutları

En : 1,2 cm

Boy : 1,5 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, basit ilmek, çift ilmek, örümcek, dolgu

Kullanılan Renkler : Krem

Seçilen Konu : Nesneli bezeme

Kompozisyon: Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Nesneli bezemenin yer aldığı oyada, ana motifin düzgün sıralamalı bağlantısız ve sürekli tekrarı ile tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 21

Fotoğraf No : 21

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Gülay OCAK

İnceleme Tarihi : 20.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Menekşe

Boyutları

En : 2,7 cm

Boy : 3 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, basit ilmek, çift ilmek, örümcek, dolgu

Kullanılan Renkler : Beyaz, mor, yeşil

Seçilen Konu : Bitkisel bezeme

Kompozisyon: Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Bitkisel bezemenin yer aldığı oyada, ana motifin düzgün sıralamalı bağlantısız ve aralıklı tekrarı ile tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 22

Fotoğraf No : 22

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Gülay OCAK

İnceleme Tarihi : 20.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Kúpeli

Boyutları

En : 1,5 cm

Boy : 1,7 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, basit ilmek, çift ilmek, dolgu, örümcek

Kullanılan Renkler : Sarı, turuncu

Seçilen Konu: Geometrik ve nesneli bezeme

Kompozisyon: Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Geometrik ve nesneli bezemenin yer aldığı oyada ana motifin düzgün sıralamalı ve bağlantılı sürekli tekrarı ile oluşturulmuştur.

BİLGİ FORMU 23

Fotoğraf No : 23

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Gülay OCAK

İnceleme Tarihi : 20.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Yıldız çiçeği

Boyutları

En : 0,9 cm

Boy : 1,5 cm

Kullanılan Gereçler :

Kullanılan Teknikler : Zincir, basit ilmek, çift ilmek

Kullanılan Renkler : Sarı

Seçilen Konu: Bitkisel bezeme

Kompozisyon: Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Bitkisel bezemelerin yer aldığı oyada ana ve ara motifin bağlı tekrarı ile oluşturulmuştur.

BİLGİ FORMU 24

Fotoğraf No : 24

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Gülay OCAK

İnceleme Tarihi : 20.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Akasya çiçeği

Boyutları

En : 0,7 cm

Boy : 1,3 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, çift ilmek, örümcek

Kullanılan Renkler : Pembe

Seçilen Konu: Bitkisel bezeme

Kompozisyon: Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Bitkisel bezemenin yer aldığı oyada ana motifin düzgün sıralamalı ve bağlantılı sürekli tekrarı ile oluşmuştur.

BİLGİ FORMU 25

Fotoğraf No : 25

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Gülay OCAK

İnceleme Tarihi : 20.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Yaprak oya

Boyutları

En : 2 cm

Boy : 3 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, basit ilmek, çift ilmek, üçlü ilmek, örümcek

Kullanılan Renkler :Turkuaz

Seçilen Konu: Bitkisel ve geometrik bezeme

Kompozisyon: Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Bitkisel ve geometrik bezemenin yer aldığı oyada, ana ve ara motifin düzgün sıralamalı bağlantılı ve aralıklı tekrarı ile tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 26

Fotoğraf No : 26

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Kıymet ASLAN

İnceleme Tarihi : 25.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Lale

Boyutları

En : 1,2 cm

Boy : 3 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, örümcek, dolgu

Kullanılan Renkler : Ebruli

Seçilen Konu : Bitkisel bezeme

Kompozisyon: Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Bitkisel bezemenin yer aldığı oyada, ana motifin düzgün sıralamalı bağlantılı ve aralıklı tekrarı ile tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 27

Fotoğraf No : 27

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Kıymet ASLAN

İnceleme Tarihi :25.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Süslü oya

Boyutları

En : 2,3 cm

Boy : 2 cm

Kullanılan Gereçler :Yazma, naylon iplik

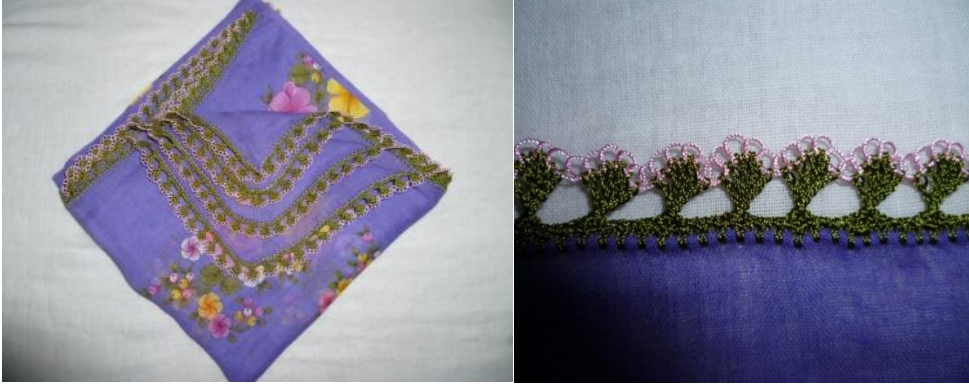
Kullanılan Teknikler : Zincir, basit ilmek, örümcek

Kullanılan Renkler : Sarı, siyah

Seçilen Konu: Geometrik ve nesneli bezeme

Kompozisyon: : Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Geometrik ve nesneli bezemenin yer aldığı oyada, ana motifin düzgün sıralamalı bağlantılı ve sürekli tekrarı ile tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 28

Fotoğraf No : 28

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Kıymet ASLAN

İnceleme Tarihi : 25.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Kıvırcık oya

Boyutları

En : 1 cm

Boy : 1,2 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, üçlü ilmek

Kullanılan Renkler : Yeşil, pembe

Seçilen Konu : Bitkisel bezeme

Kompozisyon : Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Bitkisel bezemenin yer aldığı oyada, ana motifin düzgün sıralamalı bağlantılı ve sürekli tekrarı ile tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 29

Fotoğraf No : 29

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Kıymet ASLAN

İnceleme Tarihi : 25.05.2018

Türü : Namaz örtüsü

Yörede Verilen isim : Gelin parmağı (mantar)

Boyutları

En : 1,3 cm

Boy : 2,3 cm

Kullanılan Gereçler : Tülbent, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, örümcek, basit ilmek

Kullanılan Renkler : Beyaz

Seçilen Konu : Bitkisel bezeme

Kompozisyon: Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Bitkisel bezemenin yer aldığı oyada, ana motifin düzgün sıralamalı bağlantılı ve sürekli tekrarı ile tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 30

Fotoğraf No : 30

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Kıymet ASLAN

İnceleme Tarihi : 25.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Kır çiçeği

Boyutları

En : 1 cm

Boy : 1,5 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, örümcek, dolgu

Kullanılan Renkler : Ebruli, beyaz

Seçilen Konu: Bitkisel bezeme

Kompozisyon: Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Bitkisel bezemenin yer aldığı oyada, ana motifin düzgün sıralamalı bağlantılı ve sürekli tekrarı ile tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 31

Fotoğraf No : 31

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Hacer GÜNEŞ

İnceleme Tarihi : 28.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Badem oya

Boyutları

En : 1,5 cm

Boy : 2 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, örümcek, çift ilmek

Kullanılan Renkler : Kırmızı

Seçilen Konu: Bitkisel bezeme

Kompozisyon: Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Bitkisel bezemenin yer aldığı oyada, ana ve ara motifin düzgün sıralamalı bağlantılı ve sürekli tekrarı ile tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 32

Fotoğraf No : 32

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Hacer GÜNEŞ

İnceleme Tarihi :28.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Kúpeli

Boyutları

En : 1,5 cm

Boy : 2 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, örümcek, çift ilmek, dolgu

Kullanılan Renkler : Sarı, pembe

Seçilen Konu :Nesneli bezeme

Kompozisyon: Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Nesneli bezemenin yer aldığı oyada, ana motifin düzgün sıralamalı bağlantılı ve sürekli tekrarı ile tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 33

Fotoğraf No : 33

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Hacer GÜNEŞ

İnceleme Tarihi : 28.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Tekerlek oya

Boyutları

En : 1,5 cm

Boy : 1,5 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, basit ilmek

Kullanılan Renkler : Ebruli

Seçilen Konu : Nesneli ve geometrik bezeme

Kompozisyon: Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Geometrik ve nesneli bezemenin yer aldığı oyada, ana motifin düzgün sıralamalı bağlantılı ve sürekli tekrarı ile tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 34

Fotoğraf No : 34

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Hacer GÜNEŞ

İnceleme Tarihi : 28.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Domates

Boyutları

En : 0,7 cm

Boy : 2 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, örümcek, basit ilmek, dolgu

Kullanılan Renkler : Ebruli

Seçilen Konu : Bitkisel bezeme

Kompozisyon: Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Bitkisel bezemenin yer aldığı oyada, ana motifin düzgün sıralamalı bağlantılı ve sürekli tekrarı ile tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 35

Fotoğraf No : 35

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Hacer GÜNEŞ

İnceleme Tarihi : 28.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : İkiz oya

Boyutları

En : 3 cm

Boy : 2 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, basit ilmek, çift ilmek

Kullanılan Renkler : Beyaz, mor, yeşil

Seçilen Konu : Geometrik ve nesneli

Kompozisyon: Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Geometrik ve nesneli bezemenin yer aldığı oyada, ana ve ara motifin düzgün sıralamalı bağlantılı ve aralıklı tekrarı ile tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 36

Fotoğraf No : 36

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Elif AYDIN

İnceleme Tarihi : 28.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim :Çilek

Boyutları

En : 2 cm

Boy : 3 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, örümcek, basit ilmek, üçlü ilmek, dolgu

Kullanılan Renkler : Kırmızı, beyaz, yeşil

Seçilen Konu : Bitkisel ve geometrik

Kompozisyon: Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Bitkisel ve geometrik bezemenin yer aldığı oyada, ana motifin düzgün sıralamalı bağlantısız ve aralıklı tekrarı ile tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 37

Fotoğraf No : 37

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Elif AYDIN

İnceleme Tarihi : 28.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Düğmeli oya

Boyutları

En : 2 cm

Boy : 3 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik, düğme

Kullanılan Teknikler : Zincir, örümcek, dolgu

Kullanılan Renkler : Pembe, beyaz, yeşil

Seçilen Konu : Nesneli ve geometrik

Kompozisyon: Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Geometrik, ve nesneli bezemenin yer aldığı oyada, ana ve ara motifin düzgün sıralamalı bağlantısız ve aralıklı tekrarı ile tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 38

Fotoğraf No : 38

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Elif AYDIN

İnceleme Tarihi : 28.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Dut oyası

Boyutları

En : 1 cm

Boy : 3,5 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, örümcek, çift ilmek

Kullanılan Renkler : Sarı

Seçilen Konu : Bitkisel bezeme

Kompozisyon : : Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Bitkisel bezemenin yer aldığı oyada, ana motifin düzgün sıralamalı bağlantılı ve aralıklı tekrarı ile tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 39

Fotoğraf No : 39

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Elif AYDIN

İnceleme Tarihi : 28.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Günebakan

Boyutları

En : 2 cm

Boy : 3 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, örümcek, üçlü ilmek, dolgu

Kullanılan Renkler : Sarı, beyaz, yeşil

Seçilen Konu : Bitkisel bezeme

Kompozisyon: Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Bitkisel bezemenin yer aldığı oyada, ana motifin düzgün sıralamalı bağlantılı ve aralıklı tekrarı ile tamamlanmıştır.

BİLGİ FORMU 40

Fotoğraf No : 40

Bulunduğu Yer : Fatsa

Kaynak : Elif AYDIN

İnceleme Tarihi : 28.05.2018

Türü : Çember

Yörede Verilen isim : Karanfil

Boyutları

En : 2 cm

Boy : 3,5 cm

Kullanılan Gereçler : Yazma, naylon iplik

Kullanılan Teknikler : Zincir, örümcek, basit ilmek, üçlü ilmek, dolgu

Kullanılan Renkler : Beyaz, yeşil, yavruağzı, krem

Seçilen Konu : Bitkisel bezeme

Kompozisyon: Kare formundaki yazmanın dört kenarı zincir ile baskı tekniği yapılarak temizlenmiştir. Bitkisel bezemenin yer aldığı oyada, ana ve ara motifin düzgün sıralamalı bağlantılı ve aralıklı tekrarı ile tamamlanmıştır.

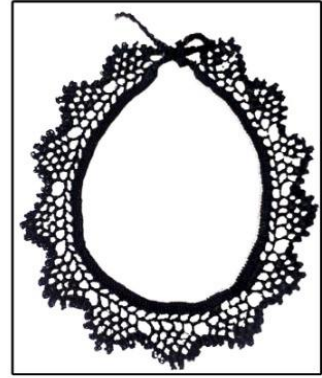
Ek 2. Tasarımlar

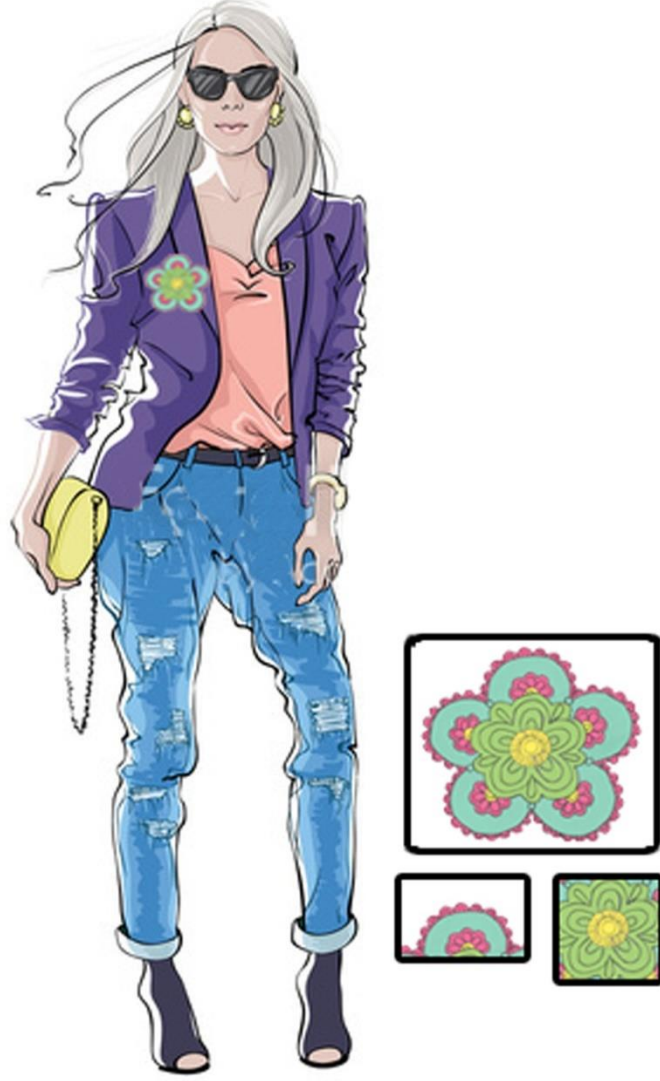
Tasarım 1. Kolye

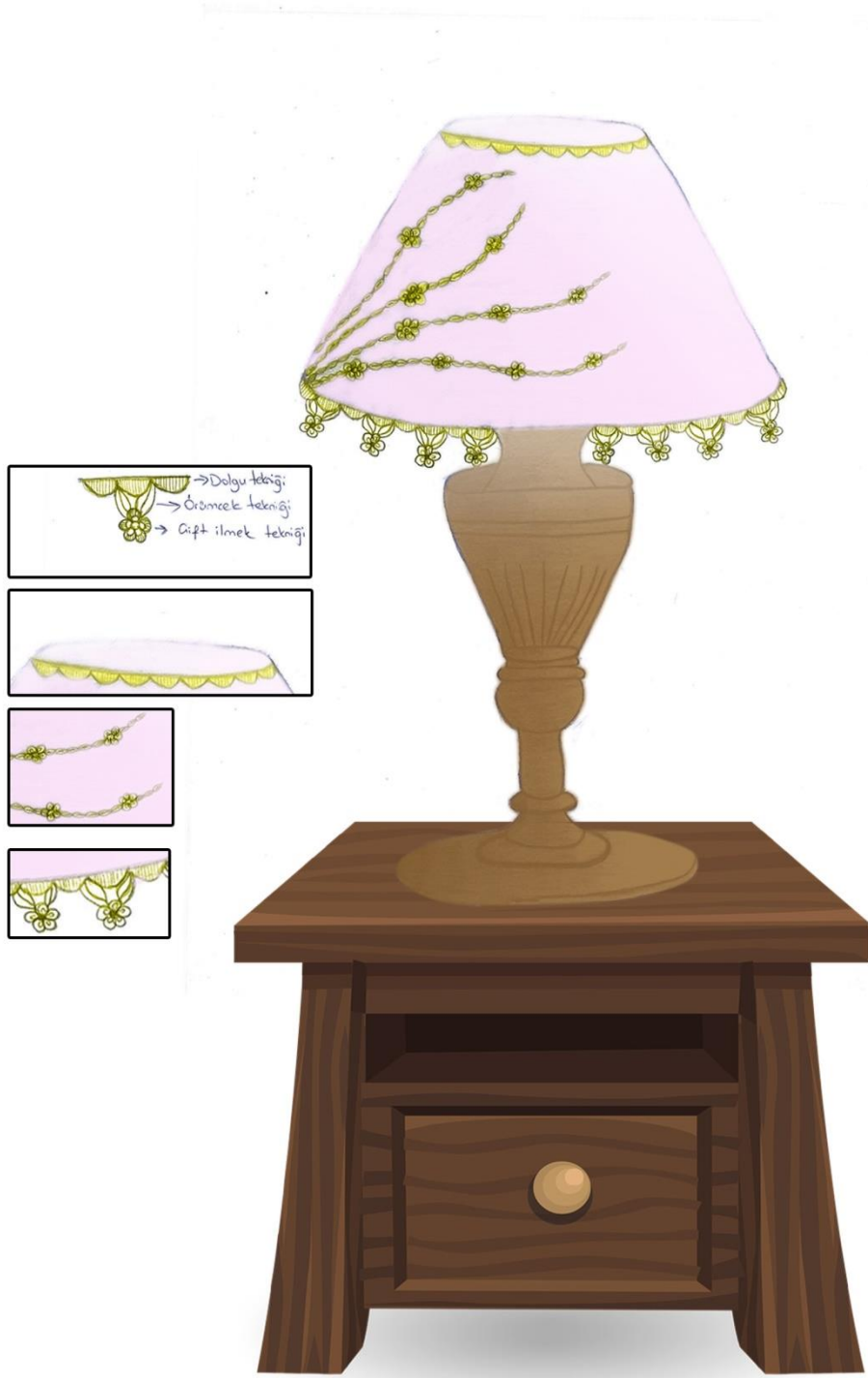
Tasarım 2. Bluz

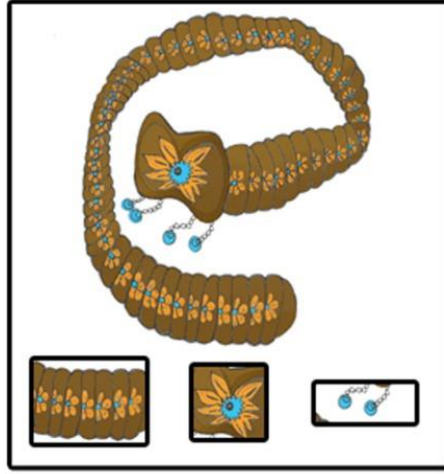
Tasarım 3. Tasma (Takı)

Tasarım 4. Broş

Tasarım 5. Abajur

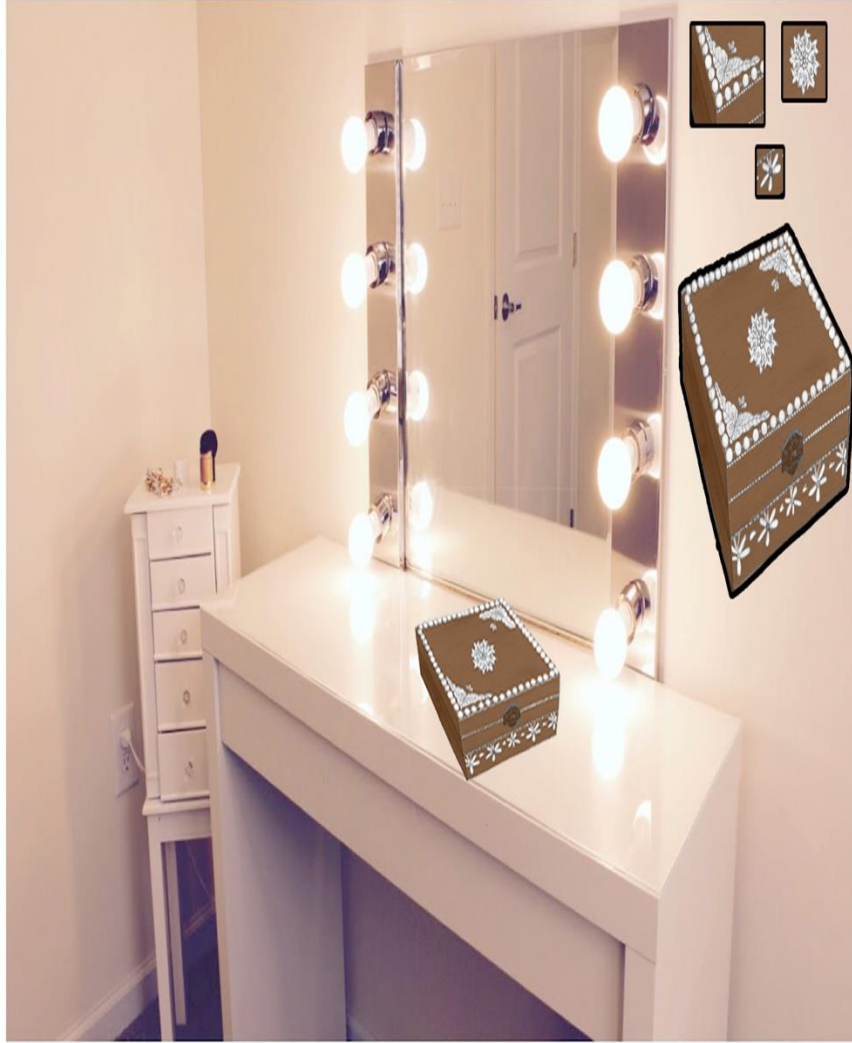
Tasarım 6. Kemer

Tasarım 7. Cüzdan

Tasarım 8. Çanta

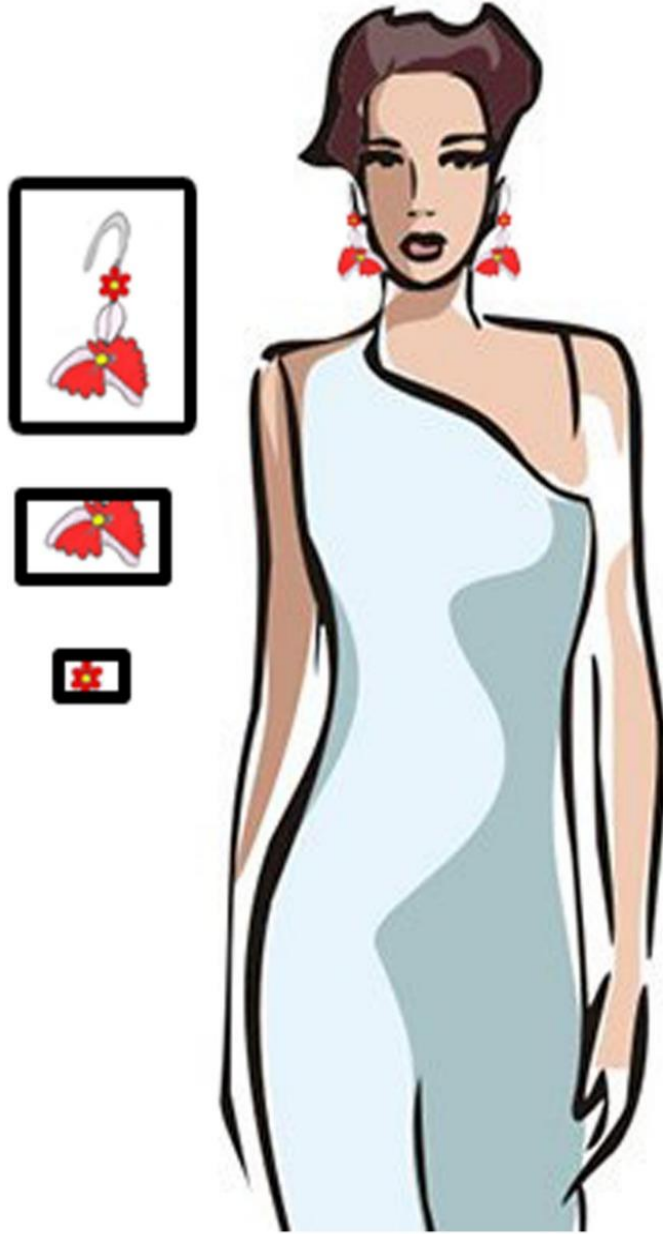
Tasarım 9. Takı Kutusu

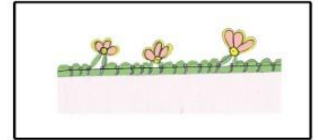
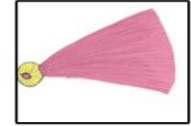
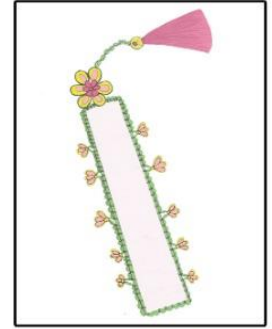
Tasarım 10. Broş

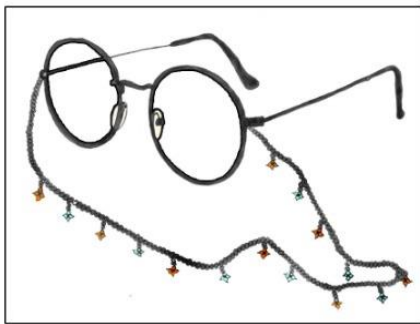
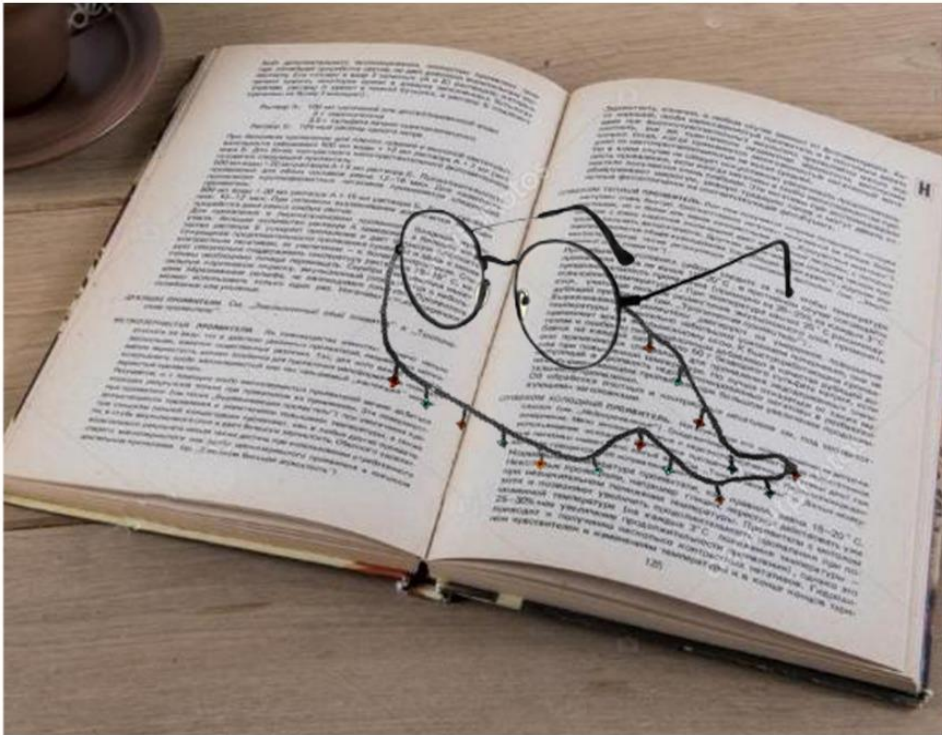
Tasarım 11. Küpe

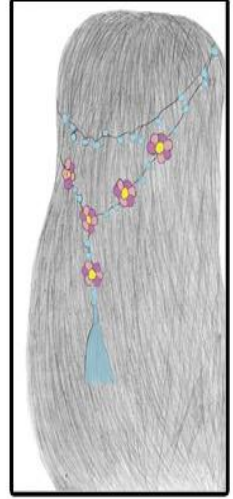
Küpe 2.

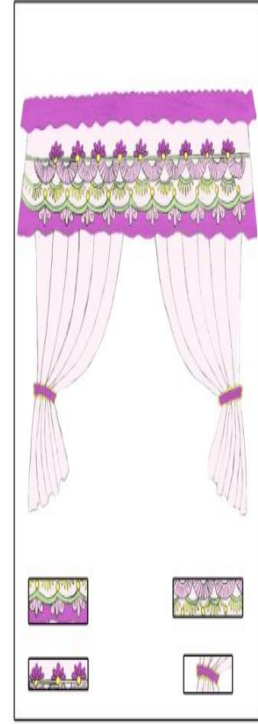
Tasarım 12. Kitap Ayracı

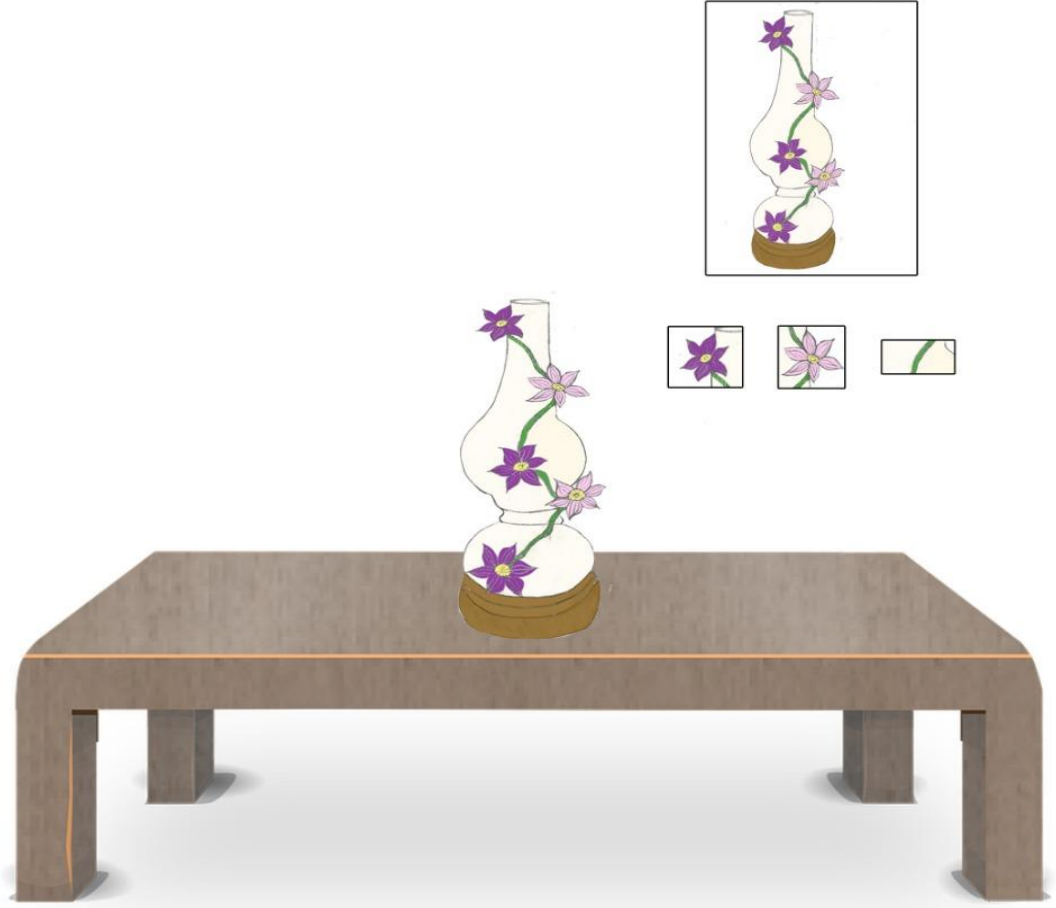
Tasarım 13. Gözlük Aksesuarı (İpi)

Tasarım 14. Saç Aksesuarı

Tasarım 15. Stor

Tasarım 17. Gaz Lambası

Tasarım 18. Ayakkabı (Babet)

Tasarım 19. Kese

Ek 3.Tasarım Uygulamaları

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı,adı : TULKAR Gülden
Uyruğu : T.C
Doğumtarhiveyeri : 31.07.1991
Medenihali : Bekar
Telefon : 0 (543) 577 45 80
E-mail : 48.g.tulkar@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi/El Sanatları	2019
Lisans	Gazi Üniversitesi/Dekoratif El Sanatları	2013
Lise	Ünye A.N.A. Kız Meslek Lisesi	2009

Belgeler

Canavar Tekstil MajestikKurdaleNakışı (Sertifikası)
Ebru Kursuna Katılım
İşaret Dili Kursuna Katılım
Ofis Programları Kullanımı (Ormek)
Afet Bilinci Eğitimi
Eğiticinin Eğitimi Kurs Programı
Özel Eğitim Belgesi

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2015-2019	Ünye Mürüvvet Vidinli Halk Eğitim Merkezi	Usta Öğretici

Yabancı Dil

İngilizce(Orta Düzey)

Yayımlar

SOCIAL SCIENCE STUDIES JOURNAL (SSSJOURNAL) Dergisi Makale Yayımları
Fatsa Tığ Oyaları

Proje ve Çalışmalar

Kastamonu Şapka Müzesi

Geleneksel Başlık Tasarımı Çalışması ve Minyatürü

Muğla Yöresi Gelin Başlı Mask Çalışması

Sergiler

Sergi Yeri	Sergi Konusu	Sergi Yılı
Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Salonu	El Sanatları Lisans Öğrenci Sergisi	2011
Ünye Mürüvvet Vidinli Halk Eğitim Merkezi	Yıl Sonu El Sanatları Sergisi	2016-2017
Ünye Mürüvvet Vidinli Halk Eğitim Merkezi	Yıl Sonu El Sanatları Sergisi	2017-2018
Ünye Mürüvvet Vidinli Halk Eğitim Merkezi	Yıl Sonu El Sanatları Sergisi	2018-2019

Hobiler

Kitap okumak, Sinemaya gitmek, Müzik dinlemek, Yüzmek, Resim yapmak

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..

Gazili olmak ayıcalıktır

